

**IJA # 1114**

**ספר לקוטי אמרי אבות**

**Sefer Liqute Imre Avot**

**Yehezkel Me'ir hoter Rahamim Avraham**

**Baghdad, 5697 (1936 or 1937)**





قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدًا visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ





قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ



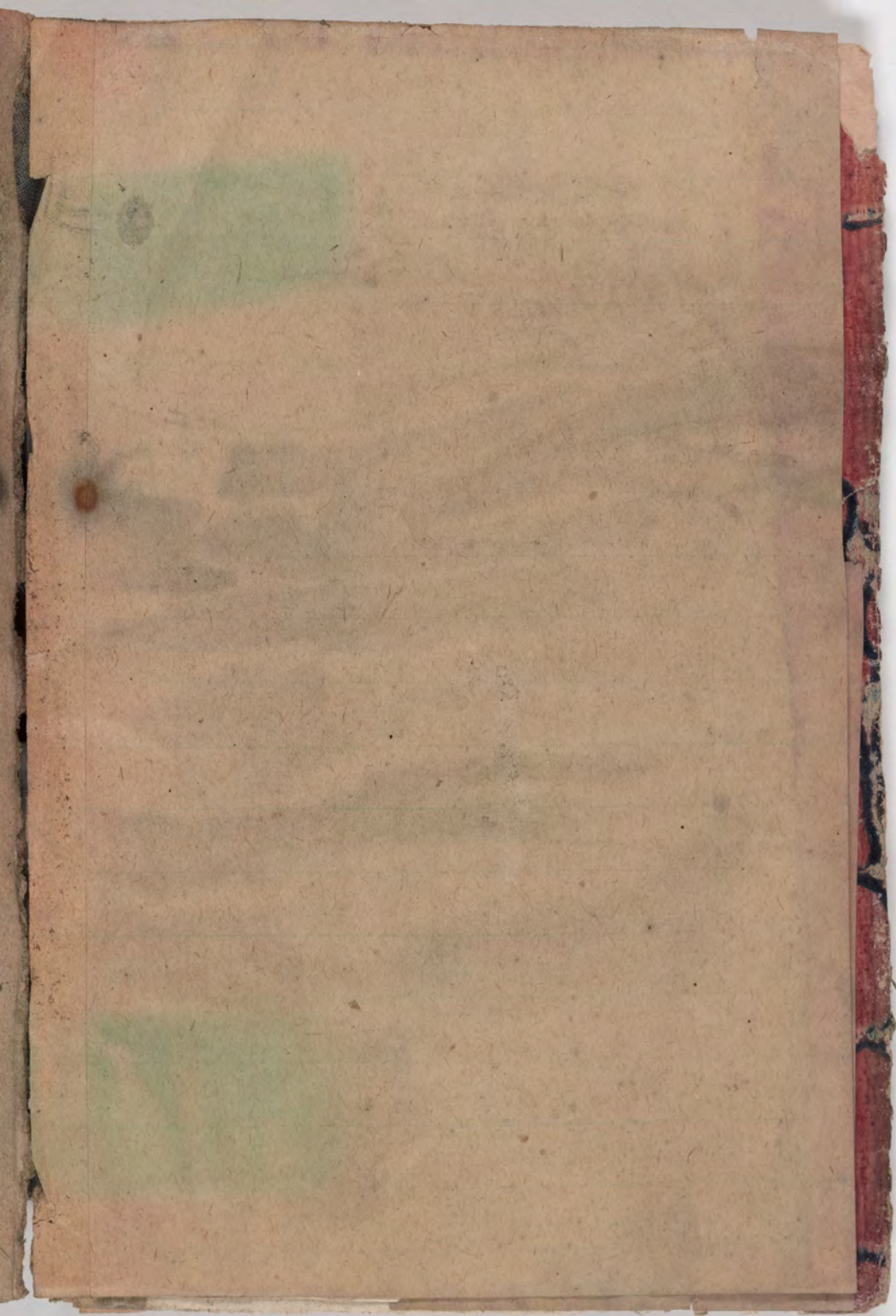
قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ

visible fragment from bookbinding



قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ









עמ"י עש"ו

ליקב"הו

בהנ"ו

ספר

# לקוטי אמרי אבות

אמר המאסף הספר הזה הוא מתנאים הקדמונים  
מלוקט מספרי ראשונים ואחרונים ישנים גם  
חדשים יהי רצון מלפני אלהי השמים שאקרא  
בו אני וזרעי וזרע זרעי עד ביאת הגואל ויבית  
לנו בית שלישי שנתנבא עליו הנביא יחזקאל

הצ"כי יחזקאל מאיר

ח' רחמים אברהם

הי"ו

שנת לקוטי אמרי אבות

פס—בנדאד—ע"א

בדפוס אישע שוחט



— הקדמה —

ושמחו ייחזקיים ידעו ייחזקיים שאמר המלך והמלך המזכיר נכספה וגם  
כלתה נפשי לעשות ספרים הרבה וללקט  
אמרי המפרשים ז"ל מפי סופרים ומפי ספרים ראשונים ואחרונים ישנים גם חדשים  
נחמדים מפנינים פרחי שושנים והוספתי בו איזה גרגרין ומעשיות כדי לזכות נפשי  
ולאנשים אשר כגילי ולדרוש בו ברבים מדי שבת בשבתו בין פסח לעשרת ולדרוש  
בו קביעות עתים לתורה בין השמשות מדי יום ביזמו וקריתי חת שם הספר הזה  
בשם אמרי אבות שהתנאים אמרו איש מפי איש שהם אמרי הופחות ומישר וכל  
המדריך את חבירו בדרך ישרה הרי הוא צנו כצן השומע בקול אביו והתנאים  
הללו הם מדריכים אותנו במשנה הזאת הם נקראו אבות לנו ועוד על שמי ושם  
אבותי כמ"ש הרוקח לריך האדם לרמוז שמו בספרו אמרי אותיות מאיר ועוד אמרי  
ר"ת יחזקאל מאיר רחמים אברהם והכול ליקב"ה וכו' ול' זודעי אני לריך כי הספר  
הזה ושאר ספרים שכתבתי רובן ככלן מלוקטים רובן מקדיכי עליונים זי"ע"א ומ"ט  
מן המעט הוא ממני אני הדל ומה שלא הזכרתי כל דבר ודבר בשם אומרי להקל  
על הדפוס ודי בזה לז"י"ש שמש"ה נח אחי ורעי קנו מספר הזה והביאו לי בתוספת ולי  
תחוסו על כספייכם ובזכות התנאים יבא הגוף ויבנה לנו גי' שלישי שתתבאר עליו  
הנביא יחזקיא :

**ידעי** למור כי אין דפוס אשר אין בו טעיות שגיאות באותיות חסרות ויתרות  
ובדומה כמ"ש רז"ל כשם שאי אפשר לבר בלא חצן כך וכו' בס' הזה  
ובס' הק לקוטי אמרי א' ובס' לקוטי חמש מגילות ע"כ אנקשה מכס שכל א"ו"א מה  
שימלא יתקן ושכ"מה .

הצ"בי יחזקאל מאיר  
ח' רחמים אברהם  
הי"ו

# לקוטי אמרי אבות

ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו  
למעלה ומעשה ידינו כוננהו אתה תסדר הדברים  
בשורשם העליון

**כתב** בס' מדרש שמיא ראוי ליתן טעם למה נהגו לקרית מסכת זאת בין  
פסח לעצרת ולמה נהגו לקריתם בכל המקומות הטעם לפי מכאן מתחיל  
הזמן להתחמם ומחשוררים תאוות הגפניות ויז"הר מתחיל להשתרר ולהתגבר  
וזסכתא זאת מלאה חוכמות ומעוררת את האדם לדרוך אחר כל הטובה ומגברת  
יז"הט על יז"הר ולכן תקנו לאומרה בימים אלו :

**יעוד** ראוי ליתן טעם למה קראוהא מסכת אבות לפי שבהם מזכיר סדר  
הדורות איך קבלו התורה מהר סיני וממשה ואיש מפי איש עד רבינו  
הקדוש סדר המשנה וכן כתב הרשב"י ז"ל והוא אומר דמשום הס דברי חוכמים  
ומוסרים ומלי דחסידותא וכל המדריך את חביו פדרך ישרה כלו עשאו כו"ש  
באברהם ושרה ואת הנפש אשר עשו בחרן והרי הוא אביו וכן אמר שלמה הע"ה  
בני שמור אחי וכן כמה פעמים אמר בני בני ודברי שלמה הס ג"כ דברי מוסר  
ובין שהוא מוכיח ומדריך לאדם בדרך ישרה הרי השומיע לעלמו הוא בנו בן  
השומיע בקול אביו נמצא שכל התנאים הללו הם מדריכים בני האדם הם אבות  
לכל העולם ולכל השומעים לדבריהם נקראו בניס להם :

**כר** ישרא יש להם חלק ויבן הל"ל יש להם שכר לא כתב הרב ז"ל ישרא יש  
להם נפש רוח נשמה מהקדושה ואו"הט מהקליפא וז"ש כל ישרא יש להם חלק  
ר"ל חלק אלה ממעל ג"רן מהקדושה :

**א"נ** יש להם חלק לעולם הבה ר"ת חלה רמז הגוהר ומוציא חלה מן עסתו  
יש לו חלק לעו"הב . **א"נ** כל ישרא וכו' ישרא בלבד יש להם חלק  
לעו"הב ולא הכהנים והלוים לא בא ואמר לך כל ר"ת כוהנים לויס ישרא יש להם  
וכו' : **א"נ** כל ישרא וכו' יובן בס"ד אמרו רז"ל כל רבוי ומה מרבה לא  
כתב הרמב"ם חסידי אומות העולם יש להם חלק לעו"הב וז"ש כל מרבה  
חסידי או"הט וישרא יש להם חלק לעו"הב : **א"נ** כל ישרא יש וכו' עומר כתיב  
במורה בלא וא"ץ עמר גימ' יש ר"ל כל הכופר עמר יש לו חלק לעו"הב :

**א"נ** כל ישרא וכו' ועמד כולם לדיקים לעולם ירוש ארץ וכו' יובן בס"ד יש לך  
מלין מהו ועמד כולם לדיקים לעולם וכו' לא כמ"ש רז"ל הקב"ה מאריך  
אפי וגבי דליה מאריך אפי כדי לגבות דליה שהיא הנשמה ולא יפרע מהחטאים  
עוגשים קשים ומרים בבת אחת לא נפרע ממנו מעט מעט ויז"ל חלק אלה מניקה  
שהיא הנשמה כמ"ש בשם' ע"ז משל לשני בני אדם אחד אהבו ואחד שונאו לאוהבו  
חוביע ממנו מעט מעט ואם שונאו פוריע ממנו לקטר כמ"ש בס' מועשה חייא

מטעה שקרה באברך אחד בן הגביר וחנן לגביר וגם בעלמו היה גביר ועשיר  
והקדים כל עשותיו אך לתורה ולתעודה והיה כעץ שחול על פלגי החכמה והתבונה  
ויושב תמיד בתמידות ובהתבודדות סגור ומוסגר כל היום לפני ה' ולא ילא מדלתי  
ביתו החולה אך בתורת ה' חפלו ויהי בהיות ארזיטו הקיסר בקראקא וההוס כל  
העיר לראות את המלך וכל בני העיר ראו לכבוד המלך והאברך הזה לא ראה  
לבעל תורתו ללכת הח לה אך כאשר רכב המלך ברחוב הקרייה הוצי מחרכיו לברך  
עליו ברוך שחלק וכו' ובפתחו שערי ציהו שהה להציט הוד הפארת המלך נפל  
פתאום הבן אחת על סוסו של מלך וימהרו כל בני מלכותו לנקר בהכלי האברך  
הזה ולחקור הטב אולי שומה היסה זאת מאתו והשב מהשבת פיגול ח"ו על המלך  
ולא נמלא בכל הבית כי אם האברך הזה היה נקי מכל זה ואין ידיו במעל ובכל  
זאת לא פטר אותו המלך וחקר משפט מות עליו וירדפו כל אנשי העיר ויעידו כי  
הוא נקי מכל הטא ופשע וכל עיני ישראל לא נחתו שינה לעיניהם ותנומה לטפעפיהם  
ויבקשו במכתב מאת שרי המלוכה על אודות הדבר הזה ועד כה הגיעה בקשה  
עד שאמר המלך נביא משפט לפני הרב דמהא וכל אשר יאמר הרב הוא יקום  
והרב את משפטו חקך דחייב מותה הוא וגהרג האברך בדברי הרב ויתאבל כל  
העם על אודות דברי הרב ולהסיר תלונת העם מעליו לזה ואמר שויכא המת  
לב"הכנ לעמוד להנפש ולהספיד עליו וכאשר עמדו נושאי המיטה נגש הרב ל מיטת  
המת ויען בקול גדול אהה עתה עמוד נא בגזירת עירין פהגמין ובמאמר קדשין  
והודע לעם כיבת מיתתך לבל ירעו כל העם אחרי והשכותה מעלי את תלונת בני  
ישראל וישב המת במטתו לעיני כל הרואים ואמר אנכי נשמת פלוני שהפיל  
בראשונה הבן לירמיה הגביא ולכן שולחתי לעולם השפל הזו ע"ו פעמים כדי לחקן  
את מעותי ובגלגול הזה תקנתי הכל וגשארה נשמתו זכה ונקייה לכן חשב הרב  
מחשבות לבל ידח ממני נדח ויחדה שנית כאשר חקלקל את מעשי ח"ו ואת זה לפה  
ברוח הקודש וזה את כל זאת ולמען הביאתי אל מקומי בשלום בגן עדן וכל  
העומדים שם שמעו את הקול מדבר ויחדלו מלהתרעם על הרב כי ידעו כי רוח  
ה' דיבר בו ומלתו על לשוני וז"ש ה' מי יגור באהלך ומי ישכון בהר קדשך דייקא  
ע"י הולך תמים ופועל נדק השלים חוקו בכל מכל כל אז רוח הולך ולא ישוב עוד  
בגלגול וז"ש התגא ועמך כולם נדיקים לעולם ירשו ארץ לעולם דייקא ולא חקף  
ומיד והיינו על ידי גלגולים לבלתי ידח ממנו נדח כיון שהם ממששה ידי האברך  
לריך להחפאר בו עד שירפס כמ"ש ורפסים כלרוף את הכסף ובחנתים כנחין  
את הזהב : **א"נ** כל ישראל יש להם חלק ויבן הל"ל יש להם שני מהו  
חלק גא כחב צם' לקוטים מפרדם הרבה יסודות יש לאדם אם רוח מים  
עפר ומימדיים על ארבעה מרה שמורה מרה ירוקה מרה לבנה מרה אדומה  
ובשיהיו שוין ואין אחד מהם גובר על חברו אז שלום על האדם שלא יחלה ולא  
ימות וזה אומרים לאדם שלום עליכם בלשון רבים שיהיה שלום בין השמה והגוף

שלא יתפרדו וגם כהוא יחיד ר"ל שלום על ארבעה יסודות וז"ש אין שלום בעלמי  
 ולמה מפני הטאתי שירגברו ארבעה יסודות אחד על חבירו וימות וז"ש לקמן  
 בפרק רביעי לזיוהו עשיר עשיר ר"ת עינים שינים ידים וגליון שהם שלמות זה  
 עושר הנדיבות השמחה בחלקו חלקו ר"ת חס לה קר ויבש חלקו במספר קטן חי  
 ולא ימות וז"ש והמת שרה ולמה מתה מפני בקרית ארבע שקרה עליה אחד מארבע  
 יסודות בגבר עליה ומהה היא חברון שהיו נחיצים ומהה נתפרדו וז"ש פינחס בן  
 לעזר וכו' הגני ניתן לו את בריתי שלום ר"ל שהיה כלום בין ארבעה יסודות ולא  
 יתלה ולא ימות ויהיה כלום בין הנשמה והגוף ולא יתפרדו וז"ש כל ישראל יש להם  
 חלק חלק ר"ת חס לה קר עתה בגלות יש ארבעה יסודות לעתיד יהיה שלושה  
 יסודות יסיר יסוד ויבש ר"ל יסוד העפר שאין מיימה עוד בעת הגאולה כמ"ש בילע  
 המות לנלח ומחה ה' להים דמעה מעל כל פנים וחרפת ר"ל חרפת המות יסיר  
 מעל כל הארץ א"נ וחרפת הגלות שיאמרו לנו העכו"ם לא רגלו מן הגלות כי ה'  
 דבר שיגלו כמ"ש יבטיה הע"ה וידעו כל בשר כי אני ה' מושעך וגו' אביר  
 יעקב : **א"נ** כל יבדק יש להם חלק ולא יאמר התנא יש להם שכר לא  
 כמ"ש הרב ז"ל על ידי עסק התורה וגלות נגמד לבוש הנשמה כמ"ש אלל  
 יוסף הדיק ועשה לו לעלמו כמות פסים ר"ל חלוקה דרבנן כמ"ש בפתחת לזיו  
 הנביא ז"ל דאקריאו גופא לגבי לבובין דמכסין עליהון וכן הרשע ג"כ עושה לו  
 בעמותיו חלוק רע וכמ"ש צוהר ויהובע היה לבוש בגדים לזאבים מפני שבני גשאו  
 גסים בכריות ולא מיחה בהם אימון לבושין דאחלבשא בבו רוחא כההוא עלמא  
 וכמ"ש הסירו הבגדים הזאבים מעליו פי' רש"י יבדילו בניו גשותיהם וימחול לו  
 ואח"כ א"ל המלאך ואלבש אוהך מחלצות חליפות בגדים גאים כלומר זכיות וכו'  
 וכבר צמ' מורה באלבש הן האדם יבוש' ללאת לדרך ובגדיו קרועים. או מטוקף ואיך  
 לא יבוש כההוא העולם במלבושי נפשו קרועים ומלכלכים לפני המלאכים ויהיה  
 ללטג ולקלס ומצוים אותו מפני עוונותיו כמ"ש המפרשים מעשה דרבי לעזר  
 ורבי יהושע שהיו הולכים בהר הבית וראו מלאך ובידו חלוק רוחני אשר אורו זורח  
 יותר מאור השמש ולא היה שפה לפיו וחשבו ההכמוים שזה החלוק שלהם וא"ל  
 המלאך חלוקיכם יותר מזה אבל זה חלוק הוא לאיש אחד באשקלון ושמו רבי יוסי  
 הגגן וזה המראה היה יום ערב כפיר ואחר הרגל הלכו לאשקלון וילאו כל העם  
 לקראתם ולא קבלו להתארחי כי אם רק אלל רבי יוסי הגגן והלכו אללו וראו אותו  
 שהיה מלקט ירקות מן הגן שלו ולא היה לו כי אם שתי ככרות לחם והביא לפניהם  
 ואכלו ושמו מים וצרכו צרכת המזון ואח"כ א"ל הגד נא לנו מה מעשך א"ל ראו  
 עניי כי אין לי רק עבודת הגן הזה וכו' וכל מה שיו"ל זה הגן אני מוכר ונותן  
 חזיה ללדקה והליה פרנסה לאנשי ביטי א"ל כך וכך ראיתו ביד המלאך וכו' ובאתו  
 להודיע לך אולי תוכל לעשות זכיות עוד ותשלום השפה של החלוק שלך והלכו  
 לדרכם וכו' ואח"כ מלא ממזון גדול ויעש מלות הרבה ושלם חלוק שלו ואני ראיתי

בחלום לדיקים שלובשים בגדיהם זה חלוקה דרבנן שוהם וישפא וכחב בס' שצט מוסר  
 ויש אדם שהוא לדיק במור ועינה גופו לרעון קומו בחורה ובמליות יוכה ללבוס הזה  
 גם בעו"ה ועל זה אמר הכתוב ומרדכי ולא מלפני המלך בלבוס מלכות וכו' וכן  
 אסתר ותלבש אסתר נולכות גם בחיים וכן ג"כ ראיתי אני לדיקים וחסידיים גם  
 בחייהם פניהם מאירים ובגדיהם מאירים וז"ל פניהם כן לעזר וכו' כתב במדרש  
 דין הוא שיטול שכרו ר"ל גם בעו"ה בחיי חיותו וזה ללבוס הזה חלוקה דרבנן  
 וז"ל כל ישראל יש להם חלק ר"ל חלוקה דרבנן הנעשה מתורה והמליות לעולם הזה  
 ולבשו וזהו מתיראים כל החלוצים והסמטרא אחרת ממני ואינם יכולים ליגב לזו לא  
 כן הרשיעו בעונם עושים ג"כ מלבושים ליאים חשובים ולבשים אוחס ועושים להם  
 משפט מלאכי חבלה שנבראים בעוונותיהם כמ"ש ותמוגגו ביד עוגיני ר"ל :

**א"נ** כל ישראל יש להם חלק וכו' יובן בס"ד ה"לל יהיה להם חלק לא כתב בס'  
 יסוד יוכף הפונם בריתו אינו קם בחיות המתים ועוד כתב בס' זרע קידש  
 מי שפגם הברית קודש על יד כוונת קריאת שמע ישראל במכירת עמנו על יחוד ה'  
 מחקן הפגם וזה שרמזו בס' קרנות לדיק שמע ישראל ר"ח גימ' קר"י ק"ש היא  
 תיקון לקרי וז"ל כל ישראל יש יש ר"ח שמע ישראל על ידי יחוד ה' בק"ש יקום  
 בחיות המתים ויש לו חלק לעולם הזה ; **א"נ** כל ישראל יש וכו' וקשה  
 ה"לל יהיה להם וכו' לא כמ"ש בש"ס עוקצין אמר ריב"ל עתיד הקב"ה  
 להנחיל לכל לדיק ולדיק שי עולמות שנאמר להנחיל אהבי יש ופירוש הש"ס קך הוא  
 כיון שהאדם עושה מצוה אחת נברא ממנה מלאך אחד וק"ל כל מלאך הוא שני  
 לפי פראסות שנאמר וגיטו כהרשים כחרי שם וגיטו דהרשים הוא שני לפי  
 פראסות וא"כ כיון שיש לנו חרוב מליות ושבעה דרבנן כמניין כתר א"כ ישראל יש  
 להם חרך מלאכים והנה חשבון חרך מלאכים הר מלאכים עולים למניין ר' עולמות  
 כי ק"ל דשלושה מלאכים הם עולם אחד כי העולם הוא שית לפי פראס וכו'  
 מלאכים עולים למניין ששה עולמות וכו' שלישי עולם וידוע דיש' עם הקב"ה י"ל דין  
 אשה על בעלה והמנהג ברוב תפילות ישראל שיוסף החתן להכלה שליט על הגדווייא  
 ואם חוסף שליט על ר' יהיה ט' ואם חוסף על ששה עולמות שליט יהיה חשעה  
 ואם חוסף על שני שליטים שליט אחד יהיה עולם אחד נרפס יחד ותמלא עולים  
 לחשבון ש"י עולמות א"ג ק"ל הדור מצוה עד שליט וא"כ לר"ו וכו' שלישי מלאכים  
 לדיק להוסיף שליט ויעלה הכל לחשבון ש"י כנ"ל יהי רעון מלפני גלי השמים שזכה  
 נשי עולמות אכ"ר וז"ל כל ישראל יש להם חלק שיומו חלקם שי עולמות  
 לעולם הזה :

**א"נ** כל ישראל יש וכו' יובן בס"ד כי הקב"ה טוס לישראל חרי"ג מליות ושבעה מליות  
 דרבנן נעילה ידים וערוב וכו' חרך ל זה יש להם וכו' לא חרז"ל בשס' סיטה  
 נשי במאי זכייאן רבינא אמר גבי דפקוד לא מפקדא ר"ל הגשים כל מליות שהזמן  
 גרמא גשים פטורות באגרא דמקריין לבטיהו ונטרו לגבריהו עד דאחו מבי מדרשה

לא פלגין בהדיהו כמ"ס בש"ס כחובות מעשה דרבי עקיבא שהיה רשוי דבן כלבא  
שבוט חיוביה ברתיה דהוה לטיע ומועלי א"ל אי מוקדשא לך אזלת לבי מדרשא א"ל  
אין איקדשא ליה וסדרתיה שמע אבוב אפקה מביניה אררא הגאה מנכסיה אזל  
יחיב ו"ב בנים בני רב כי אחא חייתי בהדי תריסר גפי תלמידי שמעיה לההוא  
סבא ר"ל גיבו הנביא דקאמר לה עד כמה קא מדרכת למנות חיות א"ל אי לדידי  
ליית יחיב תרי סרי שני אחריני אמר ברבון קא עבידנא דרר אזל אחיב תרתי  
סרי שני אחריני בני רב כי אחא חייתי בהדי כ"ד גפי תלמידי שמעא דביהוה הוה  
קא נפקא לאפיה א"ל סיבדחא שחילי מני לבוש ואכסאי א"ל יודיע לדיק נפש  
בהמותי כי מי לי לגבי נפלא על אפה קא מנשקא ליה לרעיה הוה קא מדחפי לה  
תלמידי א"ל שנקיה שלי ושלכס שלה הוא פי' רש"י תורה שלמתי אני ואחס על ידה  
הוא שמע אבוב דאתה גברא רבא לנתא אמר חייל לגבי אפסר דמפר גררי אחא  
לגביה א"ל אי ידעתא אי גברא רבא מי גדרת א"ל אפילו פרק אחד ואפילו הלכה  
אחה אינו יודיע א"ל אהא הוא נפל על אפיה ונשקיה על כהעיה ויהב ליה פלגו  
ממוניה כלבא שבוט. לר"ע וזה אחד מחומשה דברים העשירי ר"ע ולמה קורים כלבא  
שבוט שכל הנכנס אליו אפילו כלב שביע וגאמר בכלבים והכלבים עזי נפש הם  
לא ידעו. שבעה ועוד כהב במ"ר מעשה באתר חסידה שהיה נשוי לחסידה ולא העמידו  
בנים זה מזה אמרו לשון אהנו עמלים עמדו וגרשו זה את זה הלך החסידה ונשא  
רשעה ועשאתו רשע הלכה החסידה. ונשאת לרשע ועשאתו לדיק הוי שהכל מן  
האשה עכ"ל ו"ס צפ" בלק מה טיבו אהולך יעקב פי' רש"י לו הנשים כי הם  
טיבה לאנשים משכונתן. ושרא שהולכים לבית המדרש ופלגין בהדיהו כל אחד שי  
זה שארז"ל בעת שנפטר מן העולם רבי אבהו ראה שותנים לו י"ג נהרי  
אפרסמונא דכייא תמה ואמר כל אין דאבהו ואני אמרתי לדיק יגעתי ריק גימ' שי  
אכן משפתי את ה' ופעולתי את גאי זה שטתן. לוי"ג נהרי וכו' בחורת נחלה מלבד  
השי ו"ס צשס' עוקלין אמר ריב"ל עמיד הקב"ה להנחיל לכל לדיק ולדיק שי  
עולמות בחורת נחלה וא"ת הלא שדרס הוא שי שהוא מחליט כתר וא"כ שי יש להם  
לו"א ואורחותיה אמלא פי' נשיהם דהן עשויות כאולה מלבד השי שהוא חלקם ותמורת  
חלק נשיהם בחורת נחלה חתן שי אחרים וכו' ת"ו יכול האדם לקיים תרי"ג מצות וא"ר  
תני שי עולמות להכי אחא אח"כ רש"י בן חלפתא ואמר לא מלא הקב"ה כלי מחזיק  
ברכה לשרא לא השלים כי בהיות שלום בינינו כל אחד יש לו חלק במצות ששועה  
חבירו ופסיר קרינן שקיים כל המצות ו"ס ושמתחם את דברי הברית ברית ע"ה  
תרי"ג וא"ת איך יוכל האדם לקיים תרי"ג מצות ולז"א אחס נלבים וכו' ראשיתם  
שצטיבם זקניכם ושעוריתם כל איש ישראל ששועים שלום ביניהם ונחשבים באיש אחד  
וכל אחד יש לו חלק במצות ששועה חבירו ו"ס כל ישראל יש להם חלק לעו"הב  
הל"ל חרף תרי"ג מצות דאורייתא ושבעא דרבנן לא הנשים פלגין בהדיהו שי  
לאנשים ופי' לנשים מפני דנטרן לגבריהו. עד דאתו מבי מדרשה ולמה נחמנים לכל

לדיק ולדיק שי לא פי' מור אחי ח' ליהוה התורה נקראה אור כמ"ש כי נר מורה  
 ותורה אור והמלמד תורה נקרא לוף א' אור' וא' גימ' ר"ח והתורה נקנת במ"ח  
 מעלות והמלכות ב"ל והכהונה בכ"ד כמ"ס לקמן בפרק שישי ובעל תורה נקרא  
 מלך כמ"ס בי מלכים ימלוכו ונקרא כהן כמ"ס ובני דוד כהנים היו וכי כהנים היו לא  
 חשובים ואם החשוב ר"ח מ"ח ול' וכ"ד גימ' שי :

**א"י** כל ישראל וכו' יובן רז"ל תקנו לומר על כל לימוד ומורה ותפילה ליקב"ה וכו'  
 ביחודא שלים בשם כל ישראל ואהיטא להו שלא תגע בחורה ובמנות ותפילה  
 שלהם הסערא אחרת בזמן היותו חוטא על הנפש כמ"ס הן א כביר לא ימאס  
 מפני זה נקראה תפילה צבור לצבור אותיות ל צור ל ר"ח לדיק צור זה עם הארץ  
 אם מתפללים יחדו התקבל תפילתם וי"ש כל ישראל אם עושה מורה ותפילה בכללות  
 כל ישראל יש להם חלק לעו"הב התקבל תפילתם ומנותם לפני הקב"ה ולא הגע  
 בהם הסערא אחרת : **א"י** כל ישראל יש להם חלק וכו' יובן בס"ד הל"ל  
 יהיה להם שכר מהו חלק לא כמ"ס בשם חגיגה שא אחר את ר"מ לאחר

שלא לתרבות רעה מאי דכתיב גם את זה לעומת זה עשה להים א"ל כל מה שברא  
 הקב"ה בשולמו ברא כנגדו וכו' א"ל ר"ע רבך לא כך אמר לא ברא לדיקים  
 ברא רשעים ברא בן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו שני חלקים אחד בג"ע  
 ואחד בגיהנם וכה לדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע נתחייב רשע נוטל חלקו  
 וחלק חבירו בגיהנם א"ר משרשיא מאי קראה גבי לדיקים כתיב לכן בחרתם משנה  
 יירשו וגבי רשעים כתיב משנה שברון שברם וי"ש כל ישראל יש להם חלק ר"ל חלק  
 אחד בג"ע וכו' : **א"י** כל ישראל יש וכו' יובן הל"ל יהיה להם וכו' לא  
 כתבו המקובלים יש שלושה מדרגות אחד יש להם חלק לעו"הב והשני בן

עו"הב והשלישי למעלה מחלם חיי עוה"ב יש לו חלק לעו"הב זה הקטנה כל אדם  
 זוכה לה בן עו"הב כמ"ס בשם' תענית מעשה ברב ברקא שהיה רגיל ומאוי בשוק  
 של מקום הנקרא לפני והיה שכיח ליהו ז"ל אללו א"ל רב ברקא לביהו יש בשוק  
 אחד בן עו"הב א"ל לא בחוך כך בא איש אחד והיה הולך במנעלים שחורים שלא  
 כמנהג היהודים ללבוש ולא הטיל ל"ת בבגדו א"ל לביהו זה האיש בן עו"הב רך  
 רבי ברקא אחריו וא"ל מה מעשך א"ל תבא למחר למחר אמר לזה האיש מה  
 מעשך א"ל שומר בית האסירים אנכי ואני מאסר אנשים בבית אחד והנשים בבית  
 אחד שלא יהיו בבית אחד ואני נותן מטתי בין בית האנשים לבית הנשים כדי שלא  
 יבואו לידי עבירה וכשאני רואה שם בת ישראל שנתנו עיניהם עליהא אני מוסר  
 נפשי עליה ומצילה מן העבירה ויום אחד היתה נערה מאורסת בבית האסורים  
 שנתנו עכו"ם עיניהם עליהא לקחתי שמרים של יין ארום כמו דם וזרקתי על שולי  
 בגדיה וא"ל דרך נשים יש לה ומאוסה היא ולא עשו עמה עבירה א"ל רבי ברקא  
 למה לא הנחתה לנשות בגדיך ואתה הולך במנעלים שחורים שלא בדרך היהודים  
 א"ל אני הולך ויולא ונכנס בין העכו"ם כדי שלא יכירו אותי וכתשאתי מה

מעשך א"ל אבוא למחר א"ל כי בעת ההוא גזרו גזירה על היהודים אמרתי אך מקודם ויך לרבנים וא"ל כדי להתפלל ולבטל הגזירה אח"כ באו שני אנשים א"ל ג'יהו ז"ל לרבי ברקא גם זה בני עו"הב הלך ג'יהם רבי ברקא א"ל מה מעשיכם א"ל אהנו שמחים ומשמחים לאנשים אשר עלבים או אם רואים אנשים מתקוממים זה ע"פ זה עורחים ומשמחים אותם עד שעושים שלום בניהם דחיי עו"הב כמ"ס בשם' ע"ז מעשה בקיסר אחד שהיה שוגא לישראל אמר ליועלים שלו מי שיש לי מכה על רגלו ומלעטר הרבה מזה מה יעשה אם יקטע לרגלו ויהיה בריא או יכחנו ויהיה בלעזר א"ל יקטענו ויחיה ר"ל מושלים משל על ישראל היה שם איש אחד חשוב במלכות ושמו קטיעה בר שלום א"ל לא תוכל לעשות לישראל מאומה לפי שהם מפזרים בהרבה מקומות וכמו שא"י אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל ושיהי שיקראו לך מלכותא קטיעה משאר מלכות א"ל טוב דברת אמנם כל איש שהוא מונח את המלך בדברים בוסה הוא למלך ומשפט האיש ההוא להשליכו לבור שהוא ריק ואח"כ משליכין עפר בחובו כדי שימות כשהו מוליכין אותו ולהשליכו לבור א"ל מטרונא אחת אוי לה לכפינה שהולכת בלא מכס ואין מנחים אותה ליכנס בלא מכס למדינה רמוה לו שאהה נהרג עליהם ולא מלתה את עלמך שחוכה עמהם נפל על ראש ערלתו ותהכה אמר נחתי מכס ואוכל לבא לנן עדן וכשהשליכו אותו לבור אמר כל נכסים שלי לרבי עקיבא וחביריו ולמה אמר כן מפני הרובי מלכות נכסיהם למלך ומה כן כדי שלא יקה את נכסאיו המלך ילאה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מוזמן לחיי עו"הב בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים ובשם' כתובות כתיב יום שנפטר רבי ילאה בת קול ואמרה כל דהוה יום שנפטר ר' פי' דז"ל שלא נתעלל בהספדו מוזמן לחיי עו"הב פי' החוספות תימה כל ישראל יש להם חלק לעו"הב פי' הרב רבי מאיר כל היכא דאמר מוזמן לחיי עו"הב היינו בלא דין ובלא יסורין וז"ש על ר"א בן דורדיא בשם' ע"ז מוזמן לחיי עו"הב ועיין לקמן בפרק ב' :

**משה** קבל הורה מסיני וכו' ועשו סייג לתורה יוכן מהו ועשו סייג לתורה לא כמ"ס בשם' יבמות א"ל לעזר בן יעקב שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על דברי תורה לא לעשות סייג לתורה מעשה באדם אחד שרכב על הסוס ביום השבת בימי הייזים והביאוהו לבית דין וסקלוהו כמחלל שבת לא מפני שראוי לכך לא שהשעה לריכה לכך ושוב מעשה באדם אחד שבעל את אשתו חתת התאנה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא מפני שראוי לכך לא השעה לריכה לכך למגדר מילתה פי' רשי' שעת שמד היתה ופרוין בעבירה היו כמ"ס בשם' סינהדרין רב הונה אמר המגביה ידו על חבירו תקלך ידו שנאמר וזרוע רמה תקלך רב הונה קן ידה פי' רשי' שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בכך כמ"ס ב"ד קובסין ומכין שלא וכו' וז"ש ועשו סייג לתורה עשו גדרים וסייגים לתורה כדי שלא לעבור על גוף התורה כמו דלת הבית עושים לו מעטל וגדר וסייג מפני הגנבים



לקיטי אמרי אבות

ו"ש צפ' תרומה ועשו ארון וכו' ר"ל לתורה ועשית עליו זר זהב סביב רמו שירצה בגדרים וסייגים כדי שלא לעבור על גוף התורה : **א"נ** משה קבל תורה מסיני יובן גם"ד כמ"ש בשם' שקלים ירושלמי רבי שמאי בר נחמני אמר הלוחות היו ארכן ששה טבחים ורחצן ששה טבחים והיה משה הופס בטבחים וטפחיים רווח באמלע כיון שעשו ישראל העגל בקס הק"נה לחטפן מידו של משה וגבר ידו של משה והטפן ממנו הוא שהק"נה משבחו לכל יד המזקה וכו' יהא שלמא על ידא דגברא על ימינא רבי יוחנן אמר הלוחות היו מבקשים לפרוח והיה משה חופסן היינו דכתיב ואתפס בשני הלוחות עכ"ל ופרשו רז"ל המאמר הוא קבה ההנהגה בקס הקב"ה לחטפן וגבר ידו וכו' לא הדין בלדק ובמשפט ובחסד וברחמים כיון שעשו ישראל את העגל ועברו על מה שכתוב בלוחות טבע ישרו ולדקחו יתברך מחייב שלא יראו הם את הלוחות ולהכיר אותם מיד משה וטענה אחרת מקיימת דהפך שראוי לחלק כבוד למשה המביא הלוחות בידו אחרי שנתעבב בהר מ' יום להביאם מדוע יעשה לו עלבון גדול כזה לסלקם מידו ישראל חטאו הוא עלה שמים וירד כמלאך ה' ויעש כל מה שעליו באמת ובאמונה וזה פי' גברה ידו בגבר טובו וכיון שמדת הדין מחייב בעון ישראל שלא יהיו עוד בידו כגון הטפן ולקחן בחוקה וז"ש משה שגברה ידו שהיה בהר מ' יום ומ' לילה והיה כמלאך ה' ולא הטא כמותם וזה קבל תורה מסיני :

**א"נ** משה קבל תורה מסיני יובן אפשר לומר מלאכי השרת קטרגו על נתינת התורה למשה אמרו מה אנוש כי תזכרנו וכו' ומשום השתדלותו וטענותיו שהשיב עליהם תורה מה כתיב בה אנוכי ה' ליהיך אשר הולאחותיך מארץ מצרים למצרים ירדתם לפרעה השתעבדו שוב מה כתיב בה לא יהיה ליהם אחרים וכו' שרונים אהם בין האומות שעובדים ע"ז וכו' וכו' התורה מה תהא לכם אמרו ה' אזונינו מה אדיר שמך בכל הארץ וקבל התורה ולכן ראוי לומר בו שהוא קבל התורה שהו גרם כמות ידו קבלה ועוד הטעם שאמר מ"סיני כמ"ש ארבעים יום וכו' עמד משה בסיני לקבל התורה ומסרה ליהושע מכל ישראל לפי שנמשל כלבנה כמ"ש פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה וכמו שהלבנה מקבלת מהחמה והחמה מהקב"ה כך קבל יהושע ממשה ומשה מהקב"ה :

**שמעון** הדיק היה משירי כנסת הגדולה יובן אפשר לומר דהכוונה שמעון היה סיבה שגשגרו כנ"ג בחיים כמ"ש בשם' יומא מעשה שבקשו הכותים מן המלך לכסמדרום מוקדון שיחריבו ב"המוק ונתן להם רשות בלא והודיעו זאת לשמעון הדיק מה עשה שמעון הדיק לבש בגדי כהונה ונתעטף בגדי כהונה ומיקרי ירושלים עמו ואבוקות של אור צדיקים והיו מהלכין כל הלילה הללו מהלכין מלך זה והללו מלך זה עד שעלה עמוד השחר א"ל מי הם הללו א"ל היהודים שמרדו בך ואח"כ זרחה החמה פגשו זה בזה כיון שראה לכסמדרום את שמעון הדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לו א"ל מלך כמותך ישתחוה ליהודי הזה א"ל דמות

דיוקנו של זה מנלחת לפני בעת מלחמתי אמר לשמעון הלדיק למה באתה א"ל בית  
 שאנחנו מתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעך הכותים הזה להחריבו  
 ותתן להם רשות א"ל הרי הם מסירים בידכם מיד חשבוס מרגליהם בזבזי סוביהם  
 וכו' ומגררים אותם על הקוליס ועל הדרקנים וכו' עד שהגיעו להר גרזים וכו'  
 ומתו הכייתים : **א"ל** שמעון הלדיק וכו' הוא היה אומר על שלושה דברים  
 העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות החסדים רמו גוף  
 האדם לקרא עולם קטן כמ"ש בשם' נדרים עיר קטנה זה רגף כמו העולם יש  
 בה יערים ומחילות כן האדם ג"כ יש בראשו שער ויש בו חלולים חלולים עומד על  
 ג' דברים ר"ל שיהיה לו חיות והעמדה בעו"הו ובעו"הו אחד על התורה שכתוב  
 בה כי חיך בעו"הו ואורך ימך בעו"הו לעולם שכולו ארוך כמ"ש בשם' סינהדרין  
 מעשה ב'א"ל ז"ל שהיה מחזר על ג' אנשים שהיו בירושלים נפחים מחמת רעב  
 פ"א מלא טיטוק שהיה נפוח ומוטל באשפה א"ל מאיזה משפחה אתה א"ל ממשפחה  
 פלוגית אני א"ל כלום נשתייר מאותה משפחה א"ל לא חוץ ממני א"ל ליהו אם אני  
 מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד א"ל אין א"ל אמר בכל יום שמע ישראל ה'  
 ליהו ה' אחד א"ל הם כי לא להזכיר בשם ה' הק"בה יושב בשמים ואנחנו על  
 הארץ שלא למדוהו אביו ואמו לומר כך מיד הוליא ע"ז מחוק ומחזיקה ומנשקה  
 עד שנבקעה כריסו ופל על ע"ז שלו וז"ש ונחתי פגריהם על פגרי גלוליהם כמלא  
 אם היה למד שמע ישראל לא היה מת לא נשאר חי השני העבודה דהיינו  
 התפילה כמ"ש ולעבדו בכל לבבכם איזה עבודה שכלב זו תפילה כמ"ש בשם' רבי  
 לוי אמר לבניו קדימו והשיבו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורבו חי וכמ"ש בשם'  
 ברכית רבי יוחנן אקלע לבבל א"ל איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם  
 וימי בניכם על האדמה כתיב כיון שא"ל מקדימיה ומחשבי לבי כנישתא אמר האי  
 דהני להו וכתב בס' זכרון נפש מעשה באשה אחת שהוקינה הרבה והלכה אל  
 רבן יוסי הגלילי א"ל רבי זקנתי הרבה ועכשיו הם חיים של גיול ואטכול גיבי  
 שחיטי טועמת מאכל ואני ריזיה להפטר מן העולם כשאר סבי א"ל כמה הארכת  
 ימים א"ל בכל יום אני למודה כי אפילו יש לי דבר חביב ואפילו יש גשם ומטר  
 ושפני מרזיבי וחוס אפילו הכי אני משכמת ומערבת והולכת לבי"הכנ א"ל מנעי רגלך  
 ג' ימים הלכה ועשתה כן וביום השלישי מתה וכתה לעו"הב וז"ש בית ליהו נהלך  
 ברגש ברגש ר"ת ברד רוח גשם שלג וז"ש ושנתי בבית ה' לאורך ימים והשלישי  
 גמילות חסדים כמ"ש בשם' אביי ורבא מדיבית עלי קאתו ונגזר וכל מרבית  
 ביתו ימותו אנשים מבין עשרים רבא עסק בחורה חיה מ' שנים אביי דעסק  
 בחורה ונ"ח חיה ס' שנים וע"י התורה ונ"ח האריכו ימים :

**אנטיגנום** איש סוכו וכו' הוא היה אומר ל' תהיו כעבדים המשמשים את  
 הרב על מנת לקבל פרס וכו' ויהי מורא שמים עליכם מהוא  
 ויהי מורא וכו' לא יזנן כמ"ש בס' בני ילחק הכוונה כמ"ש בזוהר דהאי מאן

דעסיק בחורה לשמה עושה שמים חדשים אבל מאן דעסיק בחורה שלא לשמה עושה רקיע של שוא ואין להם קיום כלל וז"ש ה' תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת וכו' והיו מורה שמים עליכם על אותם שמים שאהם עושים תהיו יראים שלא יחזרו לחובה וזוהו על מנת לקבל פרס דהא רקיע בוא ניגהו :

**יוסי** בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי בייך פתוח לרוחה והיו עניים בני בהך יובן למה סמך החנא יהי בייך וכו' והיו עניים וכו' כמ"ש בבס' שנת אמר רב חיילא לרביתיהו קדמי ונתני הפתח לעניא כי הכי לקדימו לבניי ח"ל אפשר לגלגל הוא חזר בעולם וז"ש יהי בייך פתוח לרוחה ונתן לדקה דאפשר והיו עניים בני בייך כדי ליתנו להם במהרה מדה כנגד מדה וז"ש ונתנו למפריע ונתנו וכאמור וז"ש נתון נתון לו ע"י נתן לעני נתון יהי לו וכ"אמור : **ידושע** בן פרחיה אומר וכו' והיו דן את כל האדם לבק זכות עיין במשנת ששית לקמן :

**שמעון** בן שטח אומר הוי מרבה לחקור את העדים וכו' יובן בסד' לזוה שמעון וכו' אמר ממרא זו ולא תנא אחר ג"א כמ"ש בפ' ראה

ודרשת וחקרת ושלת היטב פי' רבי' מאן למדו שבע חקירות וכו' ופי' שפתי חכמים וכלו כל הפסוקים כתובים במקום אחד ודרשת וחקרת היטב ודרשו השופטים היטב ודרשת היטב הרי שבע כמ"ש בבס' סינהדרין בפ' רשי' מעשה במוכס אחד משרגל שמת ובו ביום מת חכם גדול וכל גדולי העיר ילאו עם מטעו וקרובי המוכס ילאו ג"כ עם מטעו וצלו עליהם אויבים והניחו המטות וברחו והיה שם תלמיד אחד שישב שם עם מטת רבו לאחר זמן חזרו גדולי העיר לקבור את החכם ונתחלפה להם מטת החכם במטת המוכס וקרובי המוכס קברו את החכם בקבריהם וקרובי החכם קברו את המוכס בקבריהם והיה התלמיד טעק וזוכה ולא הועיל ואומר מה חטא רבי ונקבר בגזיון וזה הרשע מה עשה ונקבר בכבוד גדול וצא רבו בחלום וא"ל פ"א שמעתי בגנות ת"ח ולא מחיתי ראה מקומי בג"ע כמה טוב והמוכס פ"א זמן לסעודה לשר העיר ולא צא וחלקה לעניים וזכה שנקבר בכבוד ונטל חלקו בשו"ה וראה ליר פתח גיהנם סובב בצלזו וא"ל עד מתי יהיה דון בכך וא"ל עד שימות שמעון בן שטח ויכנס תחתיו א"ל ומפני מה א"ל מפני נשים מכשפות יש באשקלון ואינו עושה בהם דין והחורה אמרה מכשפה לא החייה למחר סיפר התלמיד לגדולי העיר ולרבי שמעון בן שטח מה עשה כינס שמונים בחורים בעלי קומה וביד כל אחד ואחד כד גדול ובגדים צבועו ויום גשמים היה א"ל הזהרו מהן שהם שמונים וכיון שהנכנסו יגביה כל אחד ואחד מכס אחת מן הארץ ושוב אין כשפים שולטות בכס ואם לאו לא טבל להם הלך לו שמעון בן שטח למקומם והניח החורים מבחוץ א"ל מי אחת א"ל מכסף אני ולכסותיכם בכשפים באתי א"ל ומה כשפים בידך א"ל יכולני להביא לכם שמונים בחורים עשופים בגדים גוברים ואע"פ שהיום גשמים א"ל נראה ילא ורמזו להם והוציאו הבגדים מהבדים ונתעטפו בהם ונכנסו ואחו כל אחד ואחד אחת מהם והגביהו מן הארץ

יאלאו וילכו ותללום כולם ונתקנאו קרוביהם בדבר ובאו שנים מהם והעידו וכיומו  
 דבריהם על בני שהיג אדם אחד וכל מה שחקר שמעון בן שטח שבע חקירות ולא  
 יכול עליהם ונגמר דינו למיתה וכשהיה יולא ליסקל אמר אם יש בי עון זה לא תהא  
 מיתתי כפרה על עונתי ואם אין בי עון זה מיתתי תהא כפרה עלי ועליכם ותהא  
 קולר תלוי בלוארי העדים וכששמעו העדים חזרו בהם ונתנו טעם לדבריהם מחמת  
 טגאת שמונים נאים מכשפות העידו כן ואע"פכ לא נפטר מומיתה וז"ש שמועון בן  
 בטח אומר הוי מרבה לחקור את העדים שמה מנהכס ילמדו לשקר מפני זה אמר  
 זה הממרא הוא מפני שבו היתה המעשה מפני שהמית שמונים מכשפות :

**הדר** ובמאי קבלו מהם הלל אומר הוי מהלמדיו כל אהרן אוהב שלום ורודף  
 שלום וכו' וכן כתב בס' ילקוט שפורים כשהיה אהרן הכהן מהלך בדרכ  
 פגע באדם רשע ונתן לו שלום אע"ג דאסור ליתן שלום לאדם רשע כמ"ש אין  
 שלום אומר ה' לרשעים אבל שלום כזה שהוא מוניע הרשע מן העבירה מותר  
 בגדולה עבירה לשמה למחר בקש האיש לעבור עבירה אומר אוי לי היאך אשא עיני  
 אח"כ ואראה את אהרן בושתי הימנו נתן לי שלום וגו' היה יודיע מרשעתי לא  
 היה מקרב אותי ונתן לי שלום כמולא אותו האיש מוניע עלהו מן העבירה וכן שני  
 בני אדם שעשו מריבה זה עם זה הולך ויושב אלל אחד מהם א"ל בני ראה חבירך  
 מהו אומר מכה על לבו וקוריע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא עיני ואראה  
 את חבירי בושתי ממוט שאני הוא שסרחתי עליו ויושב אללו עד שמסיר הקנאה  
 מלבו וכן הולך אהרן אלל האחר וא"ל ג"כ וכו' וכשיפגעו זה בזה גפפו ונסקו זה  
 את זה ובי היאך אהרן משקר והולך אלל זה וא"ל כך וכו' גא כמ"ש בשם' יצמות  
 רבי ישמעאל תהא גדול השלום בלף הקב"ה שינא בו וכו' ועיין בפ' וירא חני שמונים  
 בלף בחורים קרואים בשם אהרן יאלאו אחר מטחו ממאן דהוה בעי לגרשה והדר  
 איבערה מלו הנשים שבעליהם היו רואים לגרשם ואהרן עשה שלום ביניהם ונתעברו  
 וילדו זכרים וקראו שמם אהרן ועוד באם היה שומע על אדם שרואה לילך לדבר  
 עבירה בלילה היה יולא בדרכ וכשהיה מולאו וא"ל בני מפני מה אהה הולך בדרכ  
 שמה יחסודך בני אדם בדברים רעים ואהה בני איש טוב וממשפחה טובה אהה  
 ומזהירו ומושיבו מדרך הרע והיו כל ישראל אוהבים את אהרן אנשים וגשים לכך  
 באמר בפ' חוקת ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל אבל משה שמוכחם  
 בדברים קשים באמר ויבכו בני ישראל את משה וכו' ולא באמר כל בני ישראל וכו'  
 וז"ש הוי מהלמדיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום שלום שהלך אללס ותעשה שלום  
 וזוה אוהב את הבריות ומקרבם לתורה שיחזרו בתשובה ועוסקים בתורה כמ"ש  
 בשם' פאה גו דברים שאדם אוכל מפרותיהם בעו"הו וקין קיימת לעו"הב וגו' הן  
 זכו' והצלת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו וכו' ובשם' תענית כמ"ש לעיל  
 א"ל קהיו ז"ל לרבי ברקא גו השנים בני עו"הב וכו' ושא אותם רבי ברקא וא"ל  
 אם אנתו רואים אנשים מתקוטטים זה עם זה אנתו טורחים ומשמשים אותם עד

שעושים שלום ביניהם ראה מזה העושה שלום וכו' שהוא בין עו"הב :

**א"נ** אוהב שלום ורודף שלום יובן בם"ד כמ"ש בם"ש גיטין מעשה בשני בני אדם שהשטן היה מתגרה בהם בכל ערב שבת היו מחקווערס זה עם זה פ"א בא רבי מאיר למקום הזה וישב עם שלושה שבתות עד שעשה שלום ביניהם שמצ לשטן שאומר אוי שהולאטי ר"מ מביחו וז"ש אוהב שלום ורודף שלום הלך לביחס ותשב עמהם עד שיעשו שלום ביניהם :

**א"נ** אוהב שלום וכו' ומקרבן לתורה יובן כמ"ש בם"ש ברכות מעשה בהנהו בריוני דהוו בשביבותיה דר"מ והוו מלצרי ליה טובא הוה קא צעי דחזי ר"מ עליהו דלימותו ח"ל ברוריא דביסורו מאי דעקך משום דכתיב יתמו חטאים וכו' מי כתיב חטאים חטאים כתיב פי' רשי' שיכלה יל"הר וסיף הפסוק ורשעים עוד אינם כיון שיחמו חטאים ורשעים עוד אינם לא צעי רחמי עלייהו דלהדרי בתשובה בעא רחמי עלייהו והדרו בתשובה וכתב בם' נגד ומלצה יכיון בתפילת י"ח בברכת השיבט ויאמר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתחזור חתימה מתחת כסא כבודך לקחור בתשובה לכל פושטי ישראל וכו' ככתוב בסדור שלם רשעים ר"ת מתפללים על רשעים שמא ישובו וז"ש נתאי הארבלו אומר הרחק משכן רע ר"ל הרחק משכך הרע יל"הר שיחזרו בתשובה ולא תתפלל עליהם שימותו וז"ש אוהב שלום וע"י זה ומקרבן לתורה שיחזרו בתשובה :

**א"נ** אוהב שלום ורודף שלום כמ"ש בם"ש שבת מעשה בגוי אחד שבא לפני שמיא ח"ל גיירני על מנת שתלמדני כל התורה על רגל אחת דחשו במקל שמוודין בו אויך הצנין שהיה בידו בא לפני הלל וגיירו ח"ל מה שאמה שובא לעשות לך זה הדבר לא תעשה גם לחבירך זו היא כל התורה כולה ושאר דברי תורה הם פירוש על זה הענין לכן לך ולמוד וסודע איזה זה דבר שזריטין לשטא אותו וכן שני מעשיות כזה לימים מדווגו שלום הגרים הללו למקום אחד אמרו קפדטתו של שמיא בקשה לטיירדט מן העולם ענותטתו של הלל קירבטתו תת כנפי השכינה וז"ש אוהב שלום ורודף שלום כהלל וכוה ומקרבן לתורה שילמדו התורה :

**דו"א** היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאתי לעלמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי יובן בם"ד כמ"ש בם' מעשים טובים מעשה באחד עשיר וקמאן היה ולא היה טתן לזקה לעניים והיה בנו ח"ל תן לזקה ולא היה טתן לזקה וכו' עד שאמר לבנו שיעשה לזקה אחד שימות וכו' ועיין בם"הק לקושי אמרי ג' צפ' ראה וז"ש אם אין אני לי שיעשה לזקה מי לי עושה לזקה ואם לא עכשיו עושה לזקה מה אני לא יש לי דבר להתפנים בו לעו"הב ואם לא עכשיו אימתי אחד שימות יאיה לבנו טתן בעבורו לזקה ;

**שמאי** אומר עשה תורחך קבע ר"ל בקביעות בדוקר ובערב וכל הקבוע כמחלה על מחלה דומה וז"ש אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכיון לבו לשמים וז"ש קיהלת מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל וכאמור

ועיין בס"ק בפ' בלק ח"ש עשה הורהך קצת בקביעות ואפילו אמור מעט עוסק בהורה מעט ועשה הרבה כלא עסק בהורה כל היום :

**שמעון** בנו אומר ולא מלאחי לגוף טוב לא השתיקה זכו' וכל המרבה דברים מביא חטא יובן כמ"ש בס"ש קידושין עשרה קבין שיחה ירדו לעולם השעה נעלו הנשים ואחד האנשים וכחז מהרח"ו ז"ל כי כל אדם נקלץ לו כך וכך יספר דבור לדבר ואם סיפר דברים בטלים אז נשלים הדיבור מה שנקלץ לו וממילה נפטר ומה ועיין בפ' וילא בס"ק ח"ש לא מלאחי לגוף טוב שיאריך ימים לא השתיקה וכל המרבה דברים ר"ל דברים שלא לעורך מביא חטא לשון חסדון כמ"ש והייתי אני ובני שלמה חטאים נחסר מן העולם ויפטר וימות :

**רבן** שמעון בן גמלי' אומר על שלושה דברים העולם עומד על הדיון ועל האמת ועל הכלים דין אמת שלום ר"ת דשא חרובים שער דשא שערים המוטיטים בהלכה ר"ל העולם עומד על התורה כמ"ש בס"ש נדרים א"ר לעזר גדולה תורה שאלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וע"י התורה תהיה הגאולה כמ"ש בס"ש בחרא גם כי יתנו צדיים עתה אקבלם פי רש"י אם כולם וכן רובם יהיו שונים ועוסקים בתורה כי גלו באומות עתה אקבלם בקרוב אקבלם ועיין בטעם בפ' נח ובפ' תבא ועוד התורה נקרא שלום דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום יבא ליהו הנביא ויבשר בשלום כמ"ש מה מו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום ועוד תורה גימ' סוף לילות ועל יד התורה יכנעו ותייה הגאולה :

## פרק שני

**רבי** אומר איזוהי דרך יצרה שיבור לו האדם כל שהיא הפארת לעושה ונפארת לו מן האדם יובן בס"ד כמ"ש בס"ש חגיגה של אחר את ר"מ לאחר שילא לתרבות רעה וכו' א"ל רבי עקיבא רבך לא כך אמר וכו' לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בצ"ע נהתיב רשע נוטל חלקו וחלק חבירו צדיקם וכו' ועיין לעיל ע"פ כל ישראל יש להם וכו' והטעם למה זוכה בחלק חבירו לא ארו"ל בס"ש כל ישראל ערבים זה לזה כשם שטעם הטעם הערבות כך זוכה בחלק חבירו מטעם הערבות כמ"ש במדרש אמר ריב"ל הקב"ה משלם סכר טוב ללדיקים בצפלים ולרשעים מטעמים בצפלים כמ"ש בס"ש ע"ז מטעה בר"א בן דורדיא שלא הניח אשה זונה שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה בין כדכי הים ומוטלת כים דיגרון בשכרה בעל כים דיגרון והלך אללה ובשעת ההחלת התשמים הפיחה רוח מלמטה אמרה לו מפני בושחה כשם שהפחה הזאת אינה חוזרת למקומה כך לעזר בן דורדיא אין מקבלים אותו בתשובה הלך וישב בין הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי

רחמים א"ל עד שאנחנו מבקשים רחמים עליך נבקש על עלמיו רחמים דכתיב כי  
 ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וכי הרים וגבעות מדברים וכן על כולם לא הוא  
 אומר הדברים וכלו הם אומרים לו וכו' אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים  
 שתתקבל תשובתי א"ל עד שאנחנו מבקשים רחמים עליך נבקש על עלמיו דכתיב  
 כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר תמה ולבנה בקשו עלי רחמים א"ל  
 עד שאנו מבקשים רחמים עליך ג"כ נבקש על עלמיו דכתיב וחסרה הלבנה ובושה  
 החמה כי מלך וכו' אמר כוכבים ומוזלות בקשו עלי רחמים א"ל עד שאנחנו  
 מבקשים עליך נבקש על עלמיו דכתיב וגמקו כל לבא השמים אמר ר"א וכו' אין  
 הדבר תלוי לא ב' הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבטיה עד שיאלה נשמתו יאלה בת  
 קול ואמרה רבי לעזר בן דורדיא מזומן לחיי עו"הב צכה רבי ואמר יש קונה  
 עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת כמ"ס בשם' קדושין אמר רשב"י  
 וכו' ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום רשע  
 שנאמר רשע הרשע לא יכשל בה ביום טובו מרשעו וי"ל מניין לו מות לר"א בן  
 דורדיא ויהיה מזומן לחיי עו"הב לא כמ"ס זכה טעל חלקו וחלק חבירו דג"ע  
 וארז"ל חלק יוחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה לזוקן  
 נטלו לעזר בן דורדיא בשיקול לא דעות ה' ו"ס רבי אומר איזהו דרך ישרה וכו' כל  
 שהיא הפארת לעושה שזכה בחלקו ותפארת לו מן האדם שזכה בחלק חבירו בנן  
 עדין ו"ס צקוהלת כי יש אדם שעמלו בתכמה וברעת ובכשרון ולאדם שלא עמל בו  
 יתגלו חלקו ובחמור : **א"י** רבי אומר וכו' כל שהיא הפארת לעושה וכו'  
 יובן בסד' כמ"ס בשוחר טוב ודוד ואנשיו הולכים בדרך בדרך עניה למדונו  
 רז"ל חיבת דרך לעטוה וכחצ' אורחות לדיקים מעשה בחכם אחד שספרו עליו  
 רע וכשגודע הדבר לחכם קם החכם ושלח לו דורון לאותו שספר עליו רע וכחצ' לו  
 אחה שלחמה לי דורון מזכותיך ואני גמלתיך לך בדורון זה ששלחתי לך כי ליום הרין  
 מראים לאדם מות שלא עשו אותם ואומר לא עשינו לו המות וישיבו להם אותם  
 שספרו עליכם רע וזלזלו בכס הם עשו לו המות ויעלים אותם מהם ויתניס לכס  
 וכן לרשעים מראים להם עבירות שלא עשו אותם וכשיאמרו שלא עשינו לו העונות  
 א"ל עשו אותם לו שזלזלתם בהם ונטלו מהם ונתוספו עליכם וכחצ' רז"ל משל  
 לאדם שמלא חביות יין טוב ויש בתחתית החביות נקב קטן צודאי ילא כל היין אם  
 לא יסתם החביות כן ג"כ המבזה והמזלזל בחבירו יאבד הכול ברגע אחד ועיין  
 מעשה עוד לקמן בפרק ג' ו"ס רבי אומר איזהו דרך ישרה זה עטה מי שהוא ערו  
 ואין משיב דבר למחרפו והמזלזל בו כל שהיא הפארת לעושה מתורתו ומלותיו  
 ותפארת לו מן האדם המחרפו וטעל : **א"י** רבי אומר וכו' כל שהיא הפארת  
 לעושה ותפארת לו מן האדם יובן מהו ותפארת לו מן האדם לא כמ"ס  
 בשם' שבת ארבעה מהו בעטו של נחש שלא חטאו והם בנימין בן יעקב עמדם  
 אבי משה ישי אבי דוד וכלאב אחי דוד ועוד כתב בזהר ת"ת לא אסתלק בר נש

מעלמא עד דתמוה לאדם הראשון שאיל ליה אדם הראשון לאדם שאך נפיק מהאי  
 עלמא ההוא אדם א"ל דבגיך נפקנא מעלמא ואדם הראשון אחיב ליה ברי אנא  
 עברית על פקודא חדא ואנת על כמה חובין עברית עכ"ל וזה הארבעה המ"ל  
 וזה הארבעה לדיקים אם יאמרו דבגיך נפקנא מעלמא מה ישיב אדם הראשון  
 וז"ש רבי אומר איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה לו  
 הארבעה שמתו בעטו של נחש ותפארת לו מן האדם הראשון שהוא חטא והם שלא  
 חטאו כלל : **א"ל** כל שהיא תפארת לעושה ותפארת וכו' יובן מהו דרך  
 ישרה וכו' לא הדרקא נקראה דרך כמ"ש בדרך לרקא תמלא ועוד מהו  
 תפארת לעושה וכו' לא כמ"ש רז"ל יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני שמאכילו  
 ומלבישו העני עושה עם בעל הבית שכן אמרה רות לחמותה אשר עשיתי עמו היום  
 בועז אחת הדרקא כמ"ש בשם' שבת מעשה ברבי עקיבא שהיה לו בת א"ל החוים  
 בכוכבים ביום שתכנס נחו לחופה ינשך לה נחש ותמות והיה דואג עליה על זה  
 ויום שתכנס לחופה לקחה מן הכשיט שהיה בו מחט שהגשים תופרים בו בגדים  
 ונעלה זה התכשיט שיש בו מחט ככותל וגודמן בעת שנעשה המחט ככותל בעין  
 הנחש והיא לא ראתה אותו למחר בבוקר היתה לוקחת זה התכשיט והיה נחש  
 כרוך אחריו ומת הנחש א"ל אניה בתי מה מעשה טוב עשית שזכית להנלל מן  
 הנחש ומת א"ל אתמול לעת ערב בא עני וקרא על הפתח והיו טרודים בסעודה  
 ולא הבו אוזן לוי מה שהוא מנכש עמדתי אני ולקחתי חלק הסעודה שנחתה לי  
 ונחתי לו א"ל רבי עקיבא א"כ עשית מזה כואת ונללתי ממיחה דכתיב ולרקא  
 תלי ממות ועוד מעשה בבנימין הדיק בשם' בתרא שון אשה ובניה בשנת רעבון  
 וחלה ונטה למות והוסיפו לו כ"ב שנים נמלא כמה גדול זכות הדרקא מדה כנגד  
 מדה כמו שחזו את הענים ג"כ בשמים היו אותם ולא מתו והשנית זוכה לעושר כמ"ש  
 עשר בשביל שתעשר כמ"ש בס"הק בפי' תשא ובפי' ראה מעשיות והשלישית דק לפניו  
 יהלך והלך לפניך לדיק לעו"הב ועיין בפרשיות הג"ז מעשיות וז"ש רבי אומר איזהו  
 דרך ישרה זה הדרקא שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה זה הנותן לרקא  
 ותפארת לו מן האדם העני שעושה כל הטובות האלו עמו המזכרים :

**ד"ר** זהיר במצות קלה כבחמורה וכו' יובן בס"ד כמ"ש בשם' מנחות תניא א"ר  
 נתן אין לך כל מצוה קלה שבחורה שאין מתן שכרה בעו"הז ולעו"הב  
 איני יודיע כמה לא ולמד ממצות ליצית פי' רשי' הליצית מצוה קלה עשה בעלמא  
 מעשה באחד שהיה זהיר במצות ליצית שמע שיש זונה בכרמי הים שנוטלת ת'  
 זהובים בשכרה שגר לה ת' זהובים וקבעה לו זמן כשהגיע זמנו הלך וישב על פתח  
 ביתה ונכנסה שפחתה וא"ל אותו האיש ששגר לך ת' זהובים בא וישב על הפתח  
 א"ל יכנס נכנס הליציה לו שבע מטות שש של כסף והשביעי של זהב ובין כל מטה  
 ומטה סולם של כסף והשביעי של זהב ועלתה וישבה על העליונה ואף הוא עלה  
 לשב כנגדה באו ארבע כנפות ליציותיו וטפתו לו על פניו שיהיו עדים על הדבר



הנה נשמע וישב על גבי קרקע ואף היא נשמעה וישבה על הקרקע א"ל הריני  
 משביעך בחיי המלך שאין אני מניחך עד שתאמר לי מה מום מלאכה בי א"ל  
 העבודה נשבע בעבודה ב"המק שלא ראיתי אשה יפה כמוך לא מזה אחת אזה  
 לאינו ול"ית שמה וכחוב שני פעמים אני ה' לאיכס אני הוא שעתיד ליפרע ואני  
 הוא שעתיד ליתן שכר ועזה נדמו עלי כארבע עדים א"ל העבודה איני מניחך עד  
 שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה לומד בו  
 כתב ונתן בידה עמדה וחלקה נכסיה שלים למלכות כדי שיניחנה להחגייר ושלם  
 חלקה לעניים כמ"ש רז"ל עשה חבילות של עונות יעשה כנגדם חבילות מנות כמ"שה  
 וחטוף בדרקה פרוק ושלם נטלה בידה חיך מאותם מלעות שלא מוכרה והביאתן  
 עמה ובאה לבית מדרשו של רבי חייה א"ל רבי למה עלי ויעשוגי עברית א"ל בתי  
 שמה נתת עיניך באחד התלמידים הוליה מכהב מודה ונתנה לו וספרה לו כל  
 המאורע שלשם שמים היא מהג"רת פי' רש"י לפי שראתה גם גדול של חומר  
 המזה שטפחו לו ארבע ל"ות על פניו א"ל לכו זבי במקחך אותן מלעות  
 שהל"עה לו באיסור הל"עה לו בהיתר בהג"ירה ולקחה לאשה הא"ת הז"ר בל"ית  
 זהו מקן שכרו בעו"ה המעות הכסף והזהב והמטות ולעו"הב איני יודיע כמה  
 שכרו וז"ל הוי זהיר במזה קלה של ל"ית כבחמורה המילה והפכה בכרת שאין אהה  
 יודיע מתן שכרן של מות וז"ל וידבר לאהם וכו' דין ויאמר לוי אני ה' לשלם שכר :

**והרי** מחשב הפסד מזה כנגד שכרה ויבן מהו והוי מחשב הפסד מזה לא כתב בס'  
 קהל חסידים החדש מעשה פעם אחת בא הרב רבי נחום לעיר קטנה  
 ואנשים בא מעט ורלה לטבול עלמו במקוה ויאמרו לו לא נמלא בכאן שום בית  
 הטבילה לגשים כי המקום הוא גבוה מאד והעיר על הר יושבת ולריך לזה ממון  
 הרבה על הולאות לחפור בעומק רב ולמלא שם מים או מעין שיוכלו עשות מקוה  
 טהורה כדת ואנשי העיר עמים המה ואין בידם להוליא הדבר מכה ג הפועל . אז  
 ענה הרב הלויק אפשר יש בכס איש אחד אמוד הירלה לקנות עו"הב שלי המוכן  
 לי מעט מולדתי עד היום הזה . והנה בא לוי איש אחד עשיר ונתן לו סך שלשה  
 מאות רז"כ בעד חלקו לעו"הב בג"ע וקנה ממנו בקנין סוד אובג סודר אליבא  
 דריגא אחר זה לקח הרב הלויק את המעות שלם מאות רז"כ הג"ל ונתן אותם  
 לאנשי העיר לעשות בהם בית טבילה לגשים עם מקוה טהורה וכן עשו ז"ע ראה  
 מזה כמה שכרו גדול הרב הג"ז שעשה בית טבילה לגשים שהיו בוכבים עם אנשים  
 בנידחם והל"ם מוכרת ומעון יודה אפילו מכר חלקו של עו"הב שכרו גדול מאד  
 וז"ל והוי מחשב הפסד מזה שהפסיד כל חלקו של עו"הב מפני לעשות מעין מים  
 כדי לטבול הנשים מפני שיל"ם מעון גדה ומכרת כנגד שכרה לעו"הב מה טוב  
 חלקו ומה נעים גורלו שהל"ם שלא תדלג עליהם עומאת יודה ר"ל :

**והרי** מחשב הפסד מזה כנגד שכרה ויבן כמ"ש בס' פסחים תניא שמעון  
 העמסוני היה דורש כל אחין שחורה לרבות כיון שהגיע לאה ה' לסיך

תירא פירש פי' רש"י מכולם וחזר בו מכל רבויים שדרש ואמר מה ארבה לירא מן ה' וממונו דמדהאי את לא לרבויי אחאי כולוהו נמי לא לרבויי אחא א"ל תלמידיו רבי כל אחין שדרשה מה תהא עליהן א"ל כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה וז"ש בשם' פסחים יפה שתיקה לחכמים עד שבא רבי טקיבא מן השמים וראה שהלקו למ"ט ששים מלקיות בשביל לא קם קמי החכמים שעלו לשמים וטעו ודרש את ה' אהיך תירא לרבות תלמוד חכם כמ"ש בפרק רביעי רבי געזר בן שמוע אומר וכו' ומורא רבך כמורא שמים וז"ש והוי מתשב הפסד מזה שפירש מן הרוש את ה' אהיך תירא מה לרבות כנגד שכרה שאמר לתלמידיו כשם קבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפרישה :

**א"נ** והוי מתשב הפסד מזה וכו' יובן פי' רש"י שמתבטל מריות העסק בשביל שיעסק בצורה ובמאות כנגד שכרה שכר המלוה כמ"ש בסוף הפרק הזה אם למדת תורה הרבה נותנים לך שכר הרבה וכאמן הוא הק"ב"ה בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולהך :

**א"נ** והוי מתשב הפסד מזה שנותן לזקה וקונה ז'יות והפילין ומזיזה וכן שאר מלות שיש בה הפסד ממון ויזהר ממנו כנגד שכרה לעו"הכ ושכר עבירה שגונב וגזול חברו כנגד הפסדה כמה עונש קשה כמ"ש וצ"עס בראש כולם מקטרג וחוזר עליה בגלגול כדי להשיב האבדה כמ"ש בס' עושה פלא מעשה שהיה בימי רבינו האר"י ז"ל באחד חכם בחור שבא לחלות פניו לכחוב לו אגרות כי חפץ לנסוע ל מקום אחד וא"ל הרב לך שמה כי קרה ה' לך את זוגך וילך הבחור ל המקום ההוא וכבוד עשו לו ואחד עשיר נתן לו את בתו לאשה והרבה לו מזהר ומתן ויהי כמשלש חודשים מתה אשתו ונתנו לו כל מה שנתנו לאשה וחזר לעירו וא"ל הרב האשה ההיא נפש איש שהיה שותף עמך באותו גלגול והעליל עליו ולקח ממנו ממונו ועתה חזר בגלגול אשה כמו שיער אותך שלושה חודשים אתה נהנת ממנה שלושה חודשים ותחת הממון נטל ירושת אשתו וז"ש צפ' ויקרא והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק וכו' ובאמור :

**א"נ** ושכר עבירה כנגד הפסדה יובן יש שכר לעבירה לא כמ"ש בשם' מיעא חקלע רבי לאתריה דרבי געזר ברש"י א"ל יש בן לאוחו לדיק ר"א א"ל יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בארבע מחמת יופיו ועוד עיין בפרק רביעי בן עזאי אומר וכו' ושכר עבירה ולא אמר ועונש עבירה מעשה בשני בני אדם שהיו שותפים בימי מה"רש וקנה אחד מן שותפו העבירה ואח"כ מת הקונה והיו דגים אוחו דגימס קשים ומרים וכו' וז"ש ושכר עבירה שלקח ממון ועשה עבירה כנגד הפסדה צעו"הכ כמה לער גיעע לו ועיין לקמן בפרק ד' :

**דע** מה למעלה ממך עיין רואה ואחון שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים וכו' יובן כמ"ש בש"ע א"ח בהגה שיתיה ה' לנגדי תמיד וכו' זה כלל גדול בצורה ולריך האדם שישים אל לבו שהק"ב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה כל מעשיו כמ"ש אם

יסתחר איש במסתרים ואני לא אראניו נאום ה' ומיד יגיע לוי היראה וההכנעה  
 מפחד ה' ומחשבים ממנו וז"ש שויתי ה' לנגדי תמיד שהוא יסבךך ללב לקראתו  
 ומביט ומשגיח על כל מעשיו הן טוב והן רע אז מימיני בל אמוט ר"ל מעלות  
 יל"הט שהוא בדר ימין של לב יושב בל אמוט כתב בס' גמעי שעשועים מעשה באחד  
 קולר בשדה ועיין בס' הק בפ' עקב וז"ש נאום פשע לרשע בקרב לבי אין פחד  
 להיס לנגד עיניו וחומא וז"ש דע מה למעלה ממך עיין רואה כמ"ש עיני ה'  
 משוטטים בכל הארץ ואם האדם משים יראת ה' לנגד עיניו אינו חייט :

**א"י** דע מה למעלה כל מה שגוזרים בשמים על האדם אם טוב ואם רע הכל  
 ממך כמ"ש הרב אברהם בערוש ע"פ ונהמת באחריתך ככלות בשרך יובן

הל"ל ולעקת מהו ונהמת ע"ד דמיון לנחתום אחד היה עובר בשוק וקופחו לפניו  
 מלאה מגדנות נעימות ומתוקות מאד עבר לפניו לך אחד ואל"ל בכמה אחת רוצה  
 בעד קופה של המגדנות האלו ואל"ל בשני סלעים ואל"ל אתי אלסם לך שני סלעים  
 כאשר דברת ובתנאי שתאכל אחת את כל המגדנות האלו לבלתי ישאר מומה גם  
 אחד ואני על משמרתיו אעמודה לראות אם לא תשקר בי והתחיל לאכול ואכל את כל  
 המגדנות שבקופה ויברח וימלט הלך מלפניו ויעבור והנה אינו ויבקשהו ולא נמצא  
 והנה הנחתום לעק לעקה גדולה ומרה הוי ואבוי ואל"ל העומדים שם כי מי עשה  
 לו את כל הרעה הזאת הלא הוא בעלמו עשה לו ההפסד הזה כן הדבר הזה כל מה  
 שיבא יסורים ולער על האדם הוא עשה עונות ומחטאות הוא את עלמו הזק ולא  
 יתכן ללעוק כי על מי ילעוק רק לנהום בנהמה הוי ואבוי לי על כאבי אשר אני  
 עשיתי לי לעלמי וזהו ונהמת באחריתך ככלות בשרך ושארך ביוסורין וזה פירש משאר  
 בשריתו ח"ר שלמה הוינה ז"ל נשכבה בבשתינו והכסינו כלימחנו שאין אנחנו יכולים  
 ללעוק חזם רק נשכבה וכו' וכ"ת על מה ולמה איך לועך ולז"א כי לה' להיטו  
 חטאנו שאנחנו גרמנו על עלמנו היסורין וז"ש היתקע שפר בעיר והפס לא יחרדו  
 לחזור בתשובה אזי אם יהיה רעה בעיר לא יתרעמו על ה' כי זה לא עשה הזאת  
 רק הוא בעלמו הביא עליו היסורים עונותיו הטו לה וז"ש בהפעת עקב מיהרו  
 בניך מהריסוך ומחרביך ממך ילאו ועל מי ללעוק שהוא בעלמו עשה לו ההפסד  
 ומה לו ללעוק וז"ש דע מה למעלה שגוזרים על האדם בשמים אם טוב ואם רע  
 הכול ממך ומה לו ללעוק חמם שהוא עשה העונות וצאו עליו יסורים : **א"י** דע מה  
 למעלה ממך כל מה שיעשה האדם הכול ממך אם עשה טובות בונה בעולמות  
 העליונים ואם עשה רע גורם להרוס למעלה בעולמות העליונים וכו' וז"ש מהריסוך

ומחרביך ממך ילאו וכאמור : **א"י** דע מה למעלה ממך וכו' יובן  
 כתב הרב בית פרץ ביד כל אדם יחסום

עונות תחסום הנשמה כמ"ש משוכבת חקיך זה הנשמה שמור פתחי פיך משקר וכו'  
 וז"ש דע מה למעלה היינו מה שכותבת הנשמה למועלה העבירות שלך הוא ממך  
 וכל מעשיך בספר נכתבין הלא בעלמו הוא כתב בידי הנשמה ואין אחת יכול

להכחיש את התיבת ידך בעת הדין ולכן ראה לתקן את מעשיך ושוב בתשובה קודם הלילה קודם שתחיות בידך העונות ולשיב בתשובה שלימה אשר תצא בלוחו היום ח"ש בפרשת אמור ובא השמש בלילה קודם שיצן יהודה על תצאיו וטהר מעונותיו וז"ש בפי' משפטים אם חבול תחבול שלמת רעך לבוש של נשמה של רעך זה הק"כ"ה הנקרא רעך כמ"ש רעך ורוע אביך וכו' עד בא השמש קודם שיצן בלילה יהודה על עונותיו וישוב בתשובה תשיבנו לו יחזור לו לבוש הנשמה ח"ש בפי' הק לקושי אמרי ג' בפי' בלק לא ישכב ר"ל קודם שיצן בלילה יהודה על עונותיו עד יאכל ערק המסחיתים הנכרחים מעונותיו יעשה אחס טרפה ימיתם כמות הודוי והתשובה שעשה קודם שיצן :

**רבן** גמלי' בנו של ר"י הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ וכו' יוצן כז"ש בפי' ברכות הנו רבנן ואספת דגך וכו' מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא ינום ספר תורה הזה מופך והגית בו יומם ולילה יכול דברים ככתבן שלא יעסקו בדרך ארץ ר"ל משא ומתן הלמוד לומר ואספת דגך נהוג בהם מנהג דרך ארץ עם דברי הורה דברי רבי ישמעאל רשב"י אומר אפשר בתמיה אדם חורש בשעת תריעה וחוריע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עליה גא בזמן שישרא עושין רגונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנאמר ועמדו זרים ורעו לאנכם וכו' אמר אבי הרבה עשו כר"י ועלהם בידם כרשב"י ולא עלתה בידם ח"ש יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ עם משא ומתן שיגיעת שניהם תורה ומשא ומתן משכתה עון וכל תורה שאין עמה מלאכה כרשב"י סיפה בטלה וגוררת עון ח"ש בפרק ג' אם אין דרך ארץ אין תורה כרשב"י ובאמור :

**א"ר** יפה ת"ת עם ד"א וכו' יוצן כמ"ש בפי' ברכות דרש בר קפרא איזה היא פרשה קטנה שכל גופי הורה הלויים בה היו אומר זה דרך ארץ שנאמר בכל דרכיך דעבו וכו' כתב בס' ר"ח גדולה דרך ארץ שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה ח"ש לשמור את דרך זו ד"א עץ החיים זה התורה כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה ח"ש בפרק שלישי ר"א בן עזריה אומר אם אין ד"א אין תורה וכאמור ח"ש יפה תלמוד הורה עם ד"א שד"א שקולה כנגד כל תלמוד תורה :

**א"ר** יפה ת"ת עם ד"א וכו' יוצן ראיתי בכתיבות משאר בשרינו ח"ר גבריא יעקב שמביא מה' קדושת הלוי לכאורה איך תלה זה בזה ת"ת עם ד"א הנה יש תקנה לאנשים העוסקים ביהשא ומתן כגו עסקו בתורה כמ"ש דוד הע"ה בכל דרכיך דעבו כי הנה בשעה שהאדם הולך בשוק וראה אשה ואינו מסתכל בה ולא בצנדי לצעונים שלה דזוכר מאמר הש"ס אסור להסתכל באשה ולא בצנדי לצעונים שעליה כמ"ש ומה אהבונן על בחולה למה אמר הפסוק על ר"ל אפילו בצנדי לצעונים אסור להסתכל וגמלא הוא לומר הפסוק וההלכה ובשעה שיוכל לומר שקר ואינו אומר שזוכר הכסוק לא תשקרו איש בעמיתו וגמלא הוא לומר הפסוק וכן כשהוא שוקל במונחים אומר מוזני לך אבני לך ודין לך יהיה לך לא

תעשו עול כמשפט צמרה במסקל ובמשורה וגמלא הוא עוסק. במשא ומתן באמונה ועוסק בצורה ולא עושה שום דבר רע ורמאות וקודם כל דבר אומרים לאדם ביום הדין נשאל ונחשב באמונה וכן על זה הדרך וגמלא כלו עוסק בצורה כל היום ואפילו שהוא בשוק וז"ש יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ פ' בשעה שעוסק גד"א היינו מו"מ יפה שיהיה ת"ח עמהם וזה שגיעת שיהם משכחת עון שאין עושה שום עון במשא ובמתן לא כלו עוסק בתלמוד תורה כל היום :

**ד"א** היה אומר עשה רצונו כרצונך יובן כמ"ש בשם' ברטת דרש בר קפרא איזהו פרשה קטנה כל גיפי התורה חלויים בה שנאמר בכל דרך דעו וכתב בש"ע היינו שיעשה הכל לשם שמים באכילה ובשתיה ובניול ובמקח ובממכר ובהליכתו ובשיבתו שחיה בכל דבר כוונתו לשם שמים להברות את גופו שיאכל לעבוד את ה' וז"ש בס"הק לקוטי אמרי השירים מה יפית ומה נעמת כשאת מחוננת אהבה בחטונגים כלומר כשאת מתענגת בחטונגים באכילה ובשתיה וכו' שחיה לאהבת ה' ויהיו לשם שמים וז"ש עשה רצונו להשם יתברך אפילו בעת רצונך ר"ל בדרך באכילה ובשתיה וכו' :

**הדר** אומר ה' הפרוש מן הבור ה' האמן בעלמך עד יום מותך יובן כמ"ש בשם' ברטת יוחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסיף נעשה לדוקי ולישע אחר וירבעם בן נבט וע"ז ולמה נבואו הדריקים ולדיקים אחרים לא עייף בס"הק בפ' פינחס טעמים ועוד כתב בס' שטרי קדושה הכועס עורף נפשו באפי ונקרת משם והולכת לה ומתחלפת בנפש אחרת רעה וזה הדריקים נתכעסו ונחלפה נפשם בנפש אחרת רעה והרשיעו :

**א"ל** ה' האמן בעלמך וכו' יובן כמ"ש בשם' קידושין מעשה ברב חייה בר אשי שהיה רגיל בכל עת ונפל על פניו והיה אומר הרחמן ילילי מיל"הר יום אחד שמעה אשתי שהיה אומר קן אמרה מה זה הלל כמה שים שפירש ממני מחמת זקנה ולמה ירא מיל"הר ומתפלל תפילה זו יום אחד היה לומד בגנתו והיתה אשתו מתקשעת בבגדים נאים והיתה הולכת בגן ולא הכירה וא"ל מי את א"ל אני זונה פלוגת היום באתי לכאן תבעה א"ל הבא לי הזה הרמון שהוא בראש האילן העליון והביא לה כשבא לביתו היתה אשתו מסקת התגור ואמר לתקן העון שעשה ורלם לישב בחוך החטר כדי שיהיה נשרף א"ל אשתי מה זה שאתה עושה א"ל כך וכך היה המעשה א"ל אני בעלמי עשיתי זאת ולא הזנה ולא האמין בה עד שנחנה לו סימן שהיא היתה א"ל אפילו הכי שאני הייתי מכויין לאשה אחרת ולעבירה כל ימיו של הדריק הזה היה אם ומלטער עד שמת בזהו הלער וז"ש ה' האמן בעלמך מיל"הר שחאמר וקן ולדיק ולא יחטיאך י"הר עד יום מיתך מהו לא האמין בעלמך עד יום מותך כתב של"ה האדם בעת שמת השטן עומד על ימיו לשוטנו וא"ל כפור ב"ה אבי ישראל ואפטר הנשמה ממאנת ואפטר ח"ו תבא לירי הודאה ועל כן לריך להקדים בעודו בשכלו להתפלל לפני ה' ולעשות מודהה לפני עשרה או שלושה כדי לנטל כל מה

שיאמר לו יל"הר נמלא בעת שימות האדם אומר לו כפור חו"ש הן תאמן בעלמך עד יום מותך שאין יל"הר עוזב אותך : וכן הדין את חברך עד שתגיע למקומו עיין בפרק שישי **דוא** היה אומר זכו' לא הבישן למד ולא הקפדן מלמד יזבן כמ"ש בשם' עירובין מטעם ברבי פרידא שהיה לו שהוא תלמיד זיהו לומר לו הסיניא עד ארבע מאות פעמים עד שלומדה פעם אחת זמנו את ר"פ לדבר מילה תני ליה ת' זמני ולא גמר א"ל האידיגא מאי שגא לא גמר א"ל דמהאי שעתא דא"ל למד איכא מילתא דמלוה אינרתי אסתתיה לרעהאי אמיתא השתא קאים מר השתא קאים מר א"ל הב דעתך דאתני לך תנא ליה ת' זמני אחריתי וגמר יאלא קול וא"ל כיחא לך שויסיפו על חייד ת' שנים או שמונה אשה ודורך לעו"הב א"ל רואה אני ודורי לעו"הב א"ל הקב"ה תנו לו זה וזה נמלא אתם היה ר"פ טעם על התלמיד לא היה מלמדו ת' זמני אחריתי חו"ש ולא הקפדן מלמד שאתם היה טעם עליו לא היה חוזר ולמדו : **א"נ** כמ"ש בשם' שבת מטעם שגא גוי לפני שמאי וכו' ודחפו באתה הבנין באל לפני הלל וכו' עיין לעיל בפרק א' חו"ש ולא הקפדן מלמד :

**אף** הוא ראה גלגולת אהת בלפה על פני המים א"ל על דאטפת אשפך וכו' יזבן עיין בס' הק' בפ' נח ע"פ שוקד דם האדם וכו' ובפ' מהטעי דף ק"י :

**דוא** היה אומר מרובה בשר מרובה דימה וכו' ולא אמר התגא בעל בשר כמ"ש בשם' בב"מ מטעם ברבי גאטור בן רשב"י שמואל להמונה של המלך הופס גנבים א"ל ר"א אף אהת יכול אהתם להבין תחבולותם וכו' לא נמשלו הם כחיות השדה שהם מהחבאים במהתרויבם דכתבי יארוב במסתור באריה בכובו ואפשר אהת הופס את הלדוקים ואת הרשעים אהת מניח חמר זה הממונה לר"א ואף אעשה כי בן זיה המלך לתפוס הגנבים ומסירא אני להגמס מאחר שמואל אני שום לר גיביה א"ל ר"א בוא זאלמדך אף לעשות א"ל לך אהת ודנום למקום החיות שמוכרים שם תבשיל והכל נכנסים בס' וכוטדין ואת תראה איש שותה יין וחוחו הכוס בידו ומתגמנס בל עליו מה מלאכתו ואם הוא תלמיד חכם דודאי עמד מן השינה קודם הצוקר ועתה הוא יאן כעת ואם הוא בעל מלאכה בודאי עמד מן השינה צעוד לילה ועובר עבדו ואם הוא אינו ת"ה ולא בעל מלאכה ותראה אותו שהוא יאן ולוה התפוס אותו ונשמע הדבר למלך אמרו טובה עלוה קרנייא דאינרתי פי' רש' משל הוא אינו להוי פרוקא יהיה שליח לדבר הזה הביאו את ר"א לתפוס גנבים והיה הופס והולך עמהם מלאו ריב"ק א"ל חומץ בן יין עד מתי אהת מוסר לעמו של גאיתו להריגה א"ל קוליס אני מכלה מן הכרם א"ל יבא בעל הכרם זה הקב"ה ויכלה את קוליו יום אחד פגע ר"א בכובס אחד וקרא אותו חומץ בן יין אמר ר"א כל כך חלוף הוא נראה כוזה שהוא רשע אמר ר"א להמומים שעמו לתפוס אותו ותפסוהו והוליכוהו

ב המלך אח"כ נח דעמו לר"א אמר חולי אוכל להלילו קרא ר"א על זה הכובס שומר פיו ולשומו שומר מלכות נפשו ועת שהיו חולים את הכובס עמד ר"א תחת העץ והיה זוכה כי היה מתוירא אפשר בחגס נהרג זה הכובס על ידיו א"ל הכובס לר"א ב ירע צעיניך על זה כי הוא וצנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים הניח ידו על צטנו ר"א ואמר שישו בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך הוא ודאי רשע ודאוח שלכם עאכו"כ מצטח אני צכם צמיעי שאין רמה ותולעה שולטת צכם ואפילו שראה שטוב עשה עדיין לא נח דעתו ואמר לרופאים להסקות לו משקה המשכר מאד והכניסו אותו לבית של שיש וקרעו את כריסו והיו מוליאין ממנו סלים מלאים שומן כי ר"א היה בעל צפר ושמן מאד כי כשהיו רבי גטור ורבי ישמעל ברבי יוסי שמדמנו יחד שהיו עומדים פנים ב פנים היה נכנס למד בקר בין שניהם מתחת כריסן לפי שכריסן היה גדול ולא היו נוגעים בהם השורים והיה הרבה ריוח ציניהם והיו מניחים השומן הזאת בתקופת תמוז ואב ולא הסריח ולא חולפה היתב בו ואמר אף צפרי ישכון לבטח והקשו בעלי הש"ס וכי זה חידוש כל כך גלא הסריח שמנו הלא כל דבר שומן ג"כ אינו מסריח ותיורגו באחם כל שומן אינו מסריח והיינו שאין בו צפר אבל שומן שיש בו צפר אדומים והיינו גידים אז הם מסריחים והיו היה בכלן החידוש אע"פ שהיה בהשומן גם הגידים והצפר עם כל זה לא הסריח ועוד ג"כ קבל יסורין שכל לילה אז מצטרו ודם ובאחם היה לריר להיות כן כי גוף הדיק שהוא תשמיש קדושה ראוי שלא ישלש בו רמה ותולעה ואח"כ איה לאשתו וא"ל אחר שיפטר הניחני בעליתי ולא חירא ממני ולא פחות מו"ח שנים ולא יוסר מכ"צ שנים משכיבתו בעלייה כשיבואו שני אנשין לידון היו עומדים על הפתח זה היה טען טענתו וכו' וילא קול בלא הוא חי מן העלייה ואומר איש פלוני אתה חייב ואיש פלוני אתה זכאו וו"ש מרבה צפר מי שאוכל צפר ויין כדי להכריח את עצמו שלא לשם שמים זה מרבה רימה לא כן ר"א בן רשב"י היה בעל צפר כך גזרו עליו מן השמים לא יהיה בו רימה :

מרבה תורה מרבה חיים עיין בס"הק לקוטי אמרי ב צפ" חקת

**מרבה** לדקה מרבה שלום יובן כמ"ש הרב רוב דגן דהכבוה כן דהעני מרוב עניו ודלותו יבא להתרעס ח"ו כלפי מעלה וכיבא העשיר ונתן לעני צמה להתפרנס אז משים שלום צינו ובין השי"ת ותכל תלומתו כתב בס' שבתי הארי מעשה ברבינו האר"י יום אחד היו התלמידים לומדים ובאמצע הלמוד אמר הרב שחוקן ואח"כ אמר ברוך דיין האמת שאו לו למה אמר כך א"ל חדעו שמעתי הכרוז מכריז ברכיע שיבא ארבה בכל עיר לפת ויחבל את כל עשב הארץ ולא ישאר מחיה בצפת וכל זה בצביל עני אחד שמו רבי גטוראזו אז שושב ומתרעס על הקב"ה על רוע מזגו וצופה

במרידות נפשו והקב"ה לא יוכל להתאפק על זאת שידועים בלעזרן ואין  
 מרחמין עליו ולכן נגזרה גזרה זו לכן למען השם נצו בנייכם מעות והוליכו  
 לו לפני הלו אולי יתעשת האהים לנו ולא טובד וכן עשו וגבו מזבניהם כמו  
 חמשה זהובים ושלחו לו על ידי אחד מן החברים ויבא ב ביתו ומלא אותו  
 מושכב ארצה ולועק ובוכה וא"ל החבר מה לך כי תלעק ותבכה א"ל וכי לא  
 אבכה על רוע מזלו שכל פרנסתי ופרנסתי אנשי ביתי אני הייתי ממלא מים  
 בחביות ומוכר והיום נפלו הקורות ונשתברו החביות והקנקנים ואין לי צמה לקנות  
 אחרים תחתיהם ולזה אני בוכה לפני ה' וכי רשע אני מכל העולם והיו כשמוע  
 החבר שלדקו דברי הרב אז נתן לו המעות וא"ל בשבילך נגזרה גזרה עלינו  
 לכן מחיל לנו והתפלל לפני ה' שיבטל הגזרה וכן עשה והפיל עלמו לארץ ובכה  
 לפני ה' שיבטל הגזרה והחבר חזר למקומו וספר לחברים את כל המעשה  
 וחזרו ללמוד ובאמצע הלמוד ותחשך הארץ וישאו עיניהם ויראו חיל כבוד של  
 הרבה ויראו מאד א"ל הרב ב תיראו שכבר מחל העני על עלבונו ונתבטלה  
 הגזרה וכן היה ויהפוך ה' רוח חוק וישא את הארבה למקום רחוק ולא נשאר  
 ארבה אחד בכל גבול א"ל הרב ברוכים תהיו לה' שבטלכם נתבטלה  
 הגזרה ומאותו היום והלאה היו כל אנשי אשת משגיחים על פעני ההוא וח"ס  
 מרבה דקקה על ידי שטחן דקקה מרבה שלים בין הקב"ה ובין ישראל שלא יתרטם  
 העני ויהיה על העולם גזר דין להרע ח"ו וח"ס והיה מעשה הדקקה שלום וכאמור :  
**א"ל** ע"י הדקקה תהיה הגאולה ויבש- יהיו בשלום **חמשה** תלמידים היו לו לרבי"ז  
 וכו' רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו ולא אשרי לאביו **כמ"ט** בשם'  
 יבמות ירושלמי שהיה גרמא שילא חכם שכל אותם הימים שהייתה אמו מעוברת  
 בו הייתה מחזרת בכל יום על כ"ד בתי מדרשות שהיו בעירה וא"ל בבקשה מהם  
 בקשו רחמים על עובר זה שילא חכם ואחר שילדה הליכה העריסה שלו לבית  
 המדרש כדי שיכנסו דברי תורה באזניו והיה גרמא לו שהיה חכם והכול תלוי  
 באשה מפני זה אמר אשרי יולדתו ואם הילד ילא רשע אמו גרמא לו שלא  
 הולידתו לבית הספר וסופה מקללים אותה **כמ"ט** הכתוב ותזת דבורה מינקת  
 רבקה שרבקה מתה ותקבר מתחת וכו' ויקרא שמו לון בכות פי' רש"י לון  
 בלשון יוני אבל ולפיכך העלימו יום מותה של רבקה שלא יקללו הבריות בהם  
 שילא ממנה עשו שבקע מפני זה אמר הכתוב וכן כסיל תוגת אמו ולא תוגת  
 לאביו וח"ס- צפ' וילך הקהל את העם האנשים והנשים והטף אמרו רז"ל בשם'  
 חגיגה אנשים באים ללמוד נשים באים לשמוע הטף למה באים כדי ליתן שכר  
 למביאהם זה האם ואומרות להם אמרו שמוע ישראל אמרו אמן וילא לדיק :  
**הם** אמרו שלוש דברים וכו' רבי ג'ועזר אומר וכו' וא תהי נוח לכעוס ושבו  
 יום אחד לפני מיתקך יובן למה סמך זה לזה וא תהי וכו' לא כתב  
 הרב קדושת הלוי משם הזהר כשארם כועס אז הנשמה בורחת ממנו וזהו ענין



מיחה על כן כשהאדם כועס או יחשוב חיקף לריך לעשות תשובה שלימה לפני הקב"ה ואז תשוב נשמתו לאו ולא יקרא מת :

**א"ל** טוב יום אחד לפני מיתקד יובן כמ"ש בשם' שנת שלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודיע איזה יום ימות אל"ל כל שכן ישוב היום שמת ימות למחר ונמלא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו בכל עת יהיו בגדיך לבנים וכתב הריף שזו כוונת ר"א טוב בתשובה לפי שדוע תדע כי יום אחד יש לך לפני מיתקד ובכל יום ויום תאמר כן על היום שאתה עומד בו שהוא היום מלפני מיתקד אמר ריב"ז משל למלך שזמן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פקחים שבהם קצטו את עלמן וישבו על פזח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך פי' רש"י בתמיה הכול מוכן ושמה יבהלונו לבא פתאום ואנחנו לריכים להכנס לסעודה מקושטים עששים שבהם הלכו למלכתן אמרו יש סעודה בלא טורח לריך לטרח בלרכי סעודה פתאום בקש המלך את עבדיו פקחים שבהם נכנסו לפני המלך מקושטים והטפשים שבהם נכנסו לפניו כשהם מלוכלכין שמת המלך לקראת פקחים וכעס לקראת טפשין ואמר הללו שקטטו את עלמן ישבו ויאכלו וישתו והללו שלא קטטו את עלמן לסעודה יעמדו ויראו הנמשל המלך זה הקב"ה וזמן את עבדיו לסעודה שלא נודע לאדם כמה יחיה כי לא ידע האדם את עתו כדגים הנאחזים במלדה והלדיק כל ימיו עוסק בצורה ובמלות ואם לא חלה ומת פתאום ילך לג"ע לחיות בטעם ה' ולבקר בהיכלו והרשע אומר לריך האדם שיתלה ויחזור בתשובה ואח"כ ימות ואם פתאום מת בלא תשובה ונכנס לעו"ה מלוכלך בעונות על טפשין אומר יתנו הנגידים לכביסה פי' רש"י ללבן בניהנם לשורפש עם והם יתחבשו בבית האסורים בלא אורה בחיך ילכו ח"ש בפי' ואחתהן ואתם קדבקים בה' להיכס ועוסקים בצורה ובמלות מפני חיים כולכם היום שיחשוב שיש לו חיים היום בלבד וז"ל טוב יום אחד לפני מיתקד יחשוב כלא היום יש לו חיות היום בלבד וז"ל טוב בתשובה ח"ש יודעת היום והסובת וכאמור :

**רד"ר** מתחמם כנגד אורן של חכמים והוי זהיר בגחלתן שלא תכוס שנישכתן כשיכת שועל ועקילתן עקילת עקרב יובן מהו ועקילתן עקילת עקרב לא כמ"ש בשם' נדרים מעשה בשמו"ל שהיה יושב על שפת הנהר וראה עקרב אחד עומד על שפת הנהר וראה שילאה מן הנהר לפרדע אחת והלכה ונתקרבה בלד עקרב וקם העקרב ורכב על הלפרדיע וחזרה הלפרדיע ונכנסה בנהר משוטטת והעקרב עליה ועברה ללד הנהר כנגדה וירד העקרב ליבשה והיה עם אדם אחד והלך העקרב לאו וכשבו והמיתו ח"ש ועקילתן עקילת עקרב העיבר על דברי חכמים העקרב מומיתו : **ורחישתן** לחיפת שרף ואף וכו' יובן כמ"ש בשם' שנת מעשה בהוא ישרא' דשמיה בר קשה שהוא מושל העיר על פי המלכות דטרקוס חוייא והביאו לו כל הרובאים של אותה העיר ואל"ל אין תרופה למכתו עד שיביאו חצורתא לבנה שהיא מעוברת וישתקו אותה אם לא נמלאת

טרפה לא כשרה ויקחו העובר ויעשו ממנו רטיה ויניחו על המכה ויתרפא ויחפשו בכל העיר וימצאו שנים עשר חמורים וישחטום וכולם נמצאו טרפות ויחפשו עוד מחוץ לעיר וימצאו שנים וכשהיו מביאין אותם בא ארי וטרף אותם וא"ל החכמים שמה עברה על דברי חכמים וא"ל אין כך היה בשנה שנפטר רב חבירו של שמואל גזר רבי יוחנן בר בונא לכבוד רב שלא יביאו הדם ומיני ורדים לבית חתנים לרקד לפני החתן והכלה מפני עגמת נפש ואני פרצתי גדר ושחתיו לבית הכלה הדם משום מצוה ואח"כ מה מאותה נשיכה וז"ש בפרשת שמות ויאמר ה' א' משה החכם נקרא בשם משה כמ"ש בשם' משה שפיר קאמרת זה המוכיח את העם מה זה בידך שאתה יכול להוכיח ויאמר משה אני מטה אותם מן הרע א' הטוב על ידי שאוכיחם ויאמר השליכהו ארצה שלא ישמעו לדברי המוכיח ויהי לנחש העובר על דברי חכמים חייב מיתה נחש זה פלוני מקטרג על האדם וממיתו וז"ש ולחישקן לחימת סרף זה נחש העובר על דברי חכמים מקטרג הנחש זה פלוני עליו וימיתו קודם עמו:

**רבי** יוסי אומר יהי ממון חבירך חביב עליך כשילך ויבן כמ"ש בשם' שבת מעשה בגוי אחד שבא לפני שמאי וכו' בא לפני הלל וגיירו וא"ל מה שאתה שואל לעשות לך זה הדבר לא תעשה גם לחבירך וכו' ועיין בפרק א' ע"פ אהב שלום וכו' וז"ש יהי ממון חבירך חביב עליך כשילך כמו אתה שאין רולה לגזול ולגנוב מאחד וכו' כן ג"כ לחבירך לא תעבד זה כל התורה :

**רבי** טרפון אומר היום קלר והמלאכה מרובה וכו' ויבן מהו היום קלר וכו' כתב בס' חסדי אבות הזמן של חיי האדם בעו"הו קרי ליה בשם יום אחד והטעם כדי ללמדנו מוסר גדול בזה שלא יראה האדם את שנות חייו שהם מספר שבעים או שמונים שנה כמ"ש הכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה ויהיו מרובין בעיניו שעי"כ יאמר עדיין עת לעשות לה' הן עוד היום גדול וכו' לא לריך שיראה בעיניו כל חייו בעו"הו רק הוא יום אחד ולא יוחר מיום אחד כמ"ש בשם' שבת ר"א אומר שוב יום אחד לפני מיתתך שגו תלמידיו לר"א ובי אדם יודיע איזה יום ימות ועיין לעיל וזה הטעם מכנה שנות הלדיקים בשם ימים ולא בשם שנים וז"ש ויקרבו ימי ישראל למות ויקרבו ימי דוד למות והמלך דוד זקן בא בימים ולא אמר שנים וז"ש ואברהם זקן בא בימים דייקא שתמיד הם חושבים לעצמם שאין להם חיים בעו"הו רק יום אחד בלבד וז"ש רבי טרפון אומר היום קלר תראה את עלמך ימי שני חייך קלרים ותשוב בתשובה והמלאכה מרובה מלאכת התורה כמ"ש בזוהר אלל יוסף הלדיק ויבא הביתה לעשות מלאכתו לעסוק בתורה מרובה כמ"ש ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים והפועלים זה האדם כמ"ש וכשכיר יקוה פעלו עללים מן התורה והמלות ובעל הבית זה הקב"ה בעל העולם דוחק א"ל תקנו מעשיכם יום קודם כי לא ידע האדם את עמו ושבו בתשובה ועל ידי התשובה תהיה הגאולה כמ"ש בשם' יומא א"ר יוסי הגלילי גדולה תשובה שמביאה גאולה שנאמר ובא לציון גואל ולשבי פשע מאי טעמא ובא לציון גואל משום

ולשני פסע ביעקב והטעם למה על ידי התשובה תהיה הגאולה לא כמ"ש בזהב  
 כמו הרה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה כן היינו מפיץ ה' מהו כמו הרה וכו'  
 לא אורח איהו לעזרתה לאעברה עלה תשע ירחין שלמין ואיה בעלמא כמה  
 וכמה דלא עבר עלה לא יומא חדה או תרין יומין מתשיעאה וכל לירין וחבלין  
 בתשיעאה אימין ואע"ג דלא עבר עלה לא יומא חדה מתחשב עלה בלו אעברו כל  
 תשיעאה שלימין אוף הכי ישרא כיון דאטעמו טעם גלותא אי יחרון בתשובה יחשבו  
 עלייהו כל אימין מילין דכתיבין באורייתא כ"ס וכ"ס דכמה וכמה יסורין אעברו  
 עלייהו מן יומא דגלותא דשרי תשובה גימ' תשבי ע"ה שיבא ויבשר הגאולה  
 א"כ תשובה ר"ת תביא ט"ל ויבנה בית המקדש וז"ל בתשובה על ידי התשובה  
 ונחת חושטון מן הגלות וז"ל בבכי על ידי בכיה ותשובה יבואו לארך הקדושה  
 ובתחומים תפילה ותשובה אובילם לירושלים ותהיה הגאולה :

## פרק שלישי

**עקביה** בן מהללל אומר הסתכל בשלושה דברים וכו' יובן בס"ד ה"לל הבט  
 או ראה מהו הסתכל לא גימ' הפלה דברים זו כמ"ש בשם' ברכות  
 א"ל רב ביבי לרב נחמן מאי דכתיב סביב רשעים יתהלכון כרוס זלית לבני אדם  
 דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזוללים בהם פי' רש"י כגון תפילה  
 ששולה למרום הסתכל בשלושה תפילות ופרש דבריו בלשון לח כמ"ש רבינו האר"י  
 ז"ל יתפלל בשפה רפה ולא תפופה ולא קפופה ויזהר מלמעט אף בנקודה אחת כי  
 לפעמים ישנה ענין המילה וכן ג"כ כתב בש"ע א"ה להיות בלשון לח כדי שלא  
 יקטרגו עליו המקטרגים מלד איה הטא ואפילו חטא קל כמ"ש בס' נפלאים  
 מעשיך מעשה ב' אחד שהיה רגלי במדבר והיה עיף ויגע מאד ויתפלל לפני הקב"ה  
 שיזמין לו חמור לרכוב עליו וטעה ואמר שהזמין לי חמור שירכוב עלי וטעה עליו  
 קטרוג ונעשית שאתו ותקף מזמן שר אחד רוכב על חמורו והולך אחריה עייר קטן  
 וימלא את זה האיש שהולך רגלי וא"ל הכה עייר הזה קטן הוא וטרח בהליכה  
 תרכיבוהו על כתיף ותביא אותו עמי לביתי וישן האיש ויאמר אני עתה התפללתי  
 שיזמין לי חמור שארכוב עליו ולא שהוא ירכוב עלי ולא יודע שקך התפלל בטעה  
 שירכוב עליו החמור ולא הרגיע וכל זה יזמין באגשי דעלמא מפני המהירות ושוד  
 כתב בספר מעשה חייא מעשה שהיה באיש אחד שהיה הולך בדרך ונשא כ"ס של  
 קמח על כתפו והיה הכיס קשור ולרור בפיו וכשבא למקום אחד שהיה שמה  
 רפס וטיט מאד וכנס בטובו ומרוב פחדו לא היה יכול למלט גפשו וללאה משם  
 והתחיל מתפלל ואומר רבש"ע החר החררה עד שהחררה החררה שפני הכיס וכשפך  
 כל הקמח בטיט לפיכך זמן הראוי הוא ליה לפרש איננו מטיט היון ולא יאמר החר

הנרדפה ואף שכונתו היחה שלא יבצע ויגלל מצער הכיטי עכ"ו מאחר שלא פירש  
תפילתו נענש והוחר הקשר של פי הכיס חי לזאת לדרך האדם לפרש שיחיתו ותפילתו  
לפני הש"ית ולא יתפלל בהלעטת האותיות שאם ברר תפילתו לא אירע לו כך  
וכך יעקב אב"ה אמר בהתפלתו ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש שאם יאמר לחם  
ובגד בלבד הים אפשר לפרשו לחם שאינו ראוי לאכילה שהוא מעושב ובגד  
אפשר לומר בלויי הסחבות מלבד שלא יחמו הלבבשם ויבזוהו ולז"א לחם לאכול  
הראוי לאכילה ובגד הראוי ללבישה וז"ש הרחב פיך ואמללחו פי' רש"י לשאל  
כל תאוהך וכאמור וז"ש ימלא פי תהלתך וכאמור וז"ש הסתכל בשלושה דברים  
הסתכל בשלוש תפילות בלשון לח ולא בהעלטה ופרש דברך כראוי ואין אחת:  
**ראין** אחת בא לידי עבירה יובן בס"ד העבירה יש לה ידים גא כמ"ש בס'  
לקוטים מפרדם היד נרשם בה כל העונות ובה השרטונים נרשמים לפי  
עבירות שבידו ולז"א רז"ל במקומות רבים עבירה היא בידו רז"ל נרשמת וכן  
אמרו כל מי שעבירה בידו וז"ש ביד כל אדם יחתום רז"ל העונות וז"ש רז"ל  
בשם רבי חייא בר אבא חלש על לגבי רבי יוחנן א"ל חביבין עליך היסורין א"ל  
לא הם ולא שחרם ממשע שאין בידו עון ואז יסורין גא של אהבה להרבות  
שכרו א"ל הב לי ירך כדי שיראה באמת אין נרשם בהם עון יבז ליה ידיה ר"ה  
לי שימשך ממנו הרפואה כיון עליו ואוקמיה שראה שאין בידו עון ולזה ואוקמיה כתב  
מהרש"ו בס' רז"הק דע כי גם בדפק האדם כמו שבו גודע וניכר תחלואים  
הגופניים ג' הרופאים הגופניים כך מורי ז"ל היה מכיר בו חולי הנפש בהיותו  
ממשמש בדפק האדם וכתב בס' דרך החיים מעשה באחד פילוסוף אשר גודע  
בשערים שמו בתחמת השרטוטין של קף היד והיה מגיד לאדם מה שיחו ויבקש  
החכם מהפילוסוף שיראה קף ידו ויגד לו על תעלומיו על האמת ואולם פחד קרהו לזה  
החכם פן הפילוסוף לא יראה לו על האמת מה עשה הביא שעה וחתם קף ידו  
על השעה ועלו השרטוטין כדמותן כללמן ושלח את השעה עם תלמידיו  
וא"ל הפילוסוף כי גא השרטוטין יורו כי הוא איש כעסן וקפדן ובעל קנאה ושנאה  
ומזה ומריבית וחסדן וגזלן ונזלי ולהוט אחר המעון והאכילה והשתיה ואכזר וכל  
מדות רעות יש בו ואולם שכלו נך וקל להבין וקריף קוליע ג' השערה ולא יחטיא  
זה טבעו של בעל פס זה והתלמידים הלעיגו עליו כשומעם ואמרו זה הפילוסוף  
אינו יודע שום דבר ובאו אלל החכם וא"ל כך וכך אמר עליך א"ל באמת הוא יודע  
כל מה שיש בכם היד אבל אני טובש את טבעי ואינו עושה מה שיש בטבע ועיין  
בפרק רביעי חזוהו גבור הכובש את ילדו רז"ל את טבעו ואינו עושה מה שיש כפי  
טבעו וז"ש בפרק חמישי כל המוכה את הרבים במצות אין חטא בא לידו שאין חטא  
נרשם בידו כלל כמזכר וז"ש בפ' וילך כי תעשו את הרע בעיני ה' להעיסו במעשה  
ידיכם כל מה שיש בכם ידם הוא אמת עשו ואינם טובשים את טבעם ואת ילדם  
וז"ש הסתכל בשלושה דברים ואין אחת בא לידי עבירה שלא יוכר בידם עבירה ועון:

דע מאין באהם ולאן אהם הולך ולפני מי אהם עמיד ליתן דין וחשבון מאין באהם  
 מטיפה סרוחה וכו' יובן ה"לל מחטילה מאין באהם מטיפה סרוחה ולימה  
 אמר בתחילה מאין באהם ולאן אהם וכו' וחזר ואמר מאין באהם מטיפה סרוחה  
 שאמר שתי צבות לא הראשונים כנגד הנשמה והאחרונים כנגד הגוף הראשונים  
 דע מאין באהם נשמך חלוצה נשמך מחתה כסא הכבוד היא ולאן אהם הולך  
 לגן עדן ולפי מי אהם עמיד ליתן דין וחשבון לא אפילו שאהם בג"ע שבשני  
 להעלתו ממדרגה למדרגה עליונה מענינים אותו אפילו על חטא קל כמ"ש בס'  
 שצוי האר"י באהם אהם שנכנס בה רוח וא"ל הרוח שבא להודיע לישראל שיחזרו  
 בתשובה מפני שלא יבא מגפה וזה לי ארבעים שנה משילאה נשמתי מגופי ובלו  
 השנים היו מעלים אותי ממחילה למחילה ובכל עליה ועליה מדקדקים עלי על  
 עון הנשאר עד שבסוף כשרצו לעלות אותי במחילה מיוחדת לבחינתי היו  
 מדקדקים על היות קלה שבקלות כמ"ש וסביביו נשערה מאד מלמד שהקצ"ה  
 מדקדק עם חסדיו אפילו עון כחית השערה ובשליחות זה חתקן הפגם שלך וכו'  
 יע"ש : **מאין** באהם מטיפה סרוחה כתב ח"ר ששון מרדכי ז"ל  
 בשלמא לאן הוא הולך וכו' ולפני מי אהם עמיד ליתן דין וחשבון זה מכניע  
 לב האדם אבל מאין בא מטיפה סרוחה לא יכנע לב האדם כי מאי דהוה הוה לא  
 הכוונה שכל החולאים שיבא על האדם וקולר ימים הוא שנברא מטיפה סרוחה  
 ונעשים ארבע מראות מרה שחורה מרה וכו' ואם יתגברו ארבע מרות אחד על  
 חבירו ימות האדם ועיין לעיל ע"פ כל ישראל יש וכו' : **א"ל** מאין באהם  
 מטיפה סרוחה ולאן אהם הולך למקום עפר רימה ותולעה יובן מהו למקום  
 עפר רימה ותולעה ה"לל לעפר רימה ותולעה לא כמ"ש בשם' שבת מעשה באנשים  
 שהיו חופרים בשדה של רב נחמן גער בהם רב אחא בר יוסייה שלא יחפרו במקום  
 הזה הלכו ואמרו לרב נחמן הלך רב נחמן לא המקום ההוא וא"ל מי הוא אדוני א"ל  
 אני אחא בר יוסייה א"ל וכו' לא אמר רב מרי עתידים הדיקים שיהיו עפר א"ל  
 מי הוא רב מרי לא ידענא ליה א"ל רב נחמן לא כן כתיב וישבו העפר על הארץ  
 כשהיה א"ל דאקרייך קוסלת לא אקרייך משלי דכתיב ורקב עלמות קנאה כל מי  
 שיש בו קנאה בלבו עלמותו מרקיבים וכל שאין בו קנאה אין עלמותו מרקיבים  
 גשמה חזייה דאית ביה משא א"ל ליקום מור לביתי א"ל גלית דעתיך דאפילו  
 נביאי לא קרית דכתיב וידעתם כי אני ה' בפאתי את קברותיכם והעליתי אתכם  
 מקברותיכם עמי עתה אין לנו רשות לעלות והכתיב כי עפר אהם ול עפר חשב  
 א"ל ההוא שעה אחת קודם תחית המהים הוא וז"ש ולאן אהם הולך למקום עפר  
 ולא אמר לעפר אם היה אומר לעפר היינו אומרים כל אדם כי עפר הוא ול עפר  
 יש בו מן רחינו שאמר למקום עפר מזה נאמר לא כל אדם יהיה עפר לא הראשונים  
 בלבד מפני שנמלטים מן הדין כמ"ש בשם' סיגהרין א"ל אנטונינוס לרבי גוף  
 ונשמה יכולין לנטור עלמס מן הדין כולד גוף אומר נשמה חטאה מוס מפרשה

ממנו הרי הוא מופל בקבר כאבן דומם וכשמה אומרת גוף חטא מיום שפרשת מן הגוף הרי היא פורחת באויר כלפניו ח"ל אמשיל לך משל למלך שהיה לו כרס נאה והיה בו בכורות נאות והושיב בו שני שומרים אחד חוגר ואחד סומא ח"ל חוגר לסומא בכורות נאות אני רואה בפרדם בא והרכיבני עליך ואביאם ונאלכס שנינו רכב חוגר על הסומא והביאום ואלכוס לימים בא בעל הפרדם ח"ל בכורות נאות היכן הם ח"ל חוגר כלום יש לו רגלים להלך בהם ח"ל לסומא כח"ל כלום יש לו עינים לראות מה עשה המלך הרכיב החוגר על הסומא ודין אותם כאחד הנמשל כך בעל הפרדם זה הקב"ה החוגר זה הנשמה הסומא זה הגוף וחטאו בעו"ה אחר שימות האדם יבא הקב"ה וידין אותם הנשמה אומרת גוף חטא מיום שילאה מן הגוף היא פורחת באויר והגוף אומר נשמה חטאה מיום שילאה הנשמה ממנו מוטל כאבן בקבר מה יעשה הקב"ה מביא הנשמה חורקה בגוף וידין אותם כאחד שנאמר יקרא ה' השמים מעל זה הנשמה שהיא מן השמים וה' הארץ זה הגוף שנברא מן הארץ לדין עמו וידין אותם כאחד ח"ל האזינו השמים זה הנשמה שהיא מן השמים והשמש הארץ זה הגוף שנברא מן הארץ שתשמעו אמרי פי הקב"ה מה שזוהו אתכם ואם לאו יביא את שניהם וידין אותם כאחד נמצא כל זמן הגוף קיים בקבר יביא הנשמה חורקה בגוף וידין אותם ואם הגוף בלא בקבר כיצד יביא הנשמה חורקה בגוף וידין אותם שיהיה נמלט מן הדין מפני זה הרשע יבליה הגוף שלו והלדיק אין עליו דין לא יבליה בקבר מפני זה גוף רבי אחא בר יוסי לא בלא בקבר ולא היה עפר ח"ל בפרק רביעי רבי לויטא אומר מאד מאד הו' שפל רוח וכו' שתקות אנוש רמה שיקוה הגוף אחר מיתה שהאכלנו הרמה כדי להגלל מן הדין ח"ל ולפני מי אתה ליתן דין ומשבון אמר אתה כמו עשה גוף ונשמה חטאו כך אחר מיתה מביא הנשמה חורקה בגוף וידין אותם כאחד :

**א"נ** ולפני אתה ליתן דין ומשבון יובן מהו דין ומהו משבון לא כמ"ש ש"לה מעשה שהיה באחד עשיר שהיה מגליח זקנו בהער והיה עובר על חמשה לאוין שבחורה והיה רבי יהודה מוטה בו ולא משגיח על דבריו היה כי אמר העשיר אסטניס אני ואיני יכול לסבול סוקן ח"ל ר"י ידוע מדע כי מרה שהיה באחריתך כי אחר מוהך יבואו המשחיתים כדמות פרות ויהיו חורטין על פאת זקניך כי זה עונש המשחיתים פאת זקנס וכשנפטר אותו עשיר באו אנשי העיר והטשירים ובא ר"י החסיד וכחז שס אחד וישמחו על המת וקם המת על רגליו וכל האנשים ברחו מרוב הפחד והתחיל המת למרוט בראשו ובשערותיו ח"ל מה לך לזעוק ח"ל אזי לי לא שנעתי לך ח"ל הרב הגידה נא מה נעשה בך ח"ל כשילאה נשמתי ממני למדו אותי כל דיני ההורה וח"ל המחלל שבת מה דינו הבא על אשת איש מה דינו המגליח זקנו מה דינו וכו' והוא משיב להם על סן הן ועל לאו לאו ואח"כ אמרו לו שהיא עשה את כל העונות האלו ומשפטך אתה חרלת ובא משחית אחד דומיה לפרה גדולה והביא כלי אחד

מלא זפת וגפרית ולקח נשמתו והניחה בכלי הזפת שהיה רותח ולא היסה  
 יכולה ללאת משם ואח"כ בא משמים אחד ונטל מאותו משמים הכלי אשר נשמה  
 בתוכו והיה מכריז חנו נשמתו במדרגה תחתית של גיהנם ואח"כ יראה בת קול  
 ואמרה המטינו שיהודה בני שוק ממנו שאם ובאתי לכאן והיה העשיר מבקש  
 מר"י שיטעה לו תיקון על עונותיו ועשו לו תיקון וכתפעלו כל העם מדברי  
 המה וחזרו בתשובה שלימה וזה שאומרים העולם מי הלך לעו"ה ובא ואמר  
 זה המה הלך ובא ואמר ח"ש צפ' קדושים לא תקיפו פאת ראשיכם ולא  
 השמים ר"ם פרות ולא תשחיש את פאת זקך ר"ם אופת ר"ל שיבא משמים  
 בדמות פרות וישם נשמתו בכלי של זפת ושורף נשמתו ולמה בא ליו משמים  
 בדמות פר לפי שהוא עורר הדינים שהם מנלפך גימ' פר ח"ש ולפני אהה  
 ליתן דין שמושיבין אותו דין ואח"כ וחשבון על מעשיו ועיין בס"ה הק' לקוטי  
 אמרי ה' צפ' נצבים : **לפני** מלך מלכי המלכים הקב"ה יובן כמ"ש צפ"ם  
 ברכות מעשה רביצ"ז כשחלה נכנסו תלמידיו לבקריו כיון שראה אותם  
 התחיל לבכות א"ל תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החוק מפני מה אהה  
 בוכה א"ל אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר  
 שאם כעס עלי אין כעשו כעס עולם ואם אוכירני אין אסרו איסור עולם  
 ואם מתינתני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפסי בדברים ולשוחדו בזמון  
 ואע"פכ היתני בוכה ועכשוו במוליכין אותי לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חי וקיים  
 לעולם ולעולמי עולמים שאם כעס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני אסורו  
 איסור עולם ואם מותינתני מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפיסו בדברים ולא  
 לשוחדו בזמון ועוד שיש לפני שני דרכים אחד לגן עדן ואחד לגיהנם ואני  
 יודיע באיזה דרך מוליכין אותי ולא אבכה ועוד כמ"ש צפ"ם סוכה אמרו עליו  
 על רביצ"ז שלא הניח מקרא משנה תלמוד הלכות והגדות דקדוקי סופרים ודקדוקי  
 תורה קלות וחמורות וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת  
 ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות כובסים משלי שועלים דבר גדול מעשה מרכבה  
 ודבר קטון ופי' הפרשים ז"ל מה יתאוון אדם חי להיינו הלדיק הנקרא חי  
 כמ"ש צפ"ם ברכות ונתיבו בן יהודיע בן איש חי זה רביצ"ז גבר על חטאיו  
 שאר בני אדם כמה יתחד מיום הדין וכחצ הרא"ש ומטתך בדמעה תמסה  
 ויבהלך רעיוך בזוכרך חרדס רביצ"ז ומה נעשה אהנו אוצני קיר ועיין בס"ה הק'  
 הכו"ל צפ' נצבים ח"ש ולפני מי אהה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי  
 המלכים הקב"ה שלא ישא פניה ולא יקח שחד וחרד רביצ"ז מיום הדין ולריך  
 אהנו נחפשה דרכיו ונחקירה ונשובה עד ה' :

**רבי** חגיגה שגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מכלות וכו' יובן  
 כמ"ש צפ"ם חסדי אבות שהשכינה מכונת צפ"ם מלכות כוונת כמ"ש  
 צפ"ם מנילה תניא רשב"י אומר בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה

שכל מקום שגלו שכינה עמהם גלו למלכים שכינה עמהם שנאמר הנגלה נגליתו & בית אביך בהיותם במלכים גלו לבבל וכו' והטעם שכינה עמנו כדי שתשמור אותנו מן העכו"ם כמ"ש במדרש פ"א הל"ך טיטוס מחלמו שהיה בנוי על מקום השוק וראה המון עם רב מן העכו"ם וישראלי אחד הולך בניהם ואין אחד פילה פיו עליו כלל ותמה על זה מאד כי הוא יודיע שזולם שוגאי ישראל הם ואם היו דורסים אותו מי טוביע דמו מידם ותקף קרא לרבי עקיבא וא"ל ראיתי היום פלא עלום שלף לפני אריות וממרים וחאבים עוברים וכבשה אחת עוברת בניהם ולא הזיקו לה והבין ר"ע דבריו וא"ל לא מחמתם עליה שלא הזיקה לה רק מפחד הרועם ותמה טיטוס על התשובה האריות וכו' זה העכו"ם והכבשה אלחנו בני ישראל והרועה זה השכינה שהיא עמנו בגלות ושומרת אותנו בגלות מן העכו"ם שהם שבעים ואחמנו אומה אחת וזוהי הטעם קראו הקב"ה ליעקב ישראל איתיות ישר & וי"ש הרב מקור ברוך פי' ה' רועי ועל כן לא אחסר מן אריות וכו' מפחדם מהקב"ה שהוא רועה אותי לקך לא יזיקני וי"ש היו מתפלל בגלות בשלומה של מלכות היא השכינה אשר היא עמנו ושומרת אותנו מן העכו"ם שאזלא מראה על שבעים אומות למטה ובריהם למעלה איש את רעהו זה עשו שנקרא איש שדה ורעהו זה ישמעל שנתחבר עמו כדכתיב בעשו ויקח את מחלת בת ישמעל אז את ישראל שנקראו חיים ככתוב חיים כלכם היום בלענו שהיו בולעים אותנו ח"ו וי"ש בס"הק אמרי ההגדה היא השכינה שעמדה לאבותינו ולנו שכל דור ודור עומדים וכו' :

**רבי** שמעון אומר שלחן שאכלו על שלשה אחד ולא וכו' יובן כמ"ש רש"י ע"פ ויתרוללי הבנים בקרבה שהיו מתרוללים בעניין חילוק העולמות כמ"ש רז"ל יעקב לקח עו"הב ועשו עו"הז ואם העו"הז של עשו כמ"א ישראל אוכלים מחלק עשו שהוא גזל ותירך מהר"שפ המליל מן היום ומן היום הכי לו שלו שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקית שמים וארץ לא שמהי משל לאדם אחד שהיה לו כרם והכרם לריך להביא לו אריום ואם לא יש בו אריום הכרם לא ילח לכל ועל ידי האריום הכרם ילח זה יתקן אותה וזה וכו' והאריום העובד הכרם לריך ליקח שכרו ממה שמוציא הכרם כפי הדין שלים רביע יקח ממה שמוציא הכרם ולא כאריום רב חסדה שהיה לוקח הח"י כמ"ש בשם' קך הנמשל הכרם זה עו"הז בעל הכרם זה עשו האריום העובד הכרם לו ישראל שכריו שנאכל ופסחה וכהנה וכלבש בגדים ונבנה בהים ולא יקרא גזל שעל ידינו העולם עומד כמ"ש בשם' שבת א"ר יוחנן ת"ח נקראים בנאים מפני שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם וי"ש וכל בניך א"ת בניך לא בניך על ידי למודי ה' וזוהי רוב שלום בניך יסוה שלום בנינו לבין עשו שלא יוכל לומר מגזל אתם אוכלים וכו' אדרבה הוא אוכל משכריו שהם שבעים אומות ואנחנו אומה אחת משכרנו אחד משבעים ועוד כמ"ש בשם' קמא א"ר יוחנן הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונס לישראל פי' רש"י שסבב והחזיר החורה על כל העכו"ם ולא קבלוהא שאמרו לו החורה



מה כתיב בה לא תגזב וכו' עמד והחיר ממונס לישראל ועיין  
 בס"ק צפ' עקב וז"ש בואת זה הסורה כמ"ה וזאת הסורה ע"י הסורה חפלת  
 בי שאוכלים מן העו"ה כי לא יריע אויבי עלי זה עשו שהוא אוכל משכריו שהם  
 שבעים אומות ולחננו עם אחד משבעים וז"ש שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו  
 עליו ד"ת כלא אכלו מזבחי מהים זה עשו דרגא דמותא מגזל ואס אמרו עליו ד"ת  
 כלא אכלו משלחנו של מקום עמד והחיר ממונס לישראל : **א"ר** שלושה שאכלו על  
 שלחן אחד ולא אמרו עליו ד"ת וכו' יוצן כמ"ש רז"ל בהטא אד"הר נפלו ניזווי  
 הקדושה בדלח"ס בסוד ורוח גהים מרחפת אוהיות מת רפה שהורידם ממדריגתם  
 בסוד שבעה מלכים דמיחו שהורידם ממדריגתם ועל ידי הזריעה והקליפה והדישה  
 וכו' נעשה צירור וגמר על יד הברכה והאכילה ולמה ברא הקב"ה את אדם  
 אוכל וזאת שהיה צוראו שלא לאכול ולא לשחות כמו שנמלא עוף אחד הניזון מרוח  
 כמ"ש פרא למוד מדבר ברות נפשה שאפה רוח ובהכי ניזון וא"כ מדוע לא עשה כך  
 לבני האדם רוח אחד להם והכול ברוח או לפחות לעם סגולתו והיו פונים לעבודתו  
 יתברך ועל ידי האכילה ובהיה על פת לחם יפשע גבר הטאות ואשמות היחיד והצבור  
 גא על ידי האכילה והשחית ומברך ואומר ד"ת על השלחן נעשה צרור ניז"הק וז"ש  
 המפרשים הגנו כלאן מאכל שאנחנו נדמינו כבהמה נאכל ונשחה והכל לצרר וא"כ  
 מה לורך ובגיים זריחתו לצרר ניז"הק בגלות הלא טוב לנו שיבואו כל ניזויות  
 הקדושה במאכל ולא הולך לגלות כמ"ש ותלך ותבא ותלקט בשדה ניז"הק וז"ש  
 יאמרו גאולי ה' אשר גאלס מיד לר מן הקליפות ע"י ואמרתות קבלס ממוזרח  
 וכאמור ע"י הגלות נצבר ניזווי הקדושה וז"ש נוחן לחם לכל בשר שיוזו בלחם כי  
 לעולם חסדו זה חסד ה' לעולם כדי לצרר ני"הק מדלח"ס ולחקן כמ"ש בס' חרדים  
 מעשה בעיר אחד שהיה להם יום שחוק לעכ"ו ס שמיצאים סור ומכים אותו ולענותו  
 עד שימות כדי לשחוק עליו כמו שהיו רגילים לעשות בכל סנה ובלילה בא  
 בחלום יהודי שאמר לבנו בחלום וא"ל בני הדע כי בעוני גלגלו אותי אחרי  
 מותי בשור והוא הסור המזומן למחר אלל העכ"ו לעניו וליסורין קשים בשחוק  
 העם לכן בני עשה עני הסד והלילני מהם למחר שאני אצרח מהם דרך  
 מקום פלוני קודם שיכניו ביסורין קשים ורעים וימיתוני ואתה פדני  
 מהם ולא תחוס על ממון ואח"כ השחוט אותו הסור ויהיה כשר ותשילני ותאכילני  
 לעניים בעלי חורה ולברך בכך הודיעוני מן השמים והרשוני להגיד לך וזאת תחזור  
 נפשי מגלגול בהמה לגלגול אדם ולחקן אחי

כתב בעשר הגלגולים כל המזלזל בניטולת ידים ואינו נוטל ידיו כראוי מהגלגל במים  
 וז"ש אזי עבר על נפשו המים הזדונים לו הקליפות והמקטרגים נהנו טרף לשיניהם  
 ר"ה נפל ר"ל שיבא בגלגול במים והזהיר בניטולת ידים לא יוכלו המקטרגים לקטרג  
 עליו ויתגלגל במים וז"ש ברוך ה' שלא נהנו טרף לשיניהם ר"ה נטל ר"ל  
 נטל ידו במים כראוי ויגלל מקליפות ולא יבא בגלגול במים ואמרו בס' סוטה

א"ר לעזר כל המזול בנטיילת ידים נעקר מן העולם פי' רש"י העובר על דברי  
 חכמים חייב מיחה על נטיילת ידים ר"ת עני ועני חשוב כמה ועוד כתב בס' תורת חיים  
 מעשה פ"א הרב בעל שם טוב נכנס בעומק גדול בסודות התורה והלך במצוה זו שלוש  
 ימים ושלשה לילות ולא ידע כלום מה זה אח"כ הכיר בעלמו שהוא במדבר גדול  
 רחוק מאד ממקומו ויפלא מאד על שחפה במדבר ובתוך כך באה לפרוע אחת  
 בפניו גדולה עד שכמעט לא הכיר איזה בריה היא וסא אחת מה אס וא"ל שהוא  
 היה ח"ח ונתגלגל בלפרוע הזאת וא"ל כי זה היה לה ת"ק שנה משנתגלגל  
 בלפרוע וסא לה הרב מה פשעו היה וא"ל פ"א זול בנטיילת ידים שלא נטל כראוי  
 וקטרג עליו השטן וא"ל בשמים אין להאשימו על עבירה אחת ונסהו השטן על  
 עבירה אחת ועשאה עד עבירה גוררת עבירה עד שכמעט עבר על כל התורה  
 עד שלא היה לו פנאי לחזור בתשובה ולפי שהטא הראשון שזול שלא רחץ  
 ידו במים כראוי לכן נשמת נתגלגל בלפרוע שהוא תמיד במים וגזרו עליו במקום  
 שאין בני אדם מזייין לפי כאשר יעבור שם איזה יהודי ויברך על המים בזה יוכל  
 לתקן ואז בעל שם טוב עשה לו תיקון לנשמתו וברך על המים ובה מת הלפרוע  
 כמלא מזה המעשיות בבשר בבמה ובמים יש נשמות ועל ידי שיברך על המאכל  
 ועל המים תתקן הנשמות שבהם וז"ש רעבים גם למאס ר"ל מה שברא הקב"ה  
 את האדם רעב ולמא הטעם הוא נפשם בהם תתעקף של גילוי הקדושה כדי לברר  
 על ידי הברכה ואומר דברי יצירה על השלחן ע"ד הכהנים אוכלים והבעלים  
 מתכפרים הכהנים זה הדיקוים כמ"ש ובני דוד כהנים היו וכי כהנים היו לא  
 חסידים לדיקים והבעלים מתכפרים בעלי אוכל כ"ל"הק מתכפרים ממדרגה למדרגה  
 מדומם לזיומיה וכו' וז"ש שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה  
 כלא אכלו מזבחי מתים ר"ל כי נשמת המת המתגלגל במאכל ואם לא ברך ולא  
 אמרו עליו ד"ת אז זוכה לאותו המת שבמאכל שזוירדו ממדרגתו לדומם כלא המיתו  
 ואפשר אביו הביאו אותו במאכל אשר הוא אוכל ולא אמר ד"ת על השלחן אשר  
 אכל עליו ולא בירך כלא המיתו ועובר על פסוק כבוד את אביך וזה שסמך הפסוק  
 כבוד את אביך לא תרצה וכאמור וז"ש חוי להם לבנים שגלו מעל שלחן שזוירדו  
 מלמיתו לדומם לאביהם וז"ש כל הנהגה מן העו"הו בלא ברכה כלא גזול לאביו א"ג  
 כל הנהגה מן העו"הו בלא ברכה כלא גזול לאביו זה הקב"ה כז"ש בשם' סינהדרין  
 גזול אביו ואמו ואומר אין פשע אין אביו לא הקב"ה שנאמר הלא הוא אביך קנך  
 בגזלו מבזרכותיו ואם אמך שהפרות לוקין כז"ש במ"ר א"ר סיגון אין לך עשב  
 מלמטה שאין לו מול מלמעלה ומנה אותו וא"ל המלאך זה המזול גדל ואם האדם  
 ברך גותן כח למזל וא"ל גדל ואם לא ברך מחליש כח המזול ואין לו כח למזל לומר  
 לו גדל והפרות לוקין וז"ש בשם' ירושלמי ישמעו עניים וישמחו א"ר אבין עתיד  
 האדם ליתן דין וחשבון על שראה מיני מגדים ולא אכל ולמה לא מפני שיש גילוי  
 הקדושה בהמאכל וזריך לברך כדי לתקן הנפש בהמאכל ואולי יש בהמאכל נפש

מזרש נשמתו וע"י הזכרה עולה למדרגת הדם כנ"ל רבי ג'טור הוה מלמולס פריטי למיכל בהון מכל מילי הדש וכאמור וזה אהתו מזרכין אחר שתיית המיס ברוך וכו' בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שברתה על ידי האדם מתקן חסרונם וזוה להחיות בהם נפש כל חי על ידי הזכרה והתורה יעלה הנשמות לבחינת אדם ויהתקן ויחיה אותם וז"ש לדיק אוכל ויבדך לשובע נפש כדי לתקן על"הק בהמאכל ובטן רשעים החסר על ידי שלא ברך ההסר הניל"הק מן התיקון וז"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מולא פי ה' על ידי הזכרה :

**רבי** ג'טור בן יהודה וכו' אומר תן לו משלו וכו' יובן כמ"ש בשם' כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב והעושר והכבוד מלפניך וז"ש תן לו להקב"ה משלו על ידי שאהה נתן לפני כגו נתן לכביכול להקב"ה כמ"ש מלה ה' חונן דל וכתיב כי יעמוד לימין אביון וכתיב לי כסף ולי הזהב נאם ה' לבאות וז"ש האי ונתנו איש כפר נפשו הוא לה' וזה פירש מה"רס ג'טוך ויקחו לי תרומה כלומר משלי על שלי והם אינם לא אפטרפוסים שאהה ושלך שלו של הקב"ה וכן בדוד הוא אומר ומידך מה שנתן לך הקב"ה נתנו לך שהנתן לפני כגו נתן להקב"ה **א"נ** ומידך נתנו לך יובן כמ"ש בשם' שבת הביאו המעשר לבית האולר ובחגוני

גא בזאת אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי דאי מואי עד בלי דאי אמר רב עד שיבולו שפחותיכם מלומר דאי וז"ש ומידך מה שאהה נתן לפני בידך נתנו לך יתנו לו מן השמים עושר וז"ש נתון חסן לו וכאמור ונתנו למפריע ונתנו וכאמור **א"נ** ומידך נתנו לך כמ"ש והלך לפניך לרקך לרק לפניו יהלך כמ"ש בשם' מע"ה מעשה באחד חכם ולא היה נתון לרק

ויחי לילה אחת שהיה שוכב על מטתו ויחלוס וירא את עלמיו שהיה בחצר בית המלך מתהלך וירא שם חברת אנשים שרים ונכבדים אוכלים ושותים למעדנים על רלפת בהט ושן וכו' ותארו נפשו לאכול ולשבוע ולא נתגוהו וא"ל למה לא הדינתה עמך סעודה מזיחך הלא ידעת כי שבת לה' והמכין בע"ש יאכל בשבת ואם לאו ירעב וא"ל אני הולך לביתי ואעשה לי מן הטוב וכן הלך לביתו ועשה מכל מהאכל טוב שבעולם וכו' וימלא את אמתותיו וישם על החמורים וישם פניו קדמת ערן והנה עני לקראתו וא"ל תן לי מאכל ונפשי עיפה מן הרעב ויכלר בו ולא אבה ליתן לו וא"ל אני ערחתני על זה כמה ימים ואני אהן לך וחזר וא"ל במקום פלוני נפלה חתיכה בשר הלך העני וירא אותה שמתלכלכת בעפר ואכל אותה ויהי צבואו ויתן המאכל להמומנים העומדים שם שיסדרו לו השלחן וישב החת תומר אחת ומיחל אימתו וישם השלחן לאכול והנה הביאו לפניו קערה כאישר קטנה ובחוכה חתיכת בשר מעופרת ומתובלת בעפר הארץ וא"ל מה זאת איש מטעמי וזוה מאכלי אשר הדינתי א"ל שטתה מאכלך הלכו לדיראון ולטמיון הצלים המה לא יעילוך כלום פה כ"א החתיכה שנתתה לפני ממנה תאכל שאמרו לך המכין בע"ש יאכל בשבת בבאן עולם שכלו שבת הוא עו"הב והמכין שיתן לפניו לרקת שיבא

לכאן ויחן לפניו ויאכל וייקר והנה חלום ומהכח העט ומעלה פיזר נקן לאביונים  
 וכו' וגוון מרבל לכל שוק די גרסרו וז"ש ומידך שהה נותן לעניים נהנו לך  
 לעו"ב והאכל וז"ש והגו למפריע וגמרו וכאמור וז"ש נהון נהון על ידי נהון לעני  
 התן לו שיחמו לפניך לעו"ב ותאכל ואם לאו תרעב וז"ש זק לזק וכו' למשן חחיה:  
**רבי** חניה בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מקימת  
 וכל שאין חטאו וכו' ויבן כמ"ש בשם' שבה אמר רבה בר בר הונא  
 כל אדם שיש בו חורה ואין בו יראת שמים דומה לגזר שספרו לו מפסחות  
 הפנמות ומפסחות החילומות לא מסרו לו כהני עייל נגאל מזה מי שיש בו חורה  
 ואין בו יראת שמים ולא כלום כמ"ש בס' קב הישר מטפה שהיה נחמד אחר ועשיר  
 שרלה לילך לדור בדרך ישראל ויאסוף את כל ממונו ויסע וילך ובאמלע הדרך ראה  
 כפר אחד של יהודים ונתעבב בס' כדי לגזר וראה שם איש יבוי ושמו רבי אכסנדר  
 והיה יושב רוב היום לבית הכנסת מעוטף צלילת והפילין ועוסק בצורה אמר  
 הרסוד בלבו טוב לי להניח ממוני בפקדון אללו שהוא' אדם כשר עד שאך לארך  
 ישראל ואזמין בית וכל הדרך לי ואח"כ אחזור ואקח את ממוני ממנו ויעש כן וא"ל  
 רואה אני שפקדן כל ממוני אלך כ"נול והשיב לו כן דברת לא תירא ולא תחת  
 שאחזור לך ממויך וכן עשה אותו הסוד ומסר לו כל ממונו ביד ה"נול וילך לדרכו  
 לשלום ויהי אחר שהלך הסוד לארך ישראל ולקח דירה וכל לרכו והניח את אשתו בס'  
 וחזר אלל רבי אכסנדר ליקח ממונו וכחש לו וא"ל איני מכירך מעולם ויהי כשמוע  
 החסיד את דבריו קם ויגופל לפני רגליו ויהחנן לו ורבי אכסנדר החסיל ללעוק  
 עליו ולהכרו ולגדפו ומעליל עליו במעולם לא ראהו כלל וירא החסיד כי בלטה גזיו  
 הרעה וילך לבית הכנסת ואמר רבש"ע אתה הוא אדון כל העולם ועליך תלונתי  
 שאני בעמתי כך וראיתי את היהודי הזה כשר ולא תשבעתי שרמאי הוא והענה  
 טחירתי ותראיתי נפלאות וכו' נראה גזיו ג'יהו הביא ז"ל וא"ל לא תירא ולא תחת  
 ולא הלעטר קום לך אלל אשתו של רבי אכסנדר שהוא עתה הלך לשוק וא"ל בסומן  
 זה הפסח שאכלו הוא ואשתו חמך וצייס כפור אכל בצוקר קודם שהלך לבית הכנסת  
 וא"ל בעליך א"ל שתתן לי הפקדון שהוא במקום פלוני באתי נתינו לו ותקף שתתן לך  
 וכן עשה ונתנה לו הפקדון וצבית לפני הקב"ה וילך לדרכו לשלום וכשחזר רבי  
 אכסנדר לביתו והספר לו אשתו נהן לו סומן פלוני ונתנה לו הפקדון אמר לאשתו  
 רבי אכסנדר הואיל ונתפרכס רבעתו והמעשים רעים שלו אינו יכול להחיות ולילך  
 בין האנשים וילכו הוא ואשתו ושתמדו בהם היו גרים וז"ש בשם' סוטה א"ל ינאי  
 מלכא לאשתו לא תחיראו וכו' גא מן הלבושים פי' רשי' שאין תוכס' כבס' וז"ש  
 ועשה ישראל מה ה' גהיך שוק נועמד כי אם ליראה יראת ה' היא אולרו קודמת  
 לחכמתו התורה וז"ש כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת וכל שאין  
 יראת חטאו קודמת לחכמתו כגון רבי אכסנדר אין חכמתו מתקיימת שיחזור לסודו  
 הרע ושתמד :

**דו"א**

יוכן כז"ש בשם' סיכה כל אדם שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים  
שנאמר וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וז"ש כל שרות הבריות נוחה הימנו  
שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים וזכה רוח המקום נוחה הימנו :

**א"נ** כל שרות הבריות נוחה הימנו וכו' יוכן כז"ש באגדה קהלת ע"פ סוף דבר  
הכל נשמע בשעה שהאדם נפטר מן העולם הקב"ה אומר למלאכי השרת

לכו ראו מה הבריות אומרים עליו כשר היה פלוני זה מיד מטו פורחת אור וז"ש  
קהלת ושנית אני את האדם שכבר מתו מן החיים כל מה שיאמרו בני אדם עליו  
ג"כ בשמים עושים וז"ש כל שרות הבריות נוחה הימנו שאומרים כשר פלוני רוח  
המקום נוחה הימנו מטמו פורחת באויר והמלאכים מוליכין אותו לנן ענן :

**א"נ** כל שרות הבריות וכו' יוכן בס"ד כז"ש בשם' ברכות מעשה בתלמיד אחד  
שבא לפני רבי יהושע א"ל רבי תפלת ערבית רשית או חובה א"ל רשות חזר

בא לפני רבן גמליא א"ל תפלת ערבית רשית או חובה להסתכל א"ל חובה א"ל  
התלמיד ר"י א"ל רשות א"ל המתן עד שיבואו החכמים לבית המדרש כיון שנכנסו  
החכמים עמד השו"א ושאל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל ר"ג חובה א"ל ר"ג לחכמים  
כלום יש אדם שחולק עלי א"ל רבי יהושע לא א"ל רבן גמליא והלא משך אמרו

שהוא רשות חזר ר"ג וא"ל יהושע עמוד על רגליך ויעידו כך עמד רבי יהושע על  
רגליו וכו' והיה ר"ג יושב ודורש ור"י עומד על רגליו וכו' אמרו החכמים עד כמה  
נלמד לר"י כי בראש השנה שעבר ליער ר"ג לר"י וכן לער אותו במקום אחר

וכעת ג"כ בבאן הוא מלמד אותו כל כך שיעמוד והולך אח"כ לדרשו לכן צוואו  
ונעביר אותו מנשיאותו מי ומי נשים אותו במקומו אם נעמיד לרבי יהושע במקומו  
שהוא בעל דבר ויהיה לער לר"ג ואם נעמיד לרבי עקיבא שיהיה נשיא אין לו זכות

אבות ואולי יעניש אותו רבן גמליא וימות על ידו לא נעמיד לרבי אצור בן עזריא  
שהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא הסיפר שיש לו זכות אבות וחסד שאל  
ישא ממנו שאלה הוא יתקן אותה ועשיר ויוכל לפזר ממון אלל הקסד בעת הלורך  
כמו ר"ג ולא יוכל ר"ג להעניש אותו באו ואמרי לרא"ב ע אס רלוך תהיה נשיא

א"ל אך ליען עם אשתי כז"ש בשם' אס איתקך גולה גהין ולחוש לה הלך וגחיעץ  
עם אשתו א"ל אפשר אח"כ יעבירו אותך מנשיאותך א"ל העולם אומרים זה הדבר  
ישחמש אדם בזום של פז וכהנה ממנו אפילו יום אחד ואח"כ ישבר כמו כן יהיה לי

הנאה בנשיאות ומה שיהיה אח"כ יהיה א"ל יש לך זקנה ר"ל שערות לבנות ונאה  
יהיה לדרךן זקן והוא היה בן שמונה עשר שנה ונעשה גם והיה לו שמונה עשרי  
שורות שערות לבנות בזקנו כנגד חייו והיינו שאמר רבי אצור בן עזריא בנהגה  
הרי אני כבן שבעים שנה מזה וז"ש כל שרות הבריות נוחה הימנו לסיבות נשיא רוח  
המקום נוחה הימנו ונתלבן זקנו שמונה עשרי שורות וישב נשיא יע"ש :

**רבי** לעזר המודעי אומר המחלל את הקודשים וכו' אף על פי שיש בידו  
הורה ומעשים טובים אין לו חלק לעו"הב יוכן כז"ש בשם' פסחים הנו

רצון ארבעה יוחסות זוחה העורה וחדד מניה לא מכאן ישכר איש כפר ברקאי  
 שהכבד עלמו וחלל קדשי שמים מאי סלקא זיה ביששכר איש כפר ברקאי מלכא  
 ומלכא בית חשמונאי הוו יתבי מלכא אמר גדיא יאי מלכא אמר אימורא יאי  
 פי' רש"י גדי טוב למלכל מן הכבש וכו' אמרי מאן מוכח כהן גדול דקא מסיק  
 קרבנות בכל יום ויום אתא יששכר איש כפר ברקאי אחוי ליה זידיה כלפי מלכא  
 פי' רש"י דרך בחוק ולא אורח ארעא לאחוי זידיה כלפי מלכא לא דיו שלא אמר  
 כמותי לא טאמר בלשון שחוק אמר מלכא הוהיל ולא הוה ליה אימא דמלכותא  
 כיפסקיה לימניה יבז שחדא ופסקיה לשמאיה שמע מלכא ופסקיה לימניה א"ר  
 יוסף בריך רחמנא דסקליה ליששכר איש כפר ברקאי גמולו בהאי עלמא מפני שניה  
 כריך את ידיה בשיראי חליה היא וחליה פוסלת בקדשים כדכתיב ולקח הכהן  
 שיקח בטלמו ועוד דבזיון הוא א"ר אשי יששכר וכו' לא הגא מחמתא וכו' רבינא  
 אמר אף מקרא גמי לא קרא דכתיב והביא את קרבנו שערות עזים והדר אס כבש  
 יביא קרבנו לחטאת שמע מינא שניהם שוים וז"ש המהלל את הקדשים זה יששכר  
 וכו' כריך ידיה כשיראי :

**והמבזה** את המועדות כמ"ש בשם' ממות א"ר ששה משום ראז"ע כל  
 המבזה את המועדות פי' רש"י חולו של מועד לעשות מלאכה  
 בלא עובד ע"ז שנאמר להי נכבה לא העשה לך וס"ל את רג המלות תשמור פי'  
 רש"י בראשון ובשביעי הרי כבר אמור ובחמשה עשר יום להדש הזה חג המלות וכו'  
 ביום הראשון מקרא קדש והיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו ביום השביעי  
 מקרא קדש כל מלאכת וכו' הא לא בא להזהיר לא על חול המועד שאסור  
 בעשיית מלאכה :

**ודמלבין** פני חבירו ברבים וכו' יובן כמ"ש צם' שער בת רבים  
 מעשה בחכם אחד שהיה כל ימיו טובך בחורה ובמלות פעם  
 אחת דבר על אדם רבוע לשה"ר ולח"כ מת החכם ובזואו לפני בית דין של  
 מעלה ליהן דין וחשבון על מעשיו פתחו לפניו הכפרים ומראין לו העונות  
 שטעה פ"א וסע בטגלה ביום השבת ופ"א בא על אשת איש וגליה זקנו וכו'  
 מיד לטק לפניהם שקר אהם דוצרים מעולם לא עשה עונות לא לא כל  
 ימיו טובך בחורה ובמלות המיד ואין קול ואין עונה ליו וכו' מיד באו ליו  
 מלאכי חבלה והוליכוהו לגיהנם בעל כרחו והנה לח"כ מת הרשע שהחכם  
 הנ"ז דבר עליו לבוה"ר ומיד באו ליו מלאכי רחמים וקראו לפניו זכיותיו  
 שעובק בחורה ובמלות והיו מוליכין אוהו לג"ע להתענג שם והנה גם הרשע  
 מתפלל על הדבר הזה מעולם לא עבד בחורה ובמלות והוא סבר ג"כ מועים  
 הם בדבר הזה אך הוא שותק אך בבוא יום השבת ואז הרשעים יש להם  
 מנוחה מגיהנם ואז בא החכם הנ"ז מגיהנם לג"ע ואז שניהם ישבו יחד והכירו  
 זה את זה וכל אחד מספר לחבירו הרשע מספר בגודל השמחה שיושב בג"ע

ומתענג והחכם מספר לרשע צדקי גדול היסורין שעושין לו בניהנכס ויאמר  
 הרשע לחכם אין זאת כי אם טעות היה להם כי כל מה שאני עשיתי כתבו  
 עליך וכל מה שאתה עשית כתבו עלי א"ל החכם לרשע לדיק ה' בכל דרכיו  
 וחסיד במעשיו וז"ל להגיד כי ישר ה' אורי ולא עולתה זו העור תמים פעלו  
 כי כל דרכיו משפט ה' אמונה וכו' כי כן למדתי בשם' מלפני אהרן רבני'  
 כל המלבין פני חבירו ברבים כגון שופך דמים א"ל שפיר קאמר דאזיל  
 סומקא פירוש היינו העינות ואחי חורא היינו סוכות כמ"ש אם יהיו חסידים  
 כשנים כסלג ילבינו וז"ל נעומי לרות אתי מלאה הלכתי מתורה והמלות וריקס  
 השיבני ה' מתורה והמלת למא תקרינה לי נעוני לחזות בטעם ה' וה' ענה  
 בי וכו' וכאמור וז"ל והמלבין פני חבירו ברבים אע"פ שיש בידו תורה ומעשים  
 טובים אין לו חלק לעולם הבא שיקח ממנו זכותו וז"ל קהלת כי יש אדם  
 שעמלו בחכמה ובעצת ובעשיון ולאדם שלא עמל בו יסגנו חלקו וכאמור א"ל  
 אין לו חלק זה חלקה דרבנן שעה מהתורה והמלות ועיין לעיל פ"א ע"פ  
 כל ישראל יש להם חלק וכו' וז"ל יש מתעשר בעו"ה מהתורה והמלות ואין כל  
 לעו"ה מהתעשר בעו"ה מהתורה והמלות והוא רב לעו"ה מהתורה והמלות וכאמור :

**הכור**

לפני והרשות נחמה וצטוב וכו' ועיין בס"ק בפ' חיי שרה ע"פ  
 וא' בדרך את אדני מאד וכו' כספר המקובלים ז"ל שהקב"ה  
 טובן לכל שוגא מה שאזל כי שומיע תפילת כל פה וכו' יע"ש :

**רבי**

לעור בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך  
 ארץ אין תורה עיין לעיל בפרק שני ע"פ יפה תלמוד תורה עס  
 דרך ארץ שלושה דרכים :

**אם**

אין תורה אין קמה אין קמה יובן כמ"ש רז"ל יעקב ועשו חלקו העולמות  
 יעקב לקח עו"ה וכו' עיין לעיל ע"פ שלשה שאכלו על שלחן אחד  
 וכו' וז"ל אם אין תורה אם אין אהבת עוסקים בתורה אין קמה אין אהבה  
 יכולים לאכול ולשתות מעו"ה שהוא מחלק עשו והוא גזל ואם אהבתו נעסוק  
 בתורה אהבתו נוגים מביע כפינו מפני זה אמר אביו בשם' שבת תיתי לי  
 פ"י רש"י יסולס שכרי דבי חזינא לעורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבדנא יומא  
 טבא לרבנן וכן ג"כ אהבתו כממיימין מסכתא עושים סעודה ולמה עושים  
 סעודה מפני שנראה בזות התורה אהבתו אוכלים ושותים ונבנה בתים ולובשים  
 בגדים נאים ומפני זה ג"כ ציוס שמחת התורה העולה לס"ת ומסיים התורה  
 עושה סעודה ומזמין לתלמידים וקרוביו וחביריו ואמרו בשם' בשרא על ידי עסק  
 התורה תהיה הגאולה ועיין סוף הספר וז"ל תורה לוח לנו משה וכו' והיו  
 ביסורין מלך שיבא מלך המשיח ותהיה הגאולה . ראש עשרת הדיברות ה'  
 וסופה ד' ר"ס וס"ת אך וזהו אך טוב לשרא וז"ל קיל קול יעקב ב"פ חיים כנגד  
 תורה שנכתבו ושבע' פגית' קיל ואין הודים ידי עשו לשלטי עלונו בגלות ותהיה הגאולה :

## פרק רביעי

**בן** זומא אומר איזהו חכם הלמד מכל אדם שנאמר וכו' יובן כמ"ש בשם' טרה  
 אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ויטל הטיפה ומעמידה לפני הקב"ה  
 ואומר טיפה זו מה תהא עליה חכם או טפש גבור או חלש עשיר או עני ואילו  
 רשע או לדיק לא קאמר דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וז"ש א' יתהלל  
 חכם בחכמתו וק' יתהלל גבור בגבורתו וק' יתהלל עשיר בעשרו דלאו הוא הגורם  
 כי ה' פעל כל זאת שגור וברא אותו כך אבל בזאת יתהלל המתהלל שהוא שלו  
 השכל וידוע אותי שהבחינה ביד האדם שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וז"ש  
 איזהו חכם ויתהלל בחכמה ותקרא שלו ואפילו שגורו עליו טפש הלמד מכל אדם  
 מן הגדול ממנו ומן הקטן ממנו מתחכם בחורה זיהו נקרא חכם שנאמר מכל  
 מלמדי השכלת וכו' איזהו גבור ויתהלל בגבורתו הכובש את יצרו ואת מצפו איזהו  
 עשיר ותקרא על שמו ולא מן השמים השמים בחלקו ולא בחלק העני עושה מלות  
 כהוא כמו אשפרפוס בחלק העני : **א"ר** איזהו חכם הלמד וכו' יובן כמ"ש  
 בשם' ע"ז והיה כעך שחול על פלגי מים אמרי דבי רבי ינאי כעך שחול  
 ולא עך נטיע כל הלמד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם פי' רש"י  
 כעך שחול משמע מאבן ונחור ונשתל במקום אחר נטוע מעיקרו ולא זו משם לעולם  
 כלומר כעך שחול יעשה התלמיד עלמו לילך וללמוד מכל אדם ולא כעך נטוע להקצ  
 לפני רב אחד וז"ש איזהו חכם ולתקרא החכמה שלו ולא מן השמים הלמד מכל  
 אדם מרוב חכמים וכו' יתחכם ואפילו גורו עליו טפש שנאמר מכל מלמדי השכלתי  
 וכו' : **א"ר** איזהו חכם הלמד מכל אדם וכו' יובן כמ"ש רז"ל בשם'  
 קידושין הראשונים נקראו סופרים שסופרים כל אותיות שבתורה פי' רש"י כדכתיב  
 ומשפחות סופרים יושבי יעבץ וכתיב בס' חסדי אבות מעשה ברב סעדיה גאון  
 שא' בדרך בדיחות לחופר בגדים של הרב הג"ז וא"ל כמה תפירות יש בגד  
 הזה ויענהו החייט כמה נחשב הגד כדו שאכפור התפירות שלו לידע כמה הם אך  
 אני שוא ממעלתך על התורה הקדושה שהיא חגיגה עליך ועל כל ישראל כדכתיב  
 יקרה היא מפניעים וכו' כמה אותיות יש בה וישתומם הגאון על הדבר הזה שלא  
 ידע להשיב דבר לו אח"כ אמר הרב הג"ז דברי החייט עוזים ונכוחים כי התורה  
 שהיא יקרה בעליונים ובתחתונים בכל אות ואות שלה וסודוה גדולות יש בה ועל  
 כל אות ואות תלי תלים של הלכות הא ודאי חובה עלינו לידע מספר אותיות  
 שבה בכוון להורות על יקר השיבות שלה אללנו שאם האדם יש לו חוט אחד  
 של מרגליות היסכן שלא ישים א לבו למנותם לידע כמה הם כל שכן וקל וחומר  
 לתורה למנותה ועל כן ישב הגאון הג"ז למנות אותיות התורה ולא עלה בידו למנות  
 ולכין המנין מתחלה ועד סוף כי היה מתבלבל באמלע המנין ואבר התשבין ממנו



עד שהשביע בשם ובא מלאך וגילה לו ושמה שמחה גדולה עד מאד על זה ובס' טבלות חכמה הביא המגוי האותיות לרב הנ"ז וז"ש אספרה לך חק ה' אמר בני אתה פי' כיון שאני סופר את התורה הנקראה חק כמ"ש כי שם שם לו חק ומשפט ושם נסוה בפסוקיה וכו' אז ה' אמר לני בני אתה כלומר שאתה כבדת את התורה במנין ובמספר ששפית לה גם אני אכבדך לקוראך בן ולא עבד עכ"ל ואני ראיתי בס' מדרש תלפיות סכום פרשיות הפסוחות והסתומות והפסוקים ותיבות ואותיות וכתבתי אותם בס' הק לוקוטי אמרי ל' סוף ס' ויקרא ועוד אכתבם בכלן וראיתי בנר אחד כ"י כתוב כל הקורא סכום לו בכל יום כלו קרא כל התורה וכל התהלים כולו יהי נועם ה' להינו עלינו ומעשה ידינו למטה כוננה עלינו למעלה ומעשה ידיו כיננהו אתה חסדר הדברים בשורשם העליון :

- סכום הפרשיות הפסוחות והסתומות של תורה שש מאות וששים ותשעה .
- סכום הפסוקים של תורה חמשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ותשעה .
- סכום תיבות של תורה תשעה ושבעים אלף ותשע מאות וחמשים ותשעה .
- סכום אותיות של תורה שלוש מאות ועשרים אלף ושש מאות ושבעים וארבעה .
- סכום פסוקים של תהלים שני אלפים וחמש מאות ועשרים ושבעה .
- סכום מזמורים של תהלים מאה וחמשים .

רבונו של עולם ראינו ברחמך המרובים והסדיך העלומים בזה הסכום של פרשיות ושל פסוקים ושל תיבות ושל אותיות של תורה ושל תהלים אשר אמרתי בפי בזה השעה לפניך ותחשב לי כלא קריתי לפניך כל התורה כולה וכל התהלים כולו יהיו לרנן אמרי פי והגיון לבי לפניך וכו' וז"ש בן זומא אומר איזהו חכם הלמד מכל אדם אפילו מעכו"ם ילמוד לעשות על ענין התורה כמזכר ענין רב סעדיה גאון וזה שרמוזו בשם' רבי מאיר חכם וסופר וכאמור שנאמר מכל מלמדי השכלתי וכו' **א"ל** איזהו חכם וכו' יובן כמ"ש בס' בן איש חי משל פ"א א"ל יז"הר לז"הט מבקש אני ממך שיהיה פלוני החסיד בחלקי לילה אחת וכו' והיה רוצה להוליכו לטייטרו כדי שילמוד ולעשות כמעשיהם להחמיו ולהאבדו מן עו"הב והלך לטייטרו ולא למד ממעשיהם כלום לא אדרבה למד מהם לעשות הפך מעשיהם לעבודת הקב"ה וכו' וז"ש איזהו חכם הלמד מכל אדם אפילו מהרשע יקח ק"ו ומה זה הרשעים מאבדים את הילולות בשחוק וקלות ראש ולא היו ישינים כלל כל שכן לעבודת הקב"ה הילולות והימים יעסוק בחורה ובמלות שנאמר מכל מלמדי אפילו מהרשע השכלתי לעשות טוב ולא רע :

**א"ל** איזהו חכם וכו' יובן בס"ד כמ"ש רז"ל מהו מכל אדם ר"ל גם מאדם רשע יקח מוסר לנפשו כמוצא מעשה בח"ה אחד שבא על הבהמה

ומהם הענוג מאוס לפי שעה מוסר עליו להריגה בזה שדנו אחר כך להריגה ואיך לא ימסור נפשו לעבודה השם יתברך כמו שמסרו עליו להריגה עשרה הרובי מלכות שהוא הענוג אמיתי ונלחי בעו"הב ועוד כיוצא בזה יש ליקח מוסר מאנשי דרתי שבשביל פרוטות מצוה נפשו לשמחם בכל מיני דרתי ואיך לא ישמח בתורה ובמלות בעבודת הבורא יתברך ואפילו משחקים ומלעיגים עליו מפני ששיק בבורה כמה נחמים לו שכל בשביל ששומיע ושחק ועוד נלמוד מוסר מן בעלי מלאכות שיקומו משנתם קידם עלות השחר בשביל שמרחים פרוטות ואיך לא יקום בעוד לילה ויקרא תיקון חלית ויעסיק בתורה ויתנו לו שכר טוב לעו"הב וכמ"ש והשכר הרבה שנאמר מכל מלמדי השכלתי ככ"ז :

**א"נ** באופן אחר איזו חכם וכו' יובן כתב בס' בן איש חיל מעשה בחסיד אחד שיהיה לו מדרג בביתו ושם היה מחפלה עם תלמידיו בכל יום ויום וגם שונה עמהם שם ולא היה רואה פני השוק כלל והנה יום אחד אמר לתלמידיו אני רוצה היום הזה ללכת לטייל בשוק בואו עמי אל רבינו מה טיול יש בשוק וכולו מלא עסקים ורבינו בני אדם נדחפים זה מזה וטוב לך ללכת וטייל אל אעפ"כ כך רצוני וילכו כולם עמו ביחד וכאשר קרבו לתחלת השוק ראו בני אדם נושאים משואות על כתפם משא כבד ומרוב המשא הכבד היה נוטף מכל אחד מהם זיעה הרבה ויעמוד הרב ותלמידיו מן הלך בשוק ואמר הרב לתלמידיו כמה מוסר גדול אצתנו נלמד מן לו הנושאים משא כבד ויוצא מהם זיעה שטף מים רבים בשביל עשרה פרוטות ואינם נחלשים מרוב היגיעה וחוזרים ונושאים משואות גדולות ולמחר ג"כ חוזרים ונושאים משואות גדולות ובכל יום ויום על זה הדרך על כן ירדתי אתם ג"כ ל' הקולו מיגיעת עסק בתורה ואפילו אם חשבו בחוס היום ויוצא מכס זיעה גדולה ואם לא על עשרה פרוטות כל כך ואינם חוששים על היגיעה כ"ש וכ"ש שראוי לאדם שיגע בתורה שיש לה שכר נלחי לעו"הב וכו' יע"ש וז"ש איזוהו חכם הלמד מכל אדם אפילו מהנושאים משואות שנאמר מכל מלמדי השכלתי לעסוק בתורה אפילו שיש חוס ואני מוזע ויש מטר ושלג כמה שכרני גדול לעו"הב כמ"ש לפום לערה אגרה :

**איזהו**

גבור כמ"ש בס' שבת האי מאן דאליד במול מאדים יהא גבר אשיר דמא שופך דמים א"ר אשי או עבחה או מוהל או אומנא או גנבא אמר רבא אנא במול מאדים הואי א"ל אביי מור עניש וקטיל ע"כ ואיש כזה רריך בכל עת להלחם עם יצ"הר ולהכניעו וז"ש איזהו גבור הכובש את יצרו ולא יחטא :

**א"נ** עוד יש לאדם מילין איזוהו גבור וכו' יובן כמ"ש בס' קידושין ברכו ה' כל מלאכיו גבורי כח עושה דברו איזוהו גבורי כח זה הלדיקים שמחגברים על יצ"הר רב כהנה ורב חנינה שהם ר"ח כח רב כהנה הוה קמזבין דיקולי חבצתיה ההוא מטרותיה לגות א"ל איזל אקשוט נפשאי סליק לאגרא וקנפיל מאגרא לארעא אחא ג'יהו ז"ל קבליה א"ל אטרחתן ארבע מאה פרסי א"ל מו גרס לי לאו

עניינתא יתב ליה של דיגרים זהובים ועוד רב חנינה בר שפי חבעתיה לזנות  
 הניח מטרוניתא אמר מילתא ומליה נפשיה שיחנה וכיבא עבדה היא מילתא ואיתסי  
 מה עבר ערק ונטמן בי בני דמי הוו עיילי בתריין להווא אבי בני אפ לו ביממא  
 הוו מיתוקי משרדין וניטול ממנה למחר א"ל רבנן מי נטרך א"ל שני טשאי קסר  
 שמרוגי כל אותו הלילה וז"ש איזוה גבור כגון רב כהנה ורב חנינה שהם גבורי כח  
 הכובש את ילדו שהכניעו לז"הר ולא יחטאו :

**א"נ** איזוה גבור הכובש את ילדו יובן כתב בס' דרך החיים מעשה בפילוסוף  
 אחד שלא רצה לישא אשה ועל חמדת נשים לא יבין ושמע המלך בו ורצה  
 לנסותו אם אמת הדבר הזה או שהוא לצוע כז"ש בס"ס סוטה על הכובעים ומראה  
 מלפנים כחזיר והמלך יום אחד הוסיב אותו בחר אחד לבדו ושלח לו אשה זונה יפה  
 ברה כחמה העוה פניה ותאמר לו לכה נרוה דודים עד צוקר נתעלסה בזהבים כי  
 אין אים רואה אותו ותפתיהו ולא יכלה לו ולא שת לבו ליה לשכב חללה להיות  
 עמה והכותל יש בו קבץ קטן והמלך היה רואה אותו מן הקבץ הקטן ויתמה המלך  
 עליו ואח"כ שלח המלך ויקרא לפילוסוף וא"ל הגידה נא לי האם סרים אתה כי  
 כלד יתכן לאדם אשר מחומר קורך לא יהיה לו תאוה על הנשים ויען הפילוסוף וא"ל  
 דע לך אדוני המלך כי כמוני כמוך ולבי בטבעו הוא חומד ואולם שכלי הזק הוא  
 גובר על טבעי ובעת שצאה האשה הזאת הוונה חללי חשבתי בדעתי ואמרתיה לבי  
 כי לא יתכן לי לעשות הדבר הזה כי בעת שאקרב ליה ואחזיק בה ואחבקה ואניקשה  
 אקטן ואקל בעיניה וכילד יתכן לי להקטין את עלמי ואקל בכבודי בעבור הנחת  
 רגע אחד ועל כן הסכמתי בדעתי לבלתי עשות הדבר הזה הרע וכיון שדעתי  
 בעלמי כי לא יתכן לי לעשות הדבר הרע הזה לא צאה תאותי ולא שמתי לבי אליה  
 עכ"ל ואם האדם יתן בדעתו כי לא לעשות הדבר הרע הזה מחמת איסור כז"ש  
 הסורה לא תגחף כי אז בודאי לא יטה לבו ל העבירה ועל חמדתה ויגביר עלמו  
 על הטבע ולא יחטא וז"ש איזוה גבור ולא יגביר חמדה עליו ויכניעה הכובש את  
 ילדו ולא יחטא כלל :

**איזוהו** עשיר השמיח בחלקו יובן ראיתי  
 מעשה בס' כתיבת יד בעשיר אחד והיה עני והעשיר כל לילה ולילה  
 הוא עוסק וכותב חשבונותיו עד שיצבור זמן הרבה מן הלילה והעני כל הלילה היה שמת  
 בשחוק עם בניו א"ל אשתי של העשיר למה אין אלתנו עושים כעני הזה השמיח כל  
 הלילה ואתה כל הלילה בלער החשבונות כותב א"ל עתה שאני מראה אותך דגם  
 העני אני מניח אותו בלער גדול כל הלילה יותר ממני ויהי צוקר שלח העשיר  
 אחרי העני וא"ל אתה כל ימך נושא משואות על כהפיך ופרנסתך בלער בא ואתן  
 לך סחורות ותמכור ותלך על בעלי הבתים ותהיה פרנסתך בריוח וכל מה שתמכור  
 כתוב בחשבונות המשא והמסן וידוע דהמוכר מוכרח מוכר בהקפה ולקח סחורה  
 והיה מחזר על בעלי בתים ומוכר וכו' כלילה קודם שבא לאכול היה מחשב וכותב  
 כל מה שמכר בהקפה והוא אינו יודע לכחוב והיה בלער ולא אכלו הוא ואשתו

וצדו ולא היו שמחים כדרכם א"ל אשתו וצניו מה נשחנה הלילה מכל הלילות והיה  
 ליעק עליהם ומכה אותם הלא חתם ריאים שאני מחשב החשבונות כל מה  
 שמכרתי היום הזה א"ל אשתו וצניו אין אגתנו רועים בזה ולריך אחת להחזיר הסחורה  
 לבטלה וכן היה ויהי צדוקר הלך ללל העשיר והחזיר לו הסחורות וא"ל אין אני  
 רוצה בסחורתך ואני אחזור כבתחילה ואמר העשיר לאשתו ראיני כל זמן שהסחורות  
 אללו לא היה אוכל ולא היה שמח ח"ש איזהו עשיר השמיות בחלקו ולא צדו  
 המנוון והסחורה כמ"ש התנא לעיל מרבה נכסים מרבה דאגה מרוב החשבון :

**א"נ** איזהו עשיר השמיות בחלקו יובן פי' שהוא נהנה מעשרו לאפקי מי שיש  
 לו עושר ואינו נהנה ממנו שהוא חולה וזה שכח גיע כפיך כי הוכל שאחה  
 יגע ואוכל אשריך וטוב לך ח"ש ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ועיין לעיל  
 בפרק ג' שנאמר גיע וכו' : **א"נ** איזהו עשיר השמח בחלקו ר"ל בחלוקה  
 דרבנן וכו' א"נ חלקו כמ"ש בשם' חגיגה כל אחד ואחד יש לו שני חלקים  
 ועיין לעיל בפ"א א"נ חלקו ר"ת חס לקח קר ויבש ועיין לעיל בפרק א' :

**איזהו** מכובד המכבד את הבריות פירושו שעיין לא כבדוהו שנאמר כי מכבדי  
 אכבד וכו' וכביכול הוא מכבד למכבדים אותו ואגתו לכבד מרס שיכבדוהו :

**בן** עזאי אומר הוי רך למזוה קלה כבתמורה ועיין לעיל בפרק ב' :

**בן** עזאי אומר וכו' מזוה גררת מזוה ועבירה וכו' יובן כמ"ש בזוהר ע"פ  
 וכי תבגו ולא תעשו את כל המצות הלא כל מאן דקיים פקודא חד דקא  
 יאות כלא מקיים רמ"ח פקודין דעשה דלית פקודא דלאו איהו כלילה מכל  
 רמ"ח והנה מהמקיים מרע העונש על העובר על מזוה אחת כלא עבר על כולם  
 והיינו וכי תבגו ולא תעשו את כל המצות וכאמור ח"ש מזוה גוררת מזוה ועבירה  
 גוררת עבירה כגזר א"נ מזוה וכו' יובן כמ"ש מדרש שמואל ועיין בס"ה  
 לקוטי אמרי ג' בפ' פקודי על פסוק ותכל כל עבודת וכו' ויעשו ויעשו וכו'

**בן** עזאי אומר הוי רך למזוה וקלה וכו' שמזוה גוררת מזוה ועבירה גוררת  
 עבירה יובן כמ"ש בשם' ברכות כל האוכל ושותה בתשיעי ר"ל ערב כיפור  
 כלא התענה תשיעי ועשירי ועוד כמ"ש בשם' ברכות כל הנפנה ומוטל ידיו ומניח  
 הפלין וקורא קרית שמוע כלא צנה מוצח והקריב עליו קרבן ועוד כמ"ש בשם'  
 מגמות ע"פ זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים  
 כל הקורא בפ' עולה כלא הקריב עולה בפ' מנחה כלא הקריב מנחה בפ' חטאת  
 כלא הקריב חטאת וכו' ועוד כמ"ש בשם' סוכה כל הנוטל לולב בצלגודו והדם  
 בעצמותו מעלה עליו הכתוב כלא צנה מוצח והקריב עליו קרבן ח"ש שמזוה גוררת  
 מזוה : **ועבירה** גוררת עבירה יובן כמ"ש בשם' סוטה כל אדם שיש בו  
 גסות הרוח כלא עבד ע"ז וכלו כפר בעקר וכלו בא על כל  
 העריות ועוד כמ"ש בשם' בתרא כל המעלים עיניו מן הדקה כלא עבד ע"ז כתיב  
 הכא בלדקה השמר לך פן יהיה עס לבדך בליעל וכתיב הכס בע"ז ולא אנשים

בני בליעל וכו' מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז והפעם למה המעלים וכו' לא כתבו  
 המפרשים שיש ע"ז אופן עבודתה כזה באלים האלשים העובדים אותה וכו' א"ס  
 מכוונה נדקה וכוונה מעלימים עיניהם מהם והולכים ומשתחיים לפניה ו"ס  
 ועבירה גוררת עבירה : **א"ל** ועבירה וכו' יובן ע"פ מ"ש הכתוב מסיר אונן  
 משמוע חורה גם תפילתו חועבה מדה כנגד מדה ועוד כל הכועס כלו  
 ע"ז ועוד כל המסתאה כלו בא על אשת איש ו"ס ועבירה גוררת עבירה ועוד  
 כז"ס בשם' סוטה כל האוכל בלי נטילת ידים כלו בא על אשה זונה ו"ס אם אמרתי  
 אספרה כמו ר"ל כלו הנה דור צורך בגדתי על כל עבירות ו"ס ועבירה גוררת  
 עבירה כמ"ס בש"ס מליעא כל המלבין פני חבירו ברבים כלו שופך דמים :

**בן**

עזאי אומר הוי רך למלוא קלה כבחמורה ובורח מן העבירה כבר מלוא מלוא  
 ושכר עבירה עבירה יובן כתב בס' וישב שלמה ה"לל ועושה עבירה עבירה  
 לא אמרו רז"ל השב בתשובה מאהבה העונות נעשית לו כזכות וי"ל'הר בזה יחזיר  
 לאדם ובטענה הזו שהוא כוזב וא"ל שהלדיק לא יש לו כי אם רמ"ח מליה ובעל  
 תשובה יהיה לו סס"ה לאון ותהיה עשין ועל זה אמרו במקום שבעלי תשובה עומדין  
 אין לדיקים גמורים יכולין לעמוד מפני שיהיה להם מליה יותר מן הלדיקים ואם  
 יאמר כן זה טעות גדול ובמקום אחר אמרו רז"ל האומר אחטא ואשוב אין מספיקין  
 בידו לעשות תשובה שמא ימות קודם שיעשה תשובה כי לא ידע האדם את עתו  
 וכו' ועת שיחטו לו שכר שעשה תשובה מאהבה ונעשית זכות מזכירין לו זה השכר  
 בשביל עון פלוני ועשה תשובה מאהבה ובוה יהיה לו בושח וכלימה ואם עשה  
 מליה בלבד עת שיחטו לו שכר מזכירין לו משום שעשה מליה פלוני ויהיה לו שמחה  
 ו"ס בן עזאי אומר הוי רך למלוא קלה כבחמורה אפילו שהיא קלה ולא  
 תעשה אותה ותאמר אחטא ואשוב מאהבה והעונות תהיה זכיות א תאמר כן לא  
 ובורח מן העבירה האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות שמא ימות קודם  
 שיעשה תשובה ואם היה לך עון ועשית תשובה מפני שעת שנותנים לך שכר יהיה  
 לך בושח וכלימה לעו"הב מפני ששכר מליה עת שנותנין שכר מזכירין לך שכר מליה  
 פלוני שעשית ושכר עבירה בעת שנותנים לך שכר בשביל עבירה פלוני שעשית  
 תשובה מאהבה עבירה מזכיר לך עבירה ולא שם מליה ולז"א ושכר עבירה עבירה  
 ולא אמרו ועושה עבירה עבירה והבן : **א"ל** ושכר עבירה עבירה ולא אמר  
 ועושה עבירה מעשה שהיה בזמן מה"רש ז"ל בשני בני אדם שהיו שותפים  
 במקח ובממוכר בכל מילת בעת ההוא היה לעכ"ס אחת חפלים של כסף וזהב וכלי  
 מילת של נחלת בית אביה והיתה רועה למכור אותם וכו' ובאו הלרנורים וא"ל יש  
 שני יהודים קונים אן החפלים וכו' ובאו וספרה עמהם מאחורי הדלת וראתה אחד  
 מהם יפה חואר ויפה מראה ולא ראתה בהוא השום שנתנו לה ואח"כ בא בלבה  
 אחד מהם שהוא יפה חואר וכו' והיתה חולה מחשקו ושלחה וקראה לו שיקח כל  
 החפלים ויטן לה המעות ואח"כ א"ל שיעשה עמה דבר עבירה ר"ל גזת וא"ל

שיהיה אני ואסור לו לעשות כזה המעשה ולא אבא לשמוע ליה לבא אלה וא"ל  
 שיקח כל החפלים בחנם והמעות יהיה לו כמעשה נתן רועה זונות וכו' ונחגבר עליו  
 יל"ה של זונות ושל המעות ועשה עמה מעשה רע וקם ולקח כל החפלים והלך  
 ואח"כ נהחרט על שטעה זונות וביה בוכה בדמעות שליש א"ל רעהו מה לך וא"ל כך וכך  
 היה א"ל רעהו אנתו נהיה שותפים בעון ובמעוות כמו שאנחנו שותפים בחפלים א"ל  
 אין אני חפץ בזה המאמר א"ל אמרו רז"ל יעשה תשובה ויעשה לזקקה כמו"ש וחטאך  
 בזקקה פרוק ובזה וסר עונך וחטאתך תכופר וכל מה שדבר ליו ולא התנחם  
 ויהי בוכה אח"כ א"ל רעהו אני אקנה ממך העון בכל המעות שנתנה לך בזקפים  
 דגרי זהב ועשו הקיעת קף שקנה בזו המעות העון וזה שקנה עון נעשה עשיר גדול  
 בזה המעות של העון ואחר שתי שנים חלה ונכפר זה הקונה העון והביאו אותו  
 לב"ד של מעלה על מעשיו וא"ל שטעה עבירה עם העב"ם א"ל ה"ו כזה עון לא  
 טעה עד כא"ל זה העון שקנית מחבירך שותףך א"ל זה העון לא עשיתי רק מעות  
 לקחתי ואח"כ נהנו רשות בידי אה רעהו שטעה העון לב"ד של מעלה והיה המס  
 בא ליו בכל לילה ואומר לו הריהו מוזמן לב"ד של מעלה עד שחלה ונטה למוס  
 ואמר הוליכו אותי אלה מהרש"א וספר לו כל המעשה של העון וחזירו קנה ממנו  
 העון ואמר למהר"ש אמור לי מה אשיב למת א"ל אם הלך האמר לו משמי  
 החררה לא בשמים היא לא היא בארץ אם רוצה יבא אלך לב"ד יבא אללי לדין  
 סורה ואת לא אבא האמר לו מבמי שאני אשים אותו בחרם כרי שלא יבא אלך  
 ויקחך לב"ד של מעלה ובא החי ליו וא"ל כך וכך אמר מהר"ש ואמר החי למת  
 המתן לי עד שאחיה מחולי זה ובא לב"ד של מהר"ש ואח"כ חיה מחוליו והלך  
 אלל מהר"ש וא"ל הזמן שנתתי למה בא ואמר מהר"ש למשרתו הלך והזמין הטם  
 שיבואו ויראו המעשה הנז"ל וידעו כי יש להם שופטים בארץ כי בלא יאמרו מי  
 הלך ובא מע"ה בפועל מן בית הקברות ואח"כ אמר למשרת הזמין מקום מיוחד  
 למת כרי שלא יעשה המת מוס בבני אדם ואח"כ אמר למשרת הלך על קבר פלוני  
 ונחה על קברו והאמר לו לריך הבא לב"ד של מהר"ש וא"ל הבא המת לב"ד והלך  
 למקום המיוחד ואמר מהר"ש שא לחי הספר כל המעשה שלך וספר מעשיו ואמר החי  
 אם זה לא קנה העון הייתי עושה תשובה גמורה וזה שקנה העון אמרתי לא יש לי  
 לורך לטוהה תשובה שלא היה עלי עון עוד ומה לו לבא אללי וא"ל על העון אהה  
 עשית והמת טען אמת אני קניתי העון מפני אהה שלא הצבחה ולא הדאג מפני  
 שאנחנו שותפין ולא היה בדעתי בהעון יהיה עלי ואח"כ היה בדעתי שאחזיר לך  
 הממון מפני שנסכלתי ואיך ידועו אותי על עונך ב"ד של מעלה שאני לא עשיתי לא  
 אהה עשית ויהי המת בוכה ולועק ושמועו כל העם וכו' ואמר מהרש"א למת  
 האמת עם החי נעשה שאהה קנית העון לא חזר בתשובה ולא סם ל לבו על העון  
 והעון טליך הוא ועת ששמע המת הפסק דין של מהר"ש היה לוועק ובוכה ונאנח  
 ואומר אוי לי על שברתי אנתה מכתי אנה אוליך את הרפתי ואביו לי שמלאכי חבלה

אזכר שמים אותי לעמוד עוד כצאן א"ל מהר"שא שהיה צטוח אזי עושה לך תיקון  
 לנשמתך ואח"כ עשה לו תיקון ח"ש בן עזאי ושכר עבירה אם נחתו לו שכר ולעשות  
 עבירה או אם קנה עון ממי שעשה עבירה ונחתו ממנו לו עבירה היא נחשבת עליו  
 ולא נקי הוא מן העבירה מפני זה לא אמר ועושה עבירה או על ענין יוסי בן ר"א  
 ברשב"י וכו' עיין בפ"ב לעיל וכן יש בני אדם קוטים מל"ת ויש מוכיחים מל"ת :

**א"נ** בן עזאי אומר הוי רך למלואו יובן כמ"ש בשם' ירושלמי דאם תלמיד ותיק  
 יגע בחורה ובמע"ט וסלקו הקב"ה צמעת שנים קודם זמנו הקב"ה משלם לו  
 שכרו משלם כאותו שחיה שבעים שנה וסיגל מט"ם בלא יגיעה וז"ש הוי רך למלואו  
 קלה ואז"ל כבחמורה ודייק לומר הוי רך לגמר שיפשה המט"ם בגיעה ור"ה וחשק  
 רב דומי"א רב"ז בון שיגע בכח שנים ממה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד בק'  
 שנים ועיין בפ' מקץ ועוד שמתנים לו בחורה נחלה כמו רבי אבהו י"ג נהרי וכו'  
 ועיין לעיל בפדק א' :

**דו"א** היה אומר א' חתי נז לכל אדם וא' חתי מפ"ג  
 וכו' שאין לך אדם שאין לו שעה וכו' יובן כמ"ש בשם' תרומות מעשה שהיה צרועה  
 חזירים והיו הטיטקות של ריש גלותא מביזים אותו ואח"כ נעשה הצרועה מלך והיה  
 חס אולי יזולו בו הנערים גם עתה צו כמו שהיו רב"ל' כמ"ש רז"ל העכ"ז  
 מלמטה הנה אודותיו ירד למקום פמיים שהוא רחוק מזקום היהודים ושלח כתב  
 אחד ליהודים שיבואו אללו במולאי שבת ואמר לשליח שלא יתן הכתב עד ערב שבת  
 עם חשיכה ולא קודם כדי שלא יכלו לבא בערב שבת לפמיים וכתן להם הכתב קודם  
 חשיכה ורבי יהודה הנשיא ורבי שמואל בר נחמן הלכו למרחק ובא שר אחד לפניהם  
 והיה רוצה רבי יהודה לנעור בו א"ל רב שמואל הניחי אולי נעשה גם על ידו א"ל  
 השד ספרו לי המעשה מה יש לכם ויספרו לו כל המעשה הנ"ל א"ל השד א' חדאי  
 כי הקב"ה עושה לכם גם במולאי שבת בא השד ועצן אותם על כתפיו והולכים  
 לפמיים אמרו משרתי המלך למלך היהודים הרבנים באו ועומדים בח"ל המלך  
 לא יראו פני עד שירחאו תחילה במרחק והיה שם המרחק הוסק שבעה ימים ושבעה  
 לילות ובא השד לפניהם וקרא המים במרחק ורחאו ובאו לפני המלך א"ל המלך  
 בעבור שהיכם עושה לכם נסים אחס מביזים את המלך א"ל רועה חזירים צו ולא  
 למלך כעת א"ל המלך אפילו כן אין למרחק ריב לא עם רומי ולא עם עכו"ם  
 אחרים לא לגדול ולא לקטן ח"ש א' חתי צו לכל אדם אפילו לרועה חזירים שאין  
 לך אדם שאין לו שעה שהשעה תעמוד לו ונעשה מלך ואין לך דבר שאין לו מקום :

**רבי** לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח וכו' יובן כמ"ש בשם' חולין  
 לא מרצבם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אחס המעט מכל  
 העמים מהו המעט מכל העמים א"ל הקב"ה לישראל חשקני בכם שאפילו שאני  
 נוסח לכם גדולה אחס ממצ"ם עלמיכם לפני בעטו נחתי גדולה לאברהם שא"ל  
 כי אב המון נתחך אמר ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן למשה יהיה בישראל מלך  
 אהרן כהן גדול אמרו ואנחנו מה לדוד שהיה מלך והיו מרגינים ואומרים הנה שאול

באפו ודוד ברכבותיו אמר ואנכי תולעת ולא חיש וכו' אבל העכו"ם אינם כן  
 נחתי גדולה למרוד אמר הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ויעשה מלחמה  
 עם הקב"ה ח"ו לפרעה אמר מי ה' אשר אשמע בקולו לסגתריב אמר מי בכל  
 ל"ז האריות אשר הטיל את ארבע מירי כו' יל"ה ה' את וכו' לנבוכדנצר אמר  
 חטלה על במוטי עב אדמה לעלוין לחירם מלך לור אמר מושב להים ישבתי  
 בלב ימים פי' רש"י טעמה לו טעמה רקיעים של נחושת ועלה וישב עליהם  
 ועוד כמ"ס בשם' סופה א"ר יוחנן אדם ר"ת אפר דם מרה ועל ידי שישים  
 האדם ל לבו אפר דם מרה וכנע ויהיה עניו וז"ל איוהו חכם הלמד מכל אדם  
 מאותיות אדם ר"ת אפר דם מרה א"ג אדם ר"ת אברהם דוד משה ילמוד מהם  
 מרת העניה וז"ל מאד מאד ר"ת משה דוד אברהם ילמוד מהם הוי שפל רוח  
 מרת ענוה שקית אטם רמה כס פו תאכלנו הרמה ועוד למה כפל מאד מאד לא  
 ארז"ל העשיר נקרא מאד כז"ש ובכל מאריך זה הממון שיאמר לו אחסה בעל המזון  
 ר"ל העשיר מאד הוי שפל רוח מאד גימ' מ"ה עניה העני אס היה עניו אין  
 לו טבח ואם העשיר היה עניו זה טבח שלו ועל ידי הענוה תהיה הגאולה כמ"ס  
 רז"ל בשם' סינהדרין אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל וז"ל וענוים ע"י  
 הענוה תהיה הגאולה ירשו ארץ נירש את ארץ ישראל צביאח הגואל וז"ל בפטרת  
 שמות ותיפי במאד מאד למה כפל במאד מאד לא כזכור מאד גימטריא מה ר"ל  
 ענוה ועל זה והללתי למלכה של מלך המשיח שיבא בני"א : **א"ל** מאד מאד  
 הוי שפל רוח וכו' יוצן ראיתי בס' כ"י אפשר לומר דק"ל כתב ש"ע א"ח  
 דחמך בפסח במשהו ולדעת הראש טעמא במשהו ספי מאד אסירין היינו משום דלא  
 בדילי אינשי מיניה וגם שהתמירה בו תורה בכתת עפי מאד אסורין ופליגי רבנן  
 בתראי בתרי משהו והרב ט"ז ב"ד מקל בתרי משהו אבל הרב ש"כ בנקודות הכסף  
 כתב דפסח הוראה לאסור בתרי משהו ולפ"ז בענין הגאולה יש להחזיר חמך דתרי  
 טעמי דחמך שהתמירה בו תורה וגם דלא בדילי אינשי מיניה סתים רעות ישנם  
 בגאון שהתורה שהתמירה בה ביותר וקראתו תועבה כע"ז כז"ש בשם' סיטה אמר  
 רשב"י בתועבה כתיב לא תבוא תועבה ל צדק ובגאון כתיב תועבת ה' ל גבה  
 לב וגם לא בדילי אינשי מיניה והשתא נבין ועדן דלריך להחזיר בגאון במשהו דקין  
 חמך דטעמי דחמך ישנם בגאון ולא עוד לא אפילו בתערובת שני לדעת הש"כ  
 ושיעורו מחמירין בחמך בתרי משהו ומשם ללמוד לישראל מהגאון ולהחזיר בה  
 ביותר אפילו בדבר מועט ורחוק רחוק על דרך דמחמירין בתרי משהו בחמך וז"ל  
 מאד מאד תרי זמני מאד לרמוז בתרי משהו הכי שפל רוח דלריך להחזיר מאד  
 בחמך בתרי משהו וז"ל בשם' סופה א"ר נתן לא מינה ולא מקלחה מי זוטא  
 דכתיב בה תועבת ה' כל גבה לב כלומר לת"ח לא שרי אחד משמונה בשמינית הוי  
 פחות מששים לא מינה ולא מקלחה דהא התמירה בו תורה וקרייה תועבה וכיון  
 דהתמירה בו תורה הוי כחמך דמטעם חומרותו הוי במשהו והכי נמי בגאון לא



מינה ולא מקלטה ויש לחוש אפילו במשהו כחמך :

**א"נ** מאד היו שפל רוח וכו' כתב בס' דברים אחדים כמה שדיע אמר פילוסוף אחד שיש לאדם לההגאות על הבהמות שחוטט ואוכל בשרם ונח רעהו וחקרו וא"ל לדברך הטולעים יגאוו על האדם כי הם אוכלים בשר האדם כשהו חי ובקבר וו"ש מאד מאד היו שפל רוח ולא תימא שעל הצטל חי תהגאה כי אתה מושל בהם ותאכלם שתקות אנוש רמה אפס לא תהיה תפארתך על הבהמות שאתה מושל בהם ואוכלם בגם הרימה אוכלת בשרך מעליך בין חי בין מת :

**א"נ** שתקות אנוש רמה כתב הרב זרע ברך ז"ל שבחמילה היו המהים בקברם קיימים בגוף שלהם יבלי רחוק והולעים ובשון דור אנוש שקלקלו כמ"ש ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם ה' פי' רש"י את שמות האדם ואת שמות העלבים בשמו של הקב"ה לעשותן לילים ולקרותן לטות וגזר עליהם כמה גזרות ובכללם כי במותם כי הגוף יהיה סרוח ורמה ותולעה אוכלת אותו וו"ש שתקות אנוש רמה אנוש דייקא דמאנוש היתה הגזרה זו שהרמה אוכלת אותו :

**א"נ** שתקות אנוש רמה למה יקוה שתאכל אותו רמה לא מפני שיגלל מן הדין ועיין לעיל בפרק שלישי משל למך שהיה לו כרס ונאן שומרים חגר וסומא

וכו' : **רבי** יוסי אומר כל המכבד את ההורה גופו מוכבד על הבריות וכל המחלל את ההורה גופו מחולל יובן מהו כל המכבד וכו' גופו מוכבד וכו' וכל המחלל וכו' גופו מחולל וכו' לא כמ"ש בשם' סינהדרין צפ"י רש"י מעשה ברב גדול שנפטרו ובהואל היום נפטר ג"כ איש מוכס ונתחלפו מטוהיהם לרב קברו בציון ולמוכס בכבוד וכו' ועיין לעיל בפרק א' וו"ש כל המכבד את ההורה זה המוכס גופו מוכבד על הבריות על הבריות שנקבר בכבוד גדול וכל המחלל את ההורה זה הרב ששמע בציון ת"ח ולא מיחה גופו מחולל על הבריות שלא נקבר בכבוד .

**א"נ** כל המכבד את ההורה וכו' יובן כמ"ש בס' חסידים מעשה בחסיד אחד שהיה פרוש במקום אחד והיה למד בו מסכת רגיבה וסוגה בה כל ימיו כיון שנפטר מן העולם והיה צדיקו לבדו ולא היה שום אדם יודיע בפעירתו באחה דמות אשה אחת ועמדה עליו והרימה קולה בצדי והספד גדול עד שתקצצו כל בני העיר וא"ל ספרו להחסיד הזה ותקברו ותכבדו כבוד גדול ותזכו לחי' עו"ב שבכבדני כל ימיו וישבו עמה ועשו לו כאשר אמרה להם והאשה היתה ליעקב ובוכה ואמרו לה מה שמך א"ל שמי חגיגה כיון שנקבר החסיד נתעלמה מעיני כל חי מיד ידעו שמסכת רגיבה היתה נראה לו בשעת פעירתו לספור לו ולבכותו ולקברו על שהוא שוגא בה תמיד והלא דברים קל וחומר ומה החסיד הזה שלא למד לא מסכת חגיגה בלבד כך הלומד תורה הרבה ומלמדה לאחרים עא"כו וו"ש כל המכבד את ההורה כחסיד הזה גופו מוכבד על הבריות שהודיעה אותו האשה מסכת חגיגה והספרו אותו וקברו אותו בכבוד גדול וו"ש לקמן אין מליין לו לאדם לא כסף ולא זהב לא תורה : **א"נ** גופו מחולל כתב בס' חסידים פ"א הוליוו העב"ס

לדיק אחד מקברו והכובו ובזוהו בל' לאחד ת"ח בתלום וא"ל לפי כשהייתי  
 רואה ספרים לא הייתם גימס לכך הכובי ובזווי וז"ש כל המחלל את החורה גופו  
 מחולל : **רבי** יונתן אומר כל המקיס תורה מעווי סופו לקימה מעושר יובן  
 כמ"ס ב"ס' כתובות מעשה ברבי עקיבה שהיה רועה אלל כלבא שבוע  
 וסופו נהיה עשיר שנתן לו חלי ממונו ועיין לעיל בפרק א' וז"ש כל המקיס תורה  
 מעווי בגין ר"ע שהיה בתחילה עני ולמד תורה סופו לקימה מעושר שהיה עשיר  
 גדול מן חמשה דברים מן כלבא שבוע ומן קטיעה בר שלום ומן ההוא מטרנטא  
 וכו' וז"ש בס"הק לקיטי אמרי ג' בפ' נח יפת גהיס לפת שנעשה עשיר מכוח  
 וישכון ביהלי סס ביהלי של חורה בית המדרש וזוה ויהי כנען זה העושר כמ"ס  
 כנען בידו מזווי מרמה וכו' עבד למו בלא יאכד העושר ויהי עני גל העושר כנען  
 חתנו ויהי עשיר כל ימיו : **רבי** לעזר בן שמוע אומר יהי כבוד תלמידך  
 חביב עליך כשלך וכבוד ח"יך כמורא רבך ומירא רבך כמורא שמים  
 יובן בס"ד למה אמר התנא שלשה צבות יהי כבוד תלמידך וכו' וכבוד חביבך וכו'  
 ומורא רבך וכו' גל כמ"ס ב"ס' תענית הרבה תורה למדתי מרבתי ומחברי וחסר  
 מהם ותלמידי יוסר מהם יובן היכן מלינו שהרב ילמוד מתלמידיו ומחבריו גל  
 שיקשו לו קצוות ויבקש למלא לו תרומים וזוה יתלמד ויתבס' וז"ש יהי כבוד תלמידך  
 חביב וכו' מפני שלמד ממנו וכבוד חביבך וכו' שלמד ממנו תורה ששל אותו שאוב  
 בהלמוד ומורא רבך וכו' מפני שלמד ממנו רוב תורה : **א"ל** ומורא רבך  
 כמורא שמים כמ"ס ב"ס' פסחים שמעון העמוסיני היה דורס כל האתין  
 שנחורה וכו' עד שבא ר"ע מן השמים ודרס את ה' להיך תירא לרבות ת"ח  
 וז"ס ומורא רבך כמורא שמים ועיין לעיל בפרק ב' :

**רבי** יהודה אומר הוי והיר בתלמוד שנגזר תלמוד עולה זדון יובן מהו שנגזר  
 תלמוד עולה זדון גל כתבו רבני חכמי כמ"ס ב"ס' ביצה מעשה בהסוא  
 סמיא דהוה מסדר ביום טוב מפניתא טיה יודיע בגרסא ומחור עליה קמיה דמר  
 שמיא שהיו סדורות בפיו דחיייה דהוה עליב שהוה ליה לשזוח כמ"ס ושמתת  
 בחגך וכו' א"ל מר שמואל אמאי עליבת א"ל דלא אוסיבי עירובי א"ל סמוך אדידי  
 לשנה אחת חיייה דהוה עליב שלא ערב א"ל פושע אחת לכלוי עלמא שרי ולדיקך  
 אסור פי' רש"י שאין דעתי על המזודים והפושעים שאינם חרדים על דברי חכמים  
 כחב בש"ע א"ח ומלוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי שיסמוך  
 עליו מי שסכח או נאנס או שהניח עירוב ונאכד אבל מי שאפשר לערב ולא ערב  
 גל שרועה לסמוך על עירובו של גדול העיר נקרא פושע ואינו יולא בו ע"כ ולפי  
 דברי רז"ל אפשר לומר דהחוטא בשביל אותו דין שנכשל בו הס שתי שנגזר צבת  
 אחת אחת שנתרשל ולא למד הדין ההוא ואחת מה שנכשל בפועל וז"ס שנגזר  
 תלמוד עירוב שחטף מכה שנתרשל ולא למד הדין ההוא ואחת מה שנכשל בפועל וז"ס שנגזר  
 מניעת תלמוד שמיא לידי מעשה רע ושתי שנגזר הם כמזיד וזוה עולה זדון :

**רבי** שמעון אומר שלושה כתרין הם וכו' יובן כמ"ש בשם' חגיגה טו רבן ארבעה נכנסו לפתח פי' רש"י על ידי שם ליטע אחר יאל לתרבות רעה ועוד אמרו בשם' יוחנן כהן גדול שמש בכאונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה לזקין ועוד אמרו בשם' ירבעם בן נבט שכל חכמי דורו חסידים לפניו כעשב הסדה ע"ז ונטא וכחטיא את ישראל ולמה חטאו לו לא כבש בשער הגלגולים לריך כוונת אב ואם בשעת השמים לבס מלוא וכו' ואם כוונת האב למלוא והאם להנחתה יהיה לדיק גמור ואם האם כוונתה למליה והאב להנחתו ובהמשך הזמן יהיה רשע גמור ועיין בשם' הק' בפ' תוריע באורך וז"ל שלושה כתרין הם כתר חורה כשתמש בה ליטע אחר וכתר כהונה כשתמש בה יוחנן כ"ג וכתר מלכות כשתמש בה ירבעם בן נבט ולא הועילה להם בשם טוב שמתו ברשעם וכתר שם טוב מי שהוא מת בלדקו וקנה עולמו עולה על גבהן טוב משלושה לו שמת בשם טוב וז"ל נבחר שם מעושר רב ולאמור וז"ל טוב שם משמן טוב זה הלדיק טולא שמו בעולם ויום המות שיאמרו עליו לדיק מיום הולדו שלא היה לו שם טוב :

**רבי** ינאי אומר אין בידנו לא משלות הרשעים יובן כמ"ש בשם' ע"ז מעשה ברבא שהביא מנחה לבר שיסך ביום רגס אמר רבא יודיע אתי שבר שיסך לא יעבוד ע"ז הלך ומלאו שוישב עד נוארו במרחק של ורדון חומות טומדות לפני ערומות מרקדים א"ל בר שיסך לרבא וכו' יש לכס דיגמא כזה בעי' הב' א"ל רבא שלנו יותר טוב משלכם א"ל בר שיסך וכו' עוד יוסר טוב יש מזה א"ל אחס יש לכס אימת מלכות ואנחנו לא יש לנו אימת מלכות א"ל בר שיסך אבל אתי מה אימת מלכות יש עלי בחוך כך שהיה עומד שם בא שליח של מ'ך לבר שיסך וא"ל עמוד כי המלך רואה לך כשהיה הולך בר שיסך א"ל עין המסאחה לראות ברענתכם חנקר כי הקב"ה ממלא האותהם וז"ל אין בידנו לא משלות הרשעים כמו השר בר שיסך שהיה מתענג ורוחץ בורדיון :

**רבי** מיסירי הלדיקים כמ"ש בשם' מויעא טר"א בן רשב"י קבל עליו יסורים בעו"הו שמת חטא באחד מן הלדיקים והרגם וכו' ועיין לעיל בפרק ב' ועוד מעשה ברבי כשראה שהועילו היסורין לר"א בלא שלטה בו רמה אמר יסורים חביבים הם קיבל עליו יסורים שלום עשרה שנה ששה שנים היה לו חולי שהיה לו אבן במקום השחן ושבעה שנים היה לו חולי השן וז"ל ולא מיסוריו הלדיקים הגזכרים כדי לכפר עונותיו :

**רבי** מתתיה בן חרש אומר הוי מקדים בשלום כל האדם כל שפת יתר ה"ל לאדם לא כמ"ש בשם' רב כהנה שהיה מקדים להם שלום ורב חסדא מקדים ויהיב להם שלמא ריב"ז לא הקדימו אדם שלום בעולם אפילו לגוי ועוד כמ"ש בילקוט שהיה אהרן הכהן אוהב שלום ורוחף שלום ועיין לעיל בפרק א' ועוד כמ"ש בשם' רבי מאיר עשה שלום בין איש לאשתו וז"ל הוי מקדים שלום כל האדם אפילו לרשע :

**רבי** אומר א' הסתכל בקן קן לא במה שיש בו יובן מהו א' הסתכל בקן קן לא

צאה שיש בו לא כמ"ש הרב חמ"י לימוד הסתלים להיות בדומה הלב  
 מלה במלה ולא בהלעטה ובלתי הפסק שיחה ולא העקר לחסום הסתלים  
 בלתי מבין ולחלוס שני פעמים גימטריא כפר ח"ס א הסתכל בק"ן ק"ן  
 כלומר א תבין על כלמך שלמות שני פעמים ק"ן ק"ן גימ' כפר לא העקר  
 במה שיש בו להבין ולרע מה שיש בו שגחם להקב"ה ולהבחין בהם :

**א"נ** א הסתכל בקן קן וכו' יובן כמ"ס בס' רבחר משה בקק"ן במספר קטן  
 דוד כלומר א הסתכל ופדה משפחת דוד המלך לומר נא מליט שזא על  
 בנחמו ונח מרות המואבים ונח מיהודה שזא על כלאו שזא מפרץ א הסתכל בלי  
 הדברים שהם דברי מתיים וחלילה לישראל לומר קן לא במה שיש בו שאמר  
 שירות ותשבחות שנס' תהלים :

**א"נ** א הסתכל בקן ק"ן וכו' יובן כמ"ס בשס' לופה דשע זה יז"הר ללדיק  
 ונובקש להמיתו להחיותו מלמטה ועולה ומקטרג עליו מלמטה ולמלא  
 הק"בה עתה אינו יכול לו ואפשר לרמוז כמ"ס רבינו הא"רי ז"ל בעת שיעמוד  
 האדם אלל המזזה יביין בשס' שדו שבמזזה להכניע יז"ה שהזא מלא זי"ד לדי  
 די"ס ס"ה שדו ונזה ונכע יז"הר ח"ס והיה שדו בלדיק ר"ל רמז שס' שדו בס"ת  
 לדיק ר"ל זה יז"ה א הסתכל בקקקן בני' יז"ה לא במה שיש בו יז"ה ס"ת  
 שדו ויכנע ושס' שדו יליך ממנו :

**א"נ** א הסתכל בקן קן וכו' יובן כמ"ס חז"ל פרעה ללפרע וא"ל הדופאים אס  
 יסבול בדם ילדים בבוקר ובערב יתפשא והיה שוחט מני ישראל ק"ן ילדים  
 בבוקר וק"ן ילדים בערב וס"ב בדמם ראה משה ואמר לפני הקב"ה דבש"ע  
 ראה מה פרעה עושה מאבד את ישראל א"ל הרעים שבהם אני מאבד שהם גלגול  
 דור הפלגה ודור המבול וכו' א"ל מי יאמר הלך משה וראה שאחד בונים אותו  
 ביסוד הבנין מפני שאביו בלא השלים חוקי ביום ההוא ומשבו ומיכה שמו מפני  
 שנחמטך בבנין לאחר כגדל יא לא תרבות רעה ועבד ע"ז והולידה בים בעת שהיו  
 ישראל נזבדים בים דכתיב ויעבור בים לרה א"ל לא אמרתי לך רעים שבהם אני  
 מאבד א"ל אהה יודיע ח"ס בפ' ואני שומעתי אה נאקח בני ישראל ה"ל לעקת לא  
 לאקת אוהיות את ק"ן שהיה פרעה שוחט אשר מזרים מעבדים אוהם שלא יועילו  
 כלום לא לעבודת מזרים בלבד ואפילו הכי ואזכור את בריתי ברית אבות שאמרתי  
 לאברהם ואחרי כן יאלו ברכוש גדול ח"ס א הסתכל בק"ן ק"ן שהיה פרעה שוחט  
 לא במה שיש בו שהם רשעים שהרי מנך משה אחד מן הבנין ועבד ע"ז :



# פרק ה

**בעשרה** מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר וכו' וכן בס"ד מהו בעשרה

מאמרות וכו' לא כמ"ס בשם' נדרים א"ר לעזר גדולה תורה שלאל תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמי ועוד כמ"ס במ"ר א"ר קניו העולם ומלואו לא נברא לא בשביל התורה שנאמר ה' נחמנו יסוד ארץ כונן שמים בתבונה וכתב' בזוהר בפ' יתרו התורה היא כולה מעשרת הדברות וכל דבור מאמר וז"ל בעשרה מאמרות בשביל התורה שהיא כולה מעשרת הדברות נברא ר"ל מעמד ונבראת העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות כמ"ס במ"ר וידבר להים אם כל הדברים שהם לאמר הקב"ה עשה הכל בבה אחד מצינו וצדקה מכה ורופא אשה וישבט על המצבר יורדי הים וכו' וכו' הכל עשה בבה אחת לא להפריע מן הרשעים שמאצרים את העולם שלא עסקו בתורה ולשם שכר טוב ללדיקים שאקיימו את העולם שנברא בעשרה מאמרות ועסקו בתורה **א"י** בעשרה מאמרות נברא העולם וכו' לא ליפרע מן הרשעים וכו' וכן למה בעשרה מאמרות וכו' לא כמ"ס בשם' ע"ז משל

לאדם אם היביע אותו מומן אם אוהבו פירע ממנו מעט מעט ואם שגאו פירע ממנו לגמרי ועוד משל למלך שחטף בני וגשבע להסיתו בשלע גדול ואח"כ נחמס המלך והאמר אם אכה אותו בשלע ימות מה עשה המלך חתך אתה הסלע לחתיכות קטנות והיה מכה בה את בני גיזול המלך קיים את שבועתו והילך לא מה וכמ"ס פה שבו ישאל העגל אל הקב"ה למשה הקדן מומני ואשמוס ומשה החפלה על ישרא ואל סלחתי בדברך ואמרו רז"ל אין לך כל פקדה ופקידה שאין בה מעין העגל לך הקב"ה ברא את העולם בעשרה מאמרות כדי ליפרע מן הרשעים מעט מעט וזוה יתקיימו בעולם ולשם טוב ללדיקים כדי שלא תזלו כלל :

**א"י** בעשרה מאמרות וכו' ורז"ל קבו על מאמר הזה כמ"ס רש"י שיש תשעה ויאמר לא בראשית מאמר הוא בראשית אומיות בראשית כמ"ס וארשה שפתינו כל מנעת סלה ועוד כתב' במדרש תלפזות בראשית ברא להים וכו' למה לא לאמר ויאמר להים ויהי שמים וארץ כזו בשאר הנבראים וז"ל כי עדיין לא היה שום דבר בעולם ולא יכול לשון ויאמר כי למי יאמר ולאחר בריאת שמים וארץ שייך בים לשון ויאמר להים יהי אור ויהי אור וכו' :

**א"י** בעשרה מאמרות וכו' לא ליפרע מן הרשעים וכו' וכן כמ"ס רז"ל שם היה בורא את העולם בדבור אחד היו אומרים הרשעים שהעולם נאדרה מפני שנבראת בדבור אחד ולא מפני רשעתם אבל עכשיו שנבראת בעשרה מאמרות אין להם עוד פזחון פה ולשם שכר טוב ללדיקים שהם יודעים שהעולם מתקיים אפילו אם הם חטאים ואפילו הכי אין חוטאים ולבזה ולשם שכר טוב ללדיקים

שמקיימים את העולם שנבראת בעשרה מאמרות :

**א"נ** בעשרה מאמרות וכו' יובן כמ"ס ד כמ"ס בשם חגי"ה בעשרה דברים  
נברא העולם בחכמה . וכתבוה . וזדעת . ונכח . ונערה . ונבורה .  
ובלדק . ובמשפט . ובחסד . וברחמים . בחכמה דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ  
וכתבוה דכתיב טוין שמים כתבוה וכו' וכו' :

**א"נ** בעשרה מאמרות נברא העולם וכו' יובן אמרו רז"ל האדם נקרא בשם  
עולם קטן כמ"ס בשם נדרים עיר קמה זה הגוף ואגסים בה משע זה  
האברים וכו' וקיים הגוף וחיותו על התורה כמ"ס אורח ימים בימיה וכו' וכתיב  
כי בני ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים וכמ"ס בשם סינהדרין מעשה בליהו ז"ל  
ש-יה מאר על לו נפוחי רעב זא"ל אמור שזע ישראל ה' וכו' וא"ל הם כי לא לקיטר  
בשם ה' וכו' ולא אבה לומר שמע ישראל וכו' זה התורה ומת ועיין לעיל בפ' א'  
ועוד רבה בעסק בתורה חיה ארבעים שנים וז"ש בעשרה מאמרות מאמרות זה  
התורה שיהא כלולה מעשרת הדברות נברא לשון בריאות העולם זה הגוף שיהיה  
ברי וקיים על ידי שלומד תורה : **א"נ** בעשרה מאמרות נברא העולם ומה  
וכו' לא להפריע מן הרשעים שמאבדים את העולם וכו' יובן מהו שמאבדים את  
העולם לא כמ"ס בשם קדושין ה"ר לעולם יראה האדם את עלמו בלא הליו חייב  
וחליו וכו' עשה מזה אחת אשריו שהכריע את עלמו לזכות עבר עבירה אחת או  
לו שהכריע את עלמו לחובה ור"א בן רשב"י אומר לפי שהעולם נדון אחר רובו  
והיחד אחר רובו עשה מזה אחת אשריו שהכריע את עלמו ואת כל העולם לקח חובה  
לזכות עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עלמו ואת כל העולם לקח חובה  
בז"ש נזוהר משל לאחד שהיה יושב בספינה פ"א הביא ברזל לנקוב בו  
בספינה א"ל ריעו מה העטה את הנקוב הספינה טובעת ואנחנו נטבע א"ל  
מקומי אתי ניקב כך החוטא אומר לעלמו הוא חוטא והאי הנא דמתניתין  
דהנא דקאמר שמאבדין את כל העולם סבר לה כר"א ברשב"י ודלא דהנא קמא  
זו"ש וחוטא אחד יאכר טובה הרבה וכאמור :

**עשרה** דורות מאדם ועד נח וכו' שכל הדורות היו מבעיטין באומנם אם  
יבוא המים מן השמים אנהו מחזירין אותו צדיקו ואם מן הארץ נחזירו  
ברגליו כדס אח"כ ובאים ר"ל באו ג' נח ג' התבה א"ג ובאים בגלגול עד שהביא  
עליהם את מי המבול **עשרה** דורות מנח ועד אברהם וכו' להודיע כמה ארך  
אפים לפניו וכו' עד שבא אברהם אבינו וקבל עליו שכר כולם יובן מהו וקבל  
עליו שכר כולם לא כמ"ס בשם חגי"ה זכה טטל חלקו וחלק חבירו בג"ע וכו'  
ועיין לעיל בפ' א' ואברהם אבינו זכה וקבל עליו שכר חלקם בעו"הב ;  
**א"נ** עשרה דורות וכו' להודיע כמה ארך אפים לפניו יובן כמ"ס בשם  
סינהדרין תניא בשעה שעלה משה למרום זאלו להקב"ה שהיה כותב  
ארץ אפים אמר לפניו רבש"ע ארך אפים ללדיקים א"ל אף לרשעים א"ל

רשעים יאבדו א"ל השתא חזית דמנצי לך כח"ש במדרש מעשה בלדס אחד  
 שהיה הולך בדרך ופגע בו ליסטרס אחד ושלג הליסטרס ליהודי וא"ל החטיף  
 לכמה ימים הקב"ה נפרע מן האדם א"ל עד שנים רבות שהוא ארך אפס  
 נקרא הלך ממנו כשישור פרסה וחזר עליו ושלג אותו ולקח כל ממנו והניח  
 אותו טרוס ועריה אמר בלבו הליסטרס עד כמה שנים מי יודע מה יהיה עד  
 שהוא העת הלך לו ואח"כ בא נחש והכישו ברגלו בא היהודי וראה אותו  
 טעק ובוכה א"ל היהודי מה לך שאתה בוכה א"ל השולל הכישו הנחש בשביל  
 ששלג אותך וכינף אמרת לי עד כמה שנים א"ל לא על השלילה כפיך  
 הנחש לא בשביל העושה הישנות אבל החדשות עדיין קיימות א"ל הרבך אותו  
 על הגמל והרטיבו והלך ממנו שישר פרסה ושלג מן הגמל וכשברה רגלו  
 ובא היהודי וראה אותו טעק ובוכה אמר השולל ליהודי בא וקח ממנוך  
 שלקחתי ממך וזה העון גרם לך לא יש לך עונות ראשונים אבל על השלילה עדיין  
 לשולל לא על זה העון גרם לך לא יש לך עונות ראשונים אבל על השלילה עדיין  
 קיימת ויפטר בו עד שלפת היהודי ממונו וז"ש בהפטרות פרשה עקב מהריסוך  
 ומחריבוך ממך ילאו וכאמור וז"ש בפ' כי תשא ה' לך רחום ותגון ארך אפים ורכ  
 חסד וז"ש בפ' שלח לך ה' ארך אפים וכו' וז"ש להודיע כמה ארך אפים לפניו  
 שכל הדורות היו מכעיסין עד שהביא עליהם את מי המבול והמיתם :

**א"ל** עשרה דורות וכו' להודיע כמה ארך אפים לפניו יובן כח"ש בס'  
 ראה מעשה בחכם אחד שלא היו לו בנים כי אם בת ויהי בלילה  
 אחד כשהוא ישן ראה חלוס וא"ל בהך תנשא לאדם רוח דמים ויחדר הח'  
 ויקץ משנתו ופניו זועפים ומאוזו ביום והלאה באו ליו אנשים מעירו ומעיר  
 אחרת לשדך את בתו ולא ראה מפני פחד החלוס שראה ויום אחד ראה ילד  
 אחד בחור מדלג מגג לגג כדי שישמע קדיש באותה שעה נכנס אהבה הילד  
 בלב החכם ואמר זה הילד ראוי לבתי ליתן לו לאשה כי בודאי אבותיו הם  
 גדיקים הואיל והוא גד במקום שיש חשש סכנה לשמוע קדיש אז קרא החכם  
 לנער הילד וא"ל אני אהבתי אותך אהבה רבה ויש לי בת הזו היא יחידה  
 אם תרצה להתחתן עמי וכל מחסורך עלי וכל ממוני הוא לך ולאשך כי  
 הבת הזו היא יחידה וישן וא"ל הילד לחכם כל אשר תלמד לי אעשה ותקף עשו  
 שמה שדוכין בניהם והח' קנה גידויא בגדים וכלי זהב וכסף לביתו ולנער מכל מין  
 ועשה חופה גדולה וזמן לכל בני העיר לשבע ברכות ואחר שבע ברכות עשו סעודה  
 חתן וכלה ואח"כ הלכו כל איש לביתו ונכנס החתן לחדרו ואמה בלבו איך אני עני  
 מזדווג עם בת עשירה ואח"כ היא מושלת עלי נשבע שאינו נכנס למטה עמה עד  
 שאהיה עשיר ותקף ילא והלך מן הבית בלי שום ידיעה אדם יולף לדרך וחשב  
 בדעתו באיזה אופן יהיה עשיר בין באיסור ובין בהיתר ויהי בדרך הלבו וירא בית  
 הכנסת אחת ושמע קול חכם אחד שהיה לומד בחורה בבית הכנסת וירפוק על

השער ויקום החכם מן החלון וא"ל מי אתה וא"ל עתה באתי מעיר אחרת ולא  
ארע באיזה מקום ללון למשן השם יתברך תפתח לי השער ולמוד עמך ואישן עמך  
ופתח לו השער ודרש בשלמו ואחד טף לחבירו על מה באתה לכאן וא"ל החכם  
אני באתי מעיר רחוקה כדי להלך לארץ ישראל וישבו ללמוד יחד והחכם אכסחו  
השיגה ויקום הילך החסן ויבצע את החכם ויקח את כל ממונו אשר הביא עמו כדי  
להלך לא"י ופתח שער ציהכ"ג והלך אלל כלתו בשמחה ובאחתו הלילה הלם החכם  
וא"ל הלא אמרנו לך בתך תחזוג עם אחד רולח דמים כי כלילה הואת חתוך ינא  
מצינו והלך לביהכ"ג כמ"ל וכו' ויהי צבוקר קם החסן לנשק ידי חמיו כנהוג  
וכעס עליו חמיו החכם וגרשו מפניו וא"ל רבע לך ג הקרצ הלום כל מה שפסית  
ראיתי בחלום וכו' ואז החסן שמע הדברים גא וינך ויחתן לפני חמיו שלא יגלה  
הדבר ושבע לו חמיו אם סלך הלילה הואת על קצר זה החכם אשר שחטת  
ושמעת מה ששמעת מן הקצר והגד לי אז לא אגלה הדבר ויען החסן וא"ל אנכי  
אעשה כדברך וכן עשה וילך כלילה הבוא ויכב על קצר החכם וצחלי הלילה  
שמע קול מהוך הקצר ולעק ואומר רנש"ע עשה לי משפט עם זה האיש אשר  
הרגני וישמע בת קול אומרת לו ג תירא נעשה לך עם האיש הזה משפט ויקום  
החסן צבוקר וינך ג חמיו ויספר לו את כל אשר שמע ואח"כ גזר עליו חמיו וא"ל  
כלילה ג"כ ילך ויכב על קצר החכם ואם א"ל נעשה לך משפט א"ל עד מהו  
נעשה המשפט ומה שיאמרו טבא ותאמר לי וכן עשה וכו' והשיבו לו ארבעים  
שנה ויהי צבוקר ויגד לחמיו בא"ל עד ארבעים שנה וחמיו כחב צספר את כל  
הדברים וכחב הזמן שנהרג בו אותו רכס ואז אותו חסן עשה מבא ומתן  
באותו זמן ונעשה עשיר גדול ונולדו לו בנים וצנות וגדלו הבנים והבנות  
ועשה להם נשואין ובנה להם בתים מפוארים להופהם ולילה אחת היה להם חופה  
וחיותו היחה שם בחופה והחכם היה לרין לו כפר כדי ללמוד בו עיני  
ומדמן אותו ספר שהיה רשום בו המעשה של הותנו הנז"ל והיה חושב  
מאותו זמן עד אותה הלילה ארבעים שנה שנגמרה וזה באומרים העולם עד  
ארבעים שנה ומהר והכף בלח החכם אחר אבטו שחבא ולא רחשה לבא ותור  
וגלה אבר אשתו וא"ל השבע לה החכם טובה למות ורולה למות לה וכששמעה  
לו הדברים צאה אשתו לביתה וחקף סגר הדלת צטדה וא"ל בשבעה שלא הלא  
מצינו עד אור הצוקר והיתה צוכה על אשר לא הניחה ללכת לבית החופה ויהי  
צבוקר הלכה לבית החופה וראתה שבעה הארץ של בית החופה ולא ראתה כלום  
לא ביתה ולא ילדים וחזרה ותגיד לחכם את כל אשר ראתה אז א"ל החכם ראה  
עשיתי עמך הכד שלא הנחתי אותך עם ולולי את היית שם את ג"כ הייה עמחה  
שידתי שאלה קרחה ועדתי כמ"ס וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה נמלא אם  
אחד עשה עון חין הקצ"ה נפרע ממנו צנהרה גא מאריך אפו עמו וגבי דילי  
ו"ש צפ' חוקת ה' ארץ אפים ורצ חסד וכו' שמלריך אפו עמו ואח"כ נפרע ממנו



ו"ש צפ' תשא ה' ה' ג' רחום וחנן ארך אפים וכו' ובאמור ו"ש עשרה דורות  
 וכו' להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות וכו' עד שהביא עליהם את מי  
 המבול והמיתם : **עשרה** נסים נעשו לאבותינו במלרים וכו'  
 המלרים במלרים וכו' פירש רבינו  
 וס"ל עשר מכות הביא הקב"ה על  
 עובדיה נעשו לאבותינו במלרים שנילוו מן המכות ויש לדקדק ס"ל ברישא עשר  
 מכות הביא וכו' והדר עשר נסים נעשו וכו' ואפשר כמ"ש רז"ל שכל מכות בתחלה  
 היה הביא על ישראל רגע אחד כדי להודיען לישראל עצמן וגמוקן ותקף היו הולכים  
 מעל ישראל למלרים ויוכן ע"פ מעשה במלך אחד ששלח לבני אלה מלמד ללמדו  
 החכמות ותכסימי מלכות ולמדו כל דבר ודבר ואח"כ הביא המלמד את בן המלך  
 ה המלך וא"ל עשה לו מבחני ועשה לו מבחני ואלא שכלם בכל מיני חכמות ונתן  
 המלך למלמד שכרו משלם ואח"כ אמר המלמד למלך עוד דבר אחד שאני מלמד  
 לבנך ששלח אותו אלי וכן עשה ושלח אותו ה המלמד וקם המלמד והלקה את בן  
 המלך וא"ל זאת אחת וזאת שתיים וזאת הגדה השלישית כואבת ואח"כ שלחו  
 ה המלך והלך הבן אלה לבני בוכה ואמר לאביו כך כך הלקה אותי ושלח המלך  
 אחר המלמד וא"ל למה הלקית את בני אמר המלמד כי אח"כ יהיה בנך מלך  
 ועת שיגזור על בני אדם במלקות כדי שידע מכה אחת כך כואבת ומכה שניה כך  
 כואבת וכו' כדי אח"כ שלא יגזור על בני אדם זה חייב חמשים מכות וזה מאה  
 מלקות יותר מחיובם ויגזרו כך המלך זה חמ"ה הקב"ה בן המלך לו ישראל  
 והטעמים הקב"ה לישראל ממכות מלרים כרגע כדי שידעו ישראל כמה גדול לער  
 המכות ו"ש צפ' מסעי ויחזבו משה את מולאיהם למסעיהם כמו מולאיהם של  
 ישראל ממלרים הביא עשר מכות על מלרים וטעמו ישראל מהם כך ולא מסעיהם  
 של ישראל מן הגלות מולאיהם כמו מולאיהם ממלרים הביא עשר מכות על המלרים  
 ג"כ ביא לעמוד מכות חדשות על העכו"ם ויטעים לישראל מהם כדי שידעו כמה  
 המכות כואבות לעכו"ם ו"ש עשרה נסים נעשו לאבותינו במלרים ונלוו מהמכות  
 ואח"כ עשרה מכות הביא הקב"ה על המלרים במלרים ו"ש צפ' עקב והסיר ה'  
 ממך כל חולי וכו' כמ"ש רז"ל ויש לדקדק דפתח והסיר משמע שבתחילה ישם  
 ואח"כ אמר לא ישימם ועוד וכל מדוה דמשמע הא ושאר מכות ישם והוא סותר  
 הקודם שאמר כל חולי ועוד אשר ידעת לא ככו"ל והסיר ה' ממך כל חולי מכות  
 שאינם ידועים דישימם כמו רגע ויסירם וכל מדוה מלרים הרעים אשר ידעת כבר  
 לא ישימם כך מעיקרא והטעם דשאר מכות ישמם ויסירם ואח"כ ונתנם בכל  
 שוגאך וכדי שחדע לער העכו"ם כמה מלטערים הם :

**עשרה** נסים נסו אבותינו את הקב"ה במדבר שנאמר ויגבו אותי זה עשר  
 פעמים וכו' ויוכן כמ"ש בשם' ערכין שנים בים אחד בירייה ואחד  
 בעליה ושנים במים במרה ובכפידים ושנים במן ושנים בשליו ראשון ובשליו שני  
 ואחד בעגל ואחד במדבר פארן יע"ש :

**א"י** עשרה נסים וכו' עומדיה לכופים ומשתחויים וכו' וס"ל ולא הזיק נחש כחצ  
 מהרש"ך לריך האדם שיבקוה צמודים בחפילה י"ח עד שיחפרקו כל חוטי  
 הסדרה כדי שלא יהיה בדרו נחש בקבר וכחצ בש"ע א"ח ואם בחורט ש"ל שחיים  
 צמודים יבחו ראשם בלדד : **עשרה** נסים נעשו לאבותינו צבית  
 המקדש לא הפילה אבה מריח צטר  
 קודש יובן דרך הטבע אם  
 עוצרה והריחה צטר הוקרב על גבי המזבח וגשקף הוא בחחילה נעשה כללי  
 ונחלוה ולא אכלה הכהן כמ"ש צטס' יומא מטבה באשה מטוברת שהריחה ריח  
 מאכל וחשקה נפשה לאכול ציום הכפורים צאו ואמרו לרבי א"ל רבי לבו ולחשו  
 לה בצאונה שהיום הוא יוה"כ עשו כן והקף פסק העוצר מתאווה ולא ראה עוד  
 לאכול קרא עליה רבי הפסוק צטרס אלריך צצטן ידעתיך וכו' ולא ממנה רבי  
 יוהנן צעוד מטבה באשה מטוברת שהריחה ריח מאכל ציו"הכ צצאו ואמרו לרבי  
 יוחנן כמה מה לעשות א"ל לבו ולחשו לה בצאונה שהיום כפורים אולי התאפק ולא  
 קקאה עוד עשו כן ולא נח דעה צזה עד שהצבילהא קרא רבי יוחנן עליה  
 הכסוק צרו רשעים מרחס ואל ממנה איש כמו שצחאי אולר פירות צארך ישרא  
 כדי להפקיע השערים וזה אכור לעשות צארך יברא וצבית המקדש אינם מריחים  
 הנשים אפילו מטוברות הם ואינם מפילים עוצריהם על ידי נס ואפילו הריח של  
 הצטר יאל להון ציו"המק מפני שיש צו קדושה וכן ג"כ לא הסריח צטר הקודש של  
 קורצנות מעולם ואפילו היום חוס כגון המזו ואב ויש קורצנו כגון שלמים והצבור  
 וכו' שנאלכים לבני ימים וליגה לא הכרות מפני שהיה עליו קדושה :

**ארבע** מידות צנוהני לדקה וכו' לא יתן ולא יהנו אחרים רשע ומקשים  
 המפרשים ז"ל דאם לא יתן ולא יהנו אחרים חיך כללו צנוהני לדקה  
 כמ"ש צצס' פכחיס היכי דמי רשע ערוס וכמ"ש צצט"ע י"ד מו שיש לו מאתים  
 זוז לא יעול לדקה ואם יש לו מאתים זוז רטר אחד כמינין לדקה יעול וזה רשע  
 ערוס כדי שיהיה לו מאתים ולא יהנו לו עוד יתן אחד כדי שיהיה לו מאתים והוא  
 לא יתן לו ולא יהנו לו אחרים ובפיר קאמר צנוהני לדקה וצ"ש נתון לריך שיתן  
 צאופן תתן לו עד ולא יעשה כזה הרצע ערוס שנתן לו אחד כדי להשלים לו המתים  
 וצ"ש לא יתן ולא יהנו אחרים רשע וצ"ש ונתנו ונתנו וצאמור :

**א"י** ארבע מידות וכו' הרולה שיתן ולא יהנו אחרים וכו' מטבה שפעס אחת  
 צצאו צבאי לדקה ללל עשיר אחד וא"ל ביתן לדקה להם שלוש מאות והבים  
 והוא לא ראה ליתן להם לא נתן להם מאתים ותשעים וא"ל מ"ט וא"ל כי התנא  
 אמר יתן ולא יהנו אחרים עינו רעה צשל אחרים ואם אני נתן כולם אעצור על  
 דברי ההגח וצ"ש נתון לריך ליתן הוא וצאופן תתן לו שיתנו לו אחרים כי צנלגל  
 הדבר הזה יצרכך ה' להון וצ"ש ונתנו צאופן ונתנו אחרים כג"ז :

**א"י** ארבע מדות וכו' לא יתן ולא יהנו לו אחרים רשע יובן כמ"ש דבר שלמה  
 מטבה צכלי ועשיר רע וצליעל שהיה צעיר אחת פעס שהיו צבאי לדקה

גובים לוקה מן הקהל ח"ל הלא חרשו הלא תשאנו כי בכל יום ויום אחתו לעקים  
 בחפלה אח למח דוד מהרה תלזית וכו' ועבר קציר כלא קין ואחנתו לא נושעו  
 וזאת העלה לתור קן הגאולה למנוע הלקה מליטון לעניים ואז הם לעקים ה' ה'  
 מרוב עניים ומרודם ואז הקב"ה שואג תפלה ובישתם ולעקמם ותפלת העניים  
 הוא מקובלת לפני הקב"ה יותר משאר בני אדם כז"ל תפילה לפני כי יעטיף  
 וכתיב שועת עניים אחת תשמע ולא כתיב שועת עשירים והקבל שמו לעלת  
 העשיר הג"ו בחושבם עלה עיבה נאן להם אבל כוונתו לרעה היתה ולא לשובה  
 ואח"כ נאשרו העניים ברעב ובצמא ונגור על העיר ההוא כליה ב"מ בעבור  
 העשיר הג"ו הרשע שהוא אחר הפך הדברים לוקה ר"ת לוקה רוחה קללות הרבה  
 ואדרבה אם יתו לוקה יבא הגושל כז"ל בשם' בחרה שגורו משפט ועשו לוקה כי  
 קרובה ישועתי לבא ולדקתי להגלות וזה פירש משאר בשרים ח"ר גברתי יעקב ז"ל  
 הא לחמה עניו די וכו' כל דיכפין יתו ויגול כל דלריך יתו ויפסתה השתא הכא  
 עבדי לשנה הבאה בארעא דישבא וכו' בני חורים וכאמור ח"ש לון במשפט חפדה  
 ושיבה בלוקה ועיין לעיל הטעם בפרק ב' ח"ש לא יתן ולא יתנו אחרים כעשיר  
 הג"ו רשע ומנוע הגושל : **ארבע** מרות בסולבי לבית המדרש הולך וחינו עושה  
 שבר הליכה בידו וכו' הולך ועושה חסיד לריך האדם עת שילך לבית הכנסת ולבית המדרש  
 יחשוב על כל פשיעה ופשיעה יש עליה שבר כז"ל בשם' סוטה מצעה בהיה  
 איסתא דהלבא לבית הכנסת הרחיקה של רבי להחפלה ח"ל רבי לא יש בית  
 הכנסת בשכונתך וח"ל רבי לא שבר פשיעות יש וכו' ובה האדם ילך לבית הכנסת  
 ולבית המדרש ואחרו בשם' רבי לעזר בן עזריה אמר מתוך שלא לשמה בא לשמה  
 כמ"ס בזהר בפ' לך רבי אבא כד אסתא מהתם הוה מכרין מאן בעי עושרא  
 ומאן בעי אורכא דחיי בעלמא דעתי יתי ויש זלל באורייתא הוה מתכסין כולי עלמא  
 לגבי ורווק אחד הוה בשביבותיה יומא חד אסתא לגבי ח"ל רבי בעינא למלעי  
 באורייתא כדו שיהיה לי עושרא כז"ל אורח ימים בימינה בשמאלא עושר וכבוד  
 ח"ל הא ודאי ח"ל מה שמך ח"ל וסי אמר לון לתלמידיו ליקרון ליה רבי יוסי זרי  
 דעושרא ויקרא יתיב ויתעסק באורייתא ליומין הוה קאים קמי ח"ל רבי חן הוא  
 עושרא אמר שמע מינה דלאו לשם שמים קא עביד ועל להסתפל עליה ולהמתו  
 שמע חד קלה דהוה אמר לא תענשיה דגברא רבא לסוי סב לגביה ח"ל תיב צרי  
 תיב ואגא יתיבנא לך עושרא חדשי אסתא גברא חד ומגא דפו בידי חפיקי ופלא  
 נהורא בביתא מההוא פו ח"ל רבי בעינא למוצי באורייתא ואגא לא זכינא ובעינא  
 מאן דיסתל באורייתא בניני דהא אית לי עושרא סגי דקא שבק לי אבא זכר ותיב  
 על פתוריה הוה מסדר עליה תליסר כסי מאין ובעינא למוצי באורייתא ואגא  
 יתיבנא עושרא ח"ל רבי אבא לההוא רוק תסתל באורייתא ודא יתיב לך עושרא  
 יוב ליה לההוא כסא דפו וקרא עליה דא לא יערכינה זבב וחוכיות ומזורתא כלי

פו יתיב ולעז באורייתא וההוא בר נש הוה יתיב ליה עיתרא לומין על תמידו  
 דאורייתא במשני יומא חד הוה יתיב וסוה צבי אשכחוי רבין דוה צבי א"ל מה  
 קא בריה א"ל מה מנחה חיי דעלמא דזאי בנין האי לא בעינא לא למוחי  
 לגבאי אמר השאז לשם שמים קא עביר קרא ליה להשאז גברא א"ל טול עיתרך  
 ויהב ליה ליתמי ולמחנני ואזא יתיבנא לך חולקך יתיר באורייתא בכל מה דאנן  
 לעאן ואסדר ליה רבי יוסי ההוא כסא דפו ועד יומא לא אעדי שמיא מן  
 צנני רבי יוסי בן פזי על סס הפז נמלא מתוך שלא לשמה בא לשמה ו"ש  
 הולך ועושה חסיד שמחך כך שיחשוב על כל פסיעה ופסיעה שילך לבית  
 המדרש יש לה שער וצוה יהיה חסיד כרבי יוסי בן פזי ויהיה למירו לשמה  
 לא הולך לבי"האד ולא עושה שער הליכה רשע יהיה עומד עוד ברשעו :  
**בר** המונה את הרבים אין חטא בא לידו וכו' פירש ח"ר יעקב ז"ל  
 בספרו זכיה אבות ידוע דהמנוה לריך שפיהו במחשבה דיבור ומעשה  
 ולכן אש איש פרטי קיים מלוה לא יבלה מהיות בה חסרון הן מלך טהרה  
 המחשבה וכוונה וכיוצא מא"כ אש נעשים בכללות הרבים לא יחסר ממנה  
 דבר יען שבהשגרותם כולם תהיה בשלימות וכן ג"כ התפילה ולו"א הן אל  
 כביר לא יתאם ו"ש כל המונה את הרבים שמערב מלותיו ותפלתו עם רבים  
 ועוד שאומר על כל מלוה ותפילה ליקב"הו בשם כל ישראל אין חטא בא לידו חטא  
 לשון חסרון כמ"ס והייתי אני ובני שלמה חטאים ר"ל אין חסרון בתפלתו  
 ובמלותיו לא הכל בשלימות ו"ש כל ישראל המערב תפלתו ומלותיו עם כל ישראל  
 תהיה בשלימות וזכה יש להם חלק לעו"הב ועיין לעיל ע"פ כל ישראל וכו' :  
**א"נ** כל המונה את הרבים אין חטא וכו' יובן מהו אין חטא בא לידו לא כמ"ס  
 בשער רז"הק שהיה יודיע רבינו הא"רי במיני הדפק תתלוי הנפש ר"ל  
 העונות כמו שטודעים וזכרים תתלוי הנפשיים על ידי הרופאים ג"כ היה יודיע  
 כמ"ס בשם רבי חייא בר אבא חלש על לגבי רבי יוחנן א"ל חביבין עליך  
 יסורים יש יסורים של אהבה כרי לרבות שכתו בעו"הב א"ל לא הס ולא שכתו  
 א"ל סב לי ירך כרי שיראה באמת לא נרשם בהם עון יהב ליה ודי שאין בה עון  
 ואוקימה מן חולי ונתרפא ח"ס רז"ל עבירה היא בידו וכו' ח"ס בוד כל אדם  
 יתאם ח"ס כל המונה את הרבים בתורה ובמלות אין חטא בא לידו לא יעשה  
 עונות תורה והמלות תגין עליו ח"ס רפאה נפשי ולא אמר גופי כי חטאתי לך :  
**א"נ** כל המונה את הרבים וכו' יובן כמ"ס בשם יומא מ"ט משום שלא  
 יהיה הוא בגיהנם ותלמידיו בן עדן כרי שלא יאמרו הטולס הוא שוכה את  
 הרבים בגיהנם ותלמידיו בג"ע וכל המחשיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות  
 שוכה ג"כ שיאמרו הוא המחשיא אותנו בג"ע ואנחנו בגיהנם שאמר כי  
 לא תשוב נפשי לשאל שאני אבוא לשאל ולא תתן תמידך לו התלמידים  
 לראות שחז לא סולמו נהיה בן עדן במקום אחד :

**א** כל המזכה את הרבים וכו' והקשה המד"ש למה אין מספיקין בידו לעשות הטובה הנופעת כל הארץ לא יעשה משפט והא כתיב כי לא אהפוך במוט הרשע וכו' לא א"כ צטובו מדרכיו וזיה וביאר התנא אמר זה על דבר הטבע כל המזכה את הרבים אין חטא בא לידו כי בדרך הטבע הוא שלא יחטא כדי שלא ילעיגו עליו באומרם ראו האיש שהיה מדריך את הרבים הטא וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות הטובה הוא ג"כ על דרך הטבע המחטיא את הרבים הם לא יכפיקו בידו לעשות הטובה כי הם מפתים אותו מלד אחד והי"ר הרע מלד אחד מפתיה אהבו :

**ב** מי שיש בידו שלושה דברים הללו מהלמדיו של אברהם אבינו וכו' מה בין תלמידיו של א"א לתלמידיו של בלעם הרשע תלמידיו של א"א אוכלים צעו"הו ונוחלים לעו"הב וכו' כתב צם' היקון שבת כי הנה הלדיקים אוכלים צעו"הו כגון סעודה שבת שהוא אחד מששים של עו"הב וסעודה יו"ט וסעודה חפלין וחולסה וכתיב צעו"ה כלל יעשה לשם שמים באכילה ושתיה ושינה ומשא ומתן באמונה ובהליכה ובישיבה וז"ש בכל דרכיך דעהו וז"ש אוכלים צעו"הו ונוחלים לעו"הב אבל תלמידיו של בלעם הרשע כמ"ש צת"א מאי אשר הרחיב נפשו כשאל מחוך שהוא אוכל ושותה נוהן עיניו על כל העבירות וכו' ויורשיב גיהנם ויורדים לבאר שחת וכו' על אכילתם שהיא נגד רצון הצורא יתברך שמו כדי למלאות צטנס והאוחס ויהיו צעלי כה וז"ש אבס ר"ת אכילה שהיה ממון וכו' :

**ידו"ד** בן תימא אומר הוי טו כנמר וכו' לעשות רצון אביך שבשמים וכו' יובן כתב צם' זכות אבות לריך התלמוד להיות עז כנמר לתלמוד תורה כמ"ש לעיל ולא הביישן למד כמ"ש צנס' ברכות על בן עזאי פ"א נכנס אחר רבו לבית הכסא א"ל עד כאן העזת כניך ברבך א"ל תורה היא וללמוד אני לריך וכן כמה מטבויות צנס' מזה וכיוצא ז"ש הוי עז כנמר וכו' כדי ללמוד לעשות רצון אביך שבשמים :

**וקר**

לפרוח למעלה לשמים כך התורה ג"כ לריך לפרוח לשמה לשמים כמ"ש צנס' פכמים רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חכדיך וכתיב כי גדול על שמים חכדיך כאן צעושין לשמה כאן צעושין שלא לשמה כתב צם' נפלאים מוטיך מטשה בלחד הכס פ"א נכנס לבי"המד וראה את החכמים עובקים בתלמוד ומריבים זה עם זה א"ל כמה מלא ב"המד הזה תורה א"ל מהו מלא ב"המד תורה א"ל תורהכס שאתם לומדים אינו עולה לשמים לא עוונה צבי"המד מפני שהם אינכם עובקים בתורה לבמה וז"ש וקל כנשר לעשות רצון אביך שבשמים ר"ל תורהך ומלוטיך כשתעשה אותה עשה לשמה כדי לעלות לשמים כדוגמת הנשר שצטעו עולה לשמים :

**ר"י**

כלבי כמ"ש צנס' ברכות אגרא דפרקא רהטא וז"ש וגדעה נרפה לדעת את ה' וכתיב דרך מלוטיך ארון לריך כשהולך להפיל או

ללמוד תורה או לעשות מצוה כדי לעשות רצון אביך שבשמים ויתן לך שכר  
ג"כ שכר הליכה כמ"ס לעיל וכמ"ס. בזהר כשרא רצין לדבר מצוה כך מקדימין  
מלאכי רחמים ללמד עליהם סגנוניא לפני הקב"ה א"ל ועיין עוד בפ' אחרי :

**וגבור**

כארי כמו הארי כקס משנתו במהרה כך ג"כ אתה כשתקום  
משנתך במהרה ולא בעללוח כמ"ס בש"ע א"ה יתגבר כארי לעמוד  
בבוקר לעבודת בוראו טיהא הוא מעירר השחר וכתבו הפוסקים לאו דוקא שיקום  
משנתו במהרה אלא יטהא מעט ולא יעמוד פתאום מפני הסכנה אחר השינה מיד  
ולריך לזה גבורה כארי כנגד יצרו וגם שאינו רגיל מעלות השחר ישבור תאוהו  
וישנה טעמו לעשות רצון אביך שבשמים ואם יחשוב שאם נפלה דליקה בציטו יקום  
במהרה ויברח וכ"ס סיגל מנהיגים וכו' : **דוא** היה אומר עו פנים לניהגם  
ובושם פנים לנן עדן יובן כמ"ס רז"ל בשם' למצן שהיה יראתו על פניכס  
לבטלי חטאיו זה הנושה מלמד שהנושה מביאה לאדם לידי יראת חטא ח"ס ובושת  
פנים שלא יחטא ובוש יוכה ליכנס לנן עדן כמ"ס מעשה בההוא קולר והלכה ביתו  
יאל' אבי אחד רואה אותך וכו' : **דרי** רצון מלפניך ה' לאינו שחכנה  
בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך יובן מהוא בתורתך ה"ל ותן  
חלקינו בתורה אלא כמ"ס ולא ילמדו איש את רעהו עת שיהיה הגאולה כי כולם  
ידעו אותי למקטגס ועד גדולם ח"ס וכל בניך למדו ה' וכו' ח"ס עת שחכנה בית  
המקדש ותן חלקינו בתורתך ללמוד תורה מפך ולא מפי בשר ודם :

**א"נ**

כמ"ס רז"ל בשם' בתרא גם כי יתנו בניים עתה אקבלם עיין סוף הספר  
ח"ס שחכנה ב"ה המק במהרה בימינו על ידי ותן חלקינו בתורתך בתורה  
שנתתה בהר סיני שבזכות התורה שהיה הגאולה ח"ס תורה ליה וכו' ויהי וכו' מלך :

**בן**

בן בן אומר הפך בה והפך בה וכו' כתב בס' שושנים לדוד ז"ל דרך רמז  
כמ"ס לעלוקה שפי בנות הב הב שגיהגס נקראה הב ח"ס הפוך בה והפוך  
בה ותמלא הב הב דכולא בה כלומר כל באי עולם לריכס ליכנס לניהגס ולא  
מיהת ים הפרש כי הלקים אין נכנסים אלא לראותה בלבד וזהו ובה תחזי כלומר  
והב זו גהיגס תחזי והרשעים גמורים וסיב ובליה בה דהיינו הב כלומר גהיגס כלא  
ועונם אינם כלים ומינה לא תזוע לבבך מלקיים שראוים את גהיגס והרשעים שכלים  
בה שאין לך מידה טובה הימנה שמביאה לאדם לידי יראת חטא :

**א"נ**

הפוך בה וכו' יובן כמ"ס בשם' עירובין מעשה ברבי פרידה שהיה לו  
ההוא חלמיד דהוה למד לו ארבע מאות פעמים עד שהיה למד הסוגיא  
פעם אחת זמני לרבי פרידה לדבר מצוה ולמד לו ארבע מאות ולא למד א"ל למה  
לא למדת כמו בשאר הימים א"ל מכעת שזמנו את אדוני לדבר מצוה נטרד דעתי  
ממני ואמרתי כעת יעמוד וילך לדבר מצוה כעת וכו' לכן לא נסתו דעתי עליה  
א"ל רבי פרידה עשה תן דעתך על הלמוד חזר ולמד לו ארבע מאות אחרים עד  
שלמד יראה בת קול ואמרה לרבי פרידה אם רלוקך יוספו לך על חוץ ארבע

מאות שנים או חזקה אחת ודורך לחיי עו"ב אמר ר"ב אזי ודורי לחיי עו"ב  
 א"ל הקב"ה תנו לו זה וזה וז"ש הפוך זה כמדו של ר"פ דבוכה תני לתלמיד ת'  
 זימני וחזר ואמר והפוך זה שאם יארע לך הדבר שלא למד התלמיד כמדו  
 הראשונה יחזור וישנה לו ד' זימני וזה יוכה דכולא בה שינחלו שני עילמים ובה  
 תחיו שיזכה לחיות בנעם ה' לחיי עו"ב וסיב ובליה בה שיסיפו על חייך ארבע  
 מאות שנים וז"ש לפוס לערה שחזר ולמד לו ת' זימני אגרא הוסיפו לו ת' שנים :

**א"נ**

הפוך זה וכו' יובן כמ"ש במ"ר פלוסוף אחד בקש לידע לכמה יחש מוליד  
 כיוון שראה וכו' א"ל הכלב חיה טמאה הוא ומוליד לכ"ב יום ובהמה  
 טמאה יולדת ל"ב חודש וכתיב ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה וכשם  
 שהבהמה ארורה מן החיה שבעה כך הנחש ארור מן הבהמה שבעה שבעה פעמים  
 כ"ב הם כמניין ימי השנה שנת החמה וכו' ועיין בס"הק אמרי ג' ב' בראשית  
 נמצא אין לך דבר שאין לו רמז בחורה וז"ש הפוך זה והפוך זה לחורה דכולא בה  
 הכול רמז בחורה ואפילו עיבור הנחש :

**א"נ**

הפוך זה וכו' יובן אמרו רז"ל הרשעים מהפכין מדת הרחמים למדת הדין  
 והלדיקים מהפכין מדת הדין וכו' אם יהיה גזרה ח"ו מחפלים ומבטלים

**א"נ**

אזתה וז"ש הפוך זה הרשעים מדת וכו' והפוך זה הלדיקים מהפכין מדת הדין וכו'  
 הפוך זה והפוך זה יובן כמ"ש בס' הדורות מעשה בהרמב"ן שהיה לו  
 תלמיד אחד חריף והיה שמו אבנר וילא לתרבות רעה וגשתמד וארז"ל בס' ש'  
 סוכה כל הגדול מחבירו ילרו גדול ממנו ומחמת חכמתו נעשה שר גדול מפני  
 ששמע מרבו פ"א היה דורש ב' האזינו כלולים כל המלות וכל עניני העולם  
 ואמר זה מהנמנע וכו' ובשניל זה חטא ופקר שאין זה אמת וכו' ואח"כ הרמב"ן  
 ההפלה עליו שהיה לו קצת כפרה ואח"כ בא התלמיד בחלום להרמב"ן והחזיק  
 לו טובה וזאת תפילה להוליכו לגהינם ולדון אתו ואחר י"ב חודש יהיה לו  
 מזור ותרופה ולהוליכו לנן עדן למרו מזה המעשה שמתפללים על המתים  
 ואומרים בקשות ומוטיל להם וז"ש אמרתי אפאיכם אשגיחה מאגוס זכרם  
 חיותם שליטת של זה הפסוק רבי אבנר ועיין בס"הק לקוטי אמרי ג' ב' ב'  
 האזינו וז"ש הפוך זה והפוך זה דכולא בה כל המלות וכל עניני העולם  
 ושמות בני האדם רמזים ב' האזינו זה מר"ת זה מס"ת זה מאמלע התיבה :

**א"נ**

הפוך זה וכו' יובן כמ"ש במדרש הנחומה מעשה במולך הערב והוא  
 כושי פ"א מולד לו בן לבן ופסק הדין שסהרג היא והבן שוגתה וטא  
 לרבי עקיבה אני כושי ואשתי כושי וילדה בן לבן אני אהרנן אזתה ואת  
 בנה שהיא זנתה תחתי א"ל רבי עקיבה לרות ביתך שמורות או לבנות א"ל  
 לבנות א"ל כשהייתה עוסק עמה נתנה עיניה בצורות לבנות וילדה כולא בהם  
 ואם תמה אתה בדבר למד מאלו של יעקב מן המקלות שנאמר ויחמו האזן ג'  
 המקלות ותלדן האזן עקדים גקדים וברדים והודה מלך הכרביים ונתיב לרבי

עקיבה ח"ס ונתן לו במתנה ממון עכ"ל אין לך דבר שאין לו רמז בצורה הפוך  
 זה והפך זה דכולא בה כל דבר ודבר ואפילו הדבר הזה שילדה בן לבן רמז  
 בצורה ממקלות יעקב : **א"נ** הפוך זה וכו' יובן צ"ד כמ"ש בס'  
 מטעמים החדש טעם למנהג כשנכנסין לדור צבית חדש מכניסין לתוכו  
 קודם שיכנס לבית לחם ומלח ונרות ודבש ומנהג בגדלדל מכניסין לחם ומים וירקות  
 ומראה כשרה הקב"ה להניח לאדם הראשון בגן עדן הבין קודם בג"ע כל עץ  
 נחמד למראה וטוב למאכל והאור שהאדם מסתכל בו מסוף העולם ועד סופו וכן  
 ג"כ נח כשנכנס לתבה הכנים תחילה מכל מויני מאכל והכנים עמו אביים טובות  
 ומרגליות שיאירו בציבה כמ"ש לומר תעשה לתבה וכו' ונכנס לתבה ח"ס הפך זה  
 והפך זה דכולא בה הכול רמז בצורה אפילו המנהג הזה : **א"נ** יובן צ"ד  
 מעשה שהיה בימי הארי ז"ל בלחוד עם הארץ שלא היה יודיע  
 ובוים הכפרים בא לבית הכנסת וראה שכל הלבוש מתפללים בחשק והוא אינו יודיע  
 להסתכל וכראות כן ויבך ויתמרמר ויאמר בלבו אני אומר א' ב' שאני יודיע ואחזור  
 ואשנה והקב"ה יסדר האותיות בטוסח תפילה אחר יו"הכ נגלה ליהו ז"ל על האר"י  
 וא"ל ליהו תפילה תקבלה ועלתה תחלה לפני הקב"ה א"ל איש פלוגי בן פלוגי  
 שהיה מתפלל צב"הכ שאתה מתפלל בה ויתפלא הרב וחקר ודרש הרב על  
 ענין הזה והתודיע לו שלא אמר רק א' ב' והקב"ה סדר לו האותיות כפי נוסח  
 התפלה והכוונות ח"ס הפוך בה והפוך בה האותיות ה"א ב' דכילה בה ר"ל נוסח  
 כוונת ותפלה היה בה ח"ס ודגלו עלי אהבה שאמר א' ב' הקב"ה קבלה כלו  
 התפלל וכווין בה כוונת וילא תפלתו קידם הרב ח"ס לפוס לערה אגרא שגלעטר  
 ויבך קבלה הקב"ה ממנו כלו התפלל : **א"נ** לפוס לערה אגרא יובן  
 כמ"ש רז"ל כל האיכל וערב לו האכילה ומושך ידו מהאכילה נחשב לו  
 לתענית ח"ס לפוס לערה שלער את עלמו מהאכילה אגרא נחשב לו לתענית :  
**א"נ** לפוס לערה וכו' יובן כמ"ש רז"ל בשם א"ר יתכן מ"ד האמנם גם לך  
 תדברון משרים תשפטו בני אדם מה אמנתו של אדם בעו"הו יעשה  
 עלמו כלם יכול לדברי תורה תלמוד לומר לך תדברון ועוד ארז"ל העוסק בצורה  
 מזרחיך ומים כז"ש אורך ימים בימים בימינה וכתיב כי בי ירבו ימיך וכו' כמ"ש בשם'  
 סיגהדרין מעשה שהיה ליהו ז"ל מחזר היה על גו אנשים שהיו בירושלים נפוחים  
 מוחמת רעב פ"א מלא חייטק שהיה נפוח ומוטל באשפה א"ל ליהו ז"ל מאיזה  
 משפחה אתה א"ל ממשפחה פלוגית אני א"ל כלום נשתייר מאותה משפחה א"ל  
 לא נשתייר אפילו אחד חוק ממני א"ל ליהו ז"ל אם אני מלמדך דבר שאתה חי  
 בו אתה למד א"ל אין וא"ל אמור בכל יום שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד א"ל הם  
 כי לא להזכיר בשם ה' שלא למדוהו אביו ואמו לומר כן שהקב"ה הוא יושב בשמים  
 ולמה מזכירו בארץ א"ל ומה אתם עובדים מיד הוליא יראתו שהיא ע"ז מחיקו  
 ומחבקה ומנסקה עד שניבקה כריסו ונפלה יראתו לארץ ונפל גם הוא עליהם



לקיים מה שנאמר ונתתי את פגריהם על פגרי גלוליהם וז"ש לעיל צפרק ב' מרבה תורה מרבה חיים וכאמור ועוד כתב מהרש"ו כל אחד ואחד נוטנים לו כך וכך דיבור ואם דבר בפיו הרבה דברים בטלים דיבורו יכתיים וימות קודם זמנו וז"ש צפ' צהר סיני לפי אם דבר בפיו ד"ת רוב השנים כמ"ש כי צי ירצו ימוך וכו' ולפי ואם דבר בפיו דברים בטלים ולשון הרע מעוט השנים יתקלרו ימיו כי מספר תבואות אותיות תבות ואותיות הכל במספר ובחשבון הוא מוכר לך וז"ש לפוס אם דבר בפיו דברים בטלים וכיוצא לערא יתקלרו ימיו ולפוס אם דבר בפיו ד"ת אגרא יוכיפו לו חיים : **א"י** לפוס לערא אגרא יוצן בס"ד כמ"ש צסס' ברכות אגרא דפרקא רהטא אגרא דכלה דוחקה ועוד כמ"ש צסס' סוטה למדו קיבול שחר מלמנה מעשה בההיא ארמלתא דהואי בי כנשתא בשביבותה וכל יומא היא אחיא ומללא בי מדרשא דרבי יוחנן אמר לה ר"י צתי לא ים ציה הכנסת בשביבותך אמרה ליה רבי ולא שחר פסיעות יש לי וז"ש צן הא הא אומר לפוס לערא כל מה שמלטערים והולכים לבית הכנסת הרחוקה אגרא נוטלים שחר על כל פסיעה ופסיעה וכן ג"כ אם נדחפים הלצור בעת הדרשה זה מזה אגרא : **א"י** צן הא הא אומר וכו' יוצן כמ"ש צסס' חגיגה בחוספות על צן צג צג ועל צן הא הא שכל שמות הגרים לריך להיות נקראים על שם אצרהם ושרה וקראו אותו צן הא הא ר"ל על שם אצרהם ושרה שהסוף הקצ"ה לאצרהם ולשרה ה' צחלה קרא שמו אצרה ולשרה שרי וכן ג"כ צן הא הא קראו אותו צן הא הא על שם אצרהם ושרה וכן ג"כ על צן צג צג צג גימריא ה' צג גימ' ה' ואם תאמר בני גרים הם מנין ראייה לא צ"ג ר"ת צן גרים **א"י** צן-הא הא אומר לפוס לערא אגרא יוצן הכוונה שמסורה בידיו כמ"ש צסס' סוטה מרובה מדה טובה ממדה פרענות וכל זה הזמן אשר סבלנו מרורות ולער בגלות לריך סיהיו כנגדם שמחות הרבה כמ"ש שמחיו כמות עינתנו והטעם משום שנות ראינו רעה במרגלים שנגזרה גזרה יום לשנה יום לשנה וכו' ומרובה מדה טובה וא"ת לא יש זמן כמו שראינו רעה שעברו עלינו משמות העולם חמשה גפים ותרג"ז שנים לאו היםים הנשחרים יאריבו הרבה כל יום צלף שנים שא"ל הקצ"ה לא"ה שטף הדעת טוב ורע לא תאכל מומנו כי ביום אכלך מות שמות וחיה לך שנים כמ"ש יומו להקצ"ה לך שנים דכתיב כי לך שנים צעיניך ביום אחמול וא"ת שהאריך יאריבו לא כמ"ש צס' ר"הק מעשה צרבינו האר"י שישן צשנה שינת הלהרים ונכנסם הה"ר אצרהם הלוי ומלאו שהיה מרחיש צשפתיו והטה אזנו על פי הרב וצין כך נתעורר הרב וא"ל ימחול האדון שהקלוטיו משנתו וא"ל אדוני מזה שהרחשת צשפתוך א"ל חייך עסקתי עכשו בישיבה של מעלה צפ' בלק ובלעם נפלאים וא"ל יאמר לי מוע"ת מהני מילי מעליותא וא"ל חייך אם הייתי דורש שמונים שנים רזופים יום ולילה ממה ששמעתי עכשו לא אוכל להשלים עכ"ל ועוד כמ"ש צסס' סינהדרין א"ר יוחנן אין מושיבין בסינהדרין לא בעלי קומה ובעלי

חכמה ובעלי מראה ובעלי כספים וכו' שמעתי מעשה מפי אבא מורי ועטרת ראשי  
 ז"ל בימי שלמה המלך ע"ה בחכס אחד עת שהיו מוסיבין אותו בסינהדרין שלח  
 אותו אלל מכסף אחד ללמדו כסף ועת שהלך לאו הזמינו את המכסף לסעודה לקח  
 עמו את החכס ועת שהלכו ראו מקום אחד מושלים ומקום אחד אופים לחם וכו'  
 אמר המכסף יש פנאי גדול לעת הסעודה אני אעשה כסף על החכס ואראה אם  
 מוחו סובל הכיסוף וכן היה כסף עליו וראה החכס מקים אחד שאינו מבין את לשונם  
 ולטעור הרבה עד שידע את לשונם ונכנס למקום סמוך לים שהיו מביאים בו  
 סחורות הרבה ממדינות הים וראה שהיו בו סחורות הרבה וא"ל למה לא תחשבו  
 את חשבון המכס במהרה ותתנו את הסחורה לבעליה א"ל עד שנעשה חשבון המכס  
 ונקח דמי המכס ואח"כ ניתן הסחורה לבעליה א"ל אני אעשה חשבון במהרה וכן  
 היה ואמרו זה חכס גדול בחכמת החשבון ואמרו נעשה אותו ראש המחשבים ונעשה  
 עשיר גדול ואח"כ מת מלכס ואמרו ביניהם זה חכס גדול בחשבונות ונדעת ובחכמה  
 ועשו אותו מלך עליהם ואח"כ נתנו לו אשה . שנה ראשונה ילדה לו בן . ושנה  
 שניה ילדה לו בן . וכן עד שבע שנים היה לו שבע בנים . ואח"כ אמר לאשתי ולבניו  
 כלך ונטייל על שפת הים . וכאשר היו הולכים והנה באה רוח סערה ותשא את  
 אשתו ובניו ותשליך אותם ה' הים והיה זועק ובוכה על אשתו ובניו וכשראה אותו  
 המכסף שהיה מלטער הרבה הסיר ממנו הכיסוף והיה החכס תמים היכן היה והיכן  
 בא בן לילה היה וכן לילה אחר וא"ל המכסף להחכס על מה אתה תמים וספר לו  
 את כל הענין וא"ל המכסף להחכס אתה ראית המעשה עשרה שנים והיא עשרה  
 הגעים ואח"כ למירו כיסוף וכו' נמלא מזה אם היו הימים מעט מחזיק המרובה כזו"ל  
 ועתה ישרא מרוב צערם מוחלים על כך ואומרים למה לנלח תשכחנו מעובדו בגלות  
 משום לאורך ימים שעתיד שיהיו הימים ארוכים יום לשנה רבש"ע השיבו ה' לך  
 ונשובה חמש ימינו קודם שנלכה שיהיו כימים פשוטים ובלבד שתגלנו ח"ש והי' לשון  
 צער מקץ עת שיהיה הקץ . שנתים ימים כל יום בשנה כח"ש יום לשנה מן המרגלים  
 וא"ת מה אכפת לי מאחר שאסבול צער וגלות ופרעה הפרענות חולם דומה לחלום  
 חולם והנה לשון שמחה עומד על היאור רמוז על בית המקדש שיבנה שמתשלשל  
 ממנו השפע דמיון האור שמוציא חיים לעולם ח"ש שיר המעלות בשב ה' שיבת ציון  
 היינו כחולמים כדמיון החולם חלום שהיה בלער וכשהקיץ מחלומנו ולא כלום כך  
 אפילו שראינו כמה לרות בעת הגאולה לא הזכרנה הלרות עוד ובוה אז ימלא שחוק  
 פינו ולאנונו רנה בדיחת הגוף ח"ש לפום צערא שנגעערנו בגלות אגרא יאריך לנו  
 הימים וכנגדם עובות בעת הגאולה ויבא הגוף ויבנה לנו בית שלישי שתכבא  
 עליו הנביא יחזקאל :



## פרק ששי

**שנו** חכמים בלבן המשנה ברוך שזחר בהם ובמשנתם יובן הל"ל ובמנהגם לא  
 כמ"ש בשם' גיטין דרש רבי יהודה וכו' כתיב כחוב לך את הדברים הגאס  
 וכתיב כי על פי הדברים הגאס הא כיולד דברים שבכחז אי אהה ראוי לאומרן על  
 פה דברים שבעל פה אי אהה ראוי לאומרן בכחז עד שזא רבי וראה שכמעט  
 התורה תשהב מישרל קס ודרש כמ"ש בשם' ברכות עת לעשות לה' הפרו תורתך  
 רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה' פי' רש"י פעמים שמזבטלים  
 דברי תורה כדי לעשות לה' ואז סידר את המשניות והסכימו חכמי דורו עמו וז"ש  
 שנו חכמים בלבן המשנה וק' התמה על שסדרו המשניות לא טוב עשו ברוך שזחר  
 בהם ובמשנתם דאם לא כן הייתה התורה משתכחת ח"ו מישרל :

**א"ל** שנו חכמים בלבן המשנה ברוך שזחר בהם ובמשנתם יובן ה"לל ובמנהגם  
 מהו ובמשנתם לא כמ"ש בשם' מליעה תנן התם תגור חתרו חוליות וקאן  
 חול בין חוליא לחוליא רבי איעזר מטהר וחכמים מטמאים וזהו הגורו של עכנאי  
 פי' רש"י תגור העשוי חוליות מלרפו בכבשן כדרך כלי חרס ואח"כ גורף החליות  
 וקאן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטהר שאינו כלי חרס לא בזין בעין כלי גללים  
 וכלי ארמה שאין מקבלים טומאה וחכמים מטמאים דאולי בתר חליות שאר  
 חמרים שלהם היו עשויים בעין קדרות גדולות ופיו למעלה וגורף בכבשן כשאר  
 קדרות ומטלפלין שא שהיה מושבו על האדמה או על הדף ומרביים עליו את  
 הטיט סביב על שוליו לעשותו עד שיקלוב ויחזיק את חומו עכנאי נחש דרבו לעשות  
 כעגולה להכניס וזבו אלל פיו מאי עכנאי א"ר יהודה אמר שמוק' שהקיפו  
 דברים כעכנא זו וטמאוהו תנא באתוהו היום השיב ר"א כל החשובות שבעולם  
 ולא קבלו ממנו א"ל אם ההלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו  
 מאה אמה וכו' אמרו לו אין מביאים ראיה מן החרוב חזר וא"ל אם הלכה  
 כמותי אמת המים יוכיחו חזר אמת המים לאחוריהם א"ל אין מביאים ראיה  
 מן אמת המים חזר ואמר אם הלכה כמותי כותלי ציה המדרש יוכיחו הטו  
 כותלי ליפול גער בהם רבי יהושע א"ל אם תלמידי חכמים מנלחים זה את  
 זה בהלכה אחס מה טובכם לא נפלו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטיין ועומדים  
 חזר וא"ל אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו ילאה צת קול ואמרה מה לכם  
 אלל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום עמד ר"י על רגליו ואמר לא בשמים היא  
 מאי לא בשמים היא א"ר ירמיה אין אנהנו משגיחין בצת קול שכבר נחצת  
 בחורה מהר סיני אחרי רבים להטות יע"ש יובן למה לא השגיחו בצת קול  
 וסתמוהא לא מפני הדורות שמה יארע להם כמעשה הזה ויאמרו צת קול היא  
 ויעשו ההלכה כמו צת קול כמ"ש בס' מעשה חייא מעשה בימי מלך סולימאן

שותמלי שמלך בנת חמשה גפים ור"פ ליורה. וצמיו לן מר הקדש וטערה.  
 הכר משה המון ז"ל שטמד צעד עמו צעם לרה. והוא מאמר מהמלך שכל עליית  
 דם שערלים אומרים שנוצחם שלא ישמע דבר זה לפני שום שררה. זולתי  
 לפני ואמרו על המלך שהיה רסוד גדול ואהב האמת ודרך ישרה. וגילה עליו  
 קאיו ז"ל לפי שהיה אהב עם בני ישראל ומקרבן אליו והיה להם לעזרה.  
 ומרוב אהבתו בהם נהקנא בהם המענה שלו ויעש חסדלות לכלהם במהרה.  
 ויו לעשות לו כפיין מהחם לארץ מביתו עד בית המלך במקום אשר ישב שם  
 וחתר חסידה. ויהי בחלי הלילה והנה המלך ישן וישמע את הקול מדבר קאיו  
 בסהרה. וכה אמר סולימאן עד מחי עלל שכתב קום משנכך ולך ומתמיד שם  
 ישראל עד דלהנהו בזכירה. ולא יזכר שם ישראל עוד כי ה' דיבר על ידי שלא  
 השאיר מהם בום גברא. ויהי בשמעו הדברים הקלם ויהרד המלך חרדה גדולה  
 וילעק לעקה גדולה ומרה. ויאמר מי איפוא ומי אהה ויאמר קא חורא. כי  
 אני נביאך המדבר אליך את כל דברי ה' וקא חורא וקא חורא כי חלום הוא כי  
 נכון הדבר מעם הקהלים ולך עשהו במהרה. כי הם אויביך ולריך וכה חפשה  
 להם אחר שלשת ימים שלח מלאכים רעים בכל עירה ועירה. וגזור עליהם  
 להשמיד להרוג ולאצד מנער ועד זקן טף וגשים ושללם לבזו כהמן ואהה שלום ויהי  
 עליך סהרה. וכפעם אחרת אבוא אליך ויהי בשמוע המלך את דברי האיש ואת  
 שיחו לא בת לבו גם לאת אמר חלום רע הלילה לי קרה. ויחזור וישכב וירדם  
 עד לפרא. ויהי בלילה השנית ויבוא גם השטן כבחהילה ויקרא. אמר המלך  
 ודאי ענין רע על היקודים וכלתה אליהם הלה. וישלח ויבא את הרופא שלו ר'  
 משה הנזכר ויאמר לו הלא הדע כי נביא שלי גזר עלי גזרה. כי בעוד שלוש  
 ימים אבמיד אהכם מעל פני האדמה ישיש עם שב נער ונערה. ויהי בשמעו  
 הדברים הקלם וימס לבו בקרבו ויזעק ויעקה גדולה ומרה. וינך ויהחנק לו להעביר  
 הרעה הזאת וזכור את אשר התהלכתי לפניך זה כמה ימים בדרך ישרה. ויען  
 ויאמר לו ומה אני יכול לעשות ואם לא תאמין בוא עמי בלילה החדרה. ומשמוע  
 את הקול מדבר אליו ויהי בלילה השלישית ויבוא ג"כ ויקרא. ואז ויפול משה על  
 פניו ואז טנהו המלך מה לך נרדם קום לא מן הארץ הזאת והלל את נפסך  
 והם ילקו כי בזדתי לוקים על עבירה. כי לא חסיד קצ"ה דעביר דינא בלא  
 דינא וא"כ מהר המלט על נפסך פן הספה בעון העירה. ומיד נחן לו כום  
 אחד וכחצ וחסר צידו מכתב בלא יגע בו שום רע וצליעל ויגוד נפש יקרה  
 והיה הולך וזוכה והנה איש לקראתו ח"ל מאין באת ולאן אתה הולך ואז הגיד  
 לו את כל דברי הצירה. ויאמר לו אם ירא ליהם אתה למה זנחת את אהך  
 ועליהם לא הירא. ואז הבין שהוא קאיו ז"ל ויפול לפני רגליו ויאמר איבכה  
 אכול וראיתי ברעה אשר יבוא את עמי בה פזורה. ויאמר שוב למלך לביתו  
 החדרה. ושמת את הדברים צפיו ואמור לו כי לא יכול לדבר לך כי טמא

אחת ופסך אינה עזורה . ויקם משה וילך ל בית המלך ויגד למלך את כל  
 אשר לו קרה . ואת אשר נטוה ליהו ז"ל כי טומאה שנגופו לריך להעבירה .  
 כי נקראת בלילה ואז שמה המלך שמחה גדולה וילך וירחץ גופו עד היות גופו  
 עזורה . ויקם וילך לקראת ליהו ז"ל ויען ליהו ז"ל ויאמר הגד הוגד לי את  
 כל הטובה אשר אתה עושה עם בני גבירה . אכן עתה הסכלת עשו כי כל  
 מה שראית הוא שקרא . וזאת עלת המענה הלך האורר כי הוא מבקש לו  
 המלוכה וטור ועטרה . וזוהת יבחן כל הארץ אשר תחת משכבך עשה שם חפירה  
 ומחפירה תך משם וסניע לביתו במהרה . ויבקש הדבר וימלא ואז לוח המלך  
 ויחלוהו בפתח ביתו על הקורה . וישמח המלך שמחה גדולה כי לא השחית אומה  
 גדולה כזו ויעש עבירה חמורה . ויכתב דבר זה לפני המלך בספר זכירה . וישראל  
 שבאותו הדור פשפשו במעשיהם הרעים וישבו מדרכס הרעה ויתנהגו כעורה .  
 וליהו ז"ל כרת ברית עם המלך להראות ליו פעם אחת בחדש וילמדוהו בדרך ישרה :  
**ומזה** לא הולכים אחר הבת קול וז"ש שני חכמים בלשון המשנה ברוך שבתר  
 בהם ובמשנתם של החכמים הרבים ולא הולכים אחר הבת קול בת קול  
 ר"ם בארץ תחפרו קרקע וכו' ולעלה מפני זה העצם לא השגיחו רבנן על בת  
 קול ואמרו לא בשמים היא שמה יבא אחד ויעשה כז"ל ויעשה החכמים :

**א"י** שני חכמים וכו' בהם ובמשנתם ולא אמרו ובמשנה יוכן כמ"ס בשם ר"ה  
 על ענין הירח מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרים במזרח וערבית  
 במערב א"ר יוחנן בן טורי עדי שקר הם וכשבאו ליבנה קבלן רבן גמליל ועוד  
 שבאו שנים ואמרו ראוהו בזמנו ובליל עיבורו לא נראה וקבלן ר"ג א"ר דוסא  
 בן הרכינס עדי שקר הם היאך מעידים על האשה שילדה ולמחר כריסה בן  
 שניה א"ל רבי יהושע רואה אני את דבריך פי' רש"י לעבר את החדש שלה  
 לו ר"ג לר"י גזרתי עליך שבחא אללי במקליך ובמשותף ביו"הכ שחל להיות  
 בחשבונך הלך ומלאו רבי עקיבא לר"י מלר פי' רש"י מפני שגזר עליו הנשיא  
 ר"ג כך א"ל יש לי ללמד שכל מה שטעה ר"ג עשוי שנאמר לה מועדי ה'  
 מקראי קודש אשר תקראו אחס חסד וא"ו כתיב כתב רש"י ז"ל שלושה פעמים  
 אחס כתיב בפ"י שור או כשב וכו' אחד ושמתם מטותי ועשיתם אחס וכו'  
 שנית ואמרת ליהם מועדי ה' אשר תקראו אחס וכו' שלשית לה מועדי ה'  
 מקראי קודש אשר תקראו אחס וכו' אחס אפילו שוגגים אחס אפילו מוידן  
 אחס אפילו מוטעים אחס ר"ה אנוסים מוידים בין בזמן בין שלא  
 בזמן אין לי מועדות לה לאו בא לו אלל רבי דוסא בן הרכינס א"ל אם באין  
 אנחנו לדון אתה בית דין דעו של ר"ג לריכין אנחנו לדון אתה כל בית דין ובית  
 דין שעמד מימות משה ועד עכשיו שנאמר ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא  
 ושבעים מוקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמוחס של זקנים לא ללמד שכל שלושה  
 ושלושה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא בבית דין של משה נטל מקלו

ומעשותיו בידו והלך ליבנה אלל ר"ג ציוס הכפורים שחל להיות בחשבונו וכו'  
 יע"ש הא לימדך הכחוש כאן ויעל משה וכו' שאין לך לבקש לא השופט שהוא  
 צימדך וז"ש סמיכות הפ' שלוש פעמים צבנה יראה כל זכורך וכו' בחג המזלות וכו'  
 זס"ל שופטים ושופרים וכו' בא לומר לך שענין המועדים נמסרים לבית דין  
 שהם השופטים כל מה שירלו יעשו המועדים וז"ש הפ' בפ' הזאת על פי התורה  
 אשר יורוך וכו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל פי' רש"י ז"ל  
 אפילו אומרים לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין השמע להם וכל  
 שכן שאורים לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שמאל שמע להם ולא תסור  
 מדבריהם וז"ש לא תעשו לה' במועדיכם וכו' וס"ל וידבר משה לו ראשי המטות  
 באה התורה לומר לך שענין המועדים נמסרים לבית דין שהם ראשי המטות לבני  
 ישראל ע"כ מס"הק לקוטי אמרי לו"ש שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שכתב  
 בהם ובמשנתם שהדין מסור צידם לפסוק הדין שהם רבים כאשר יראו בעיניהם :  
**א"ל** שנו חכמים וכו' יובן כמ"ש במדרש כשעלה משה רבינו ע"ה למרום שמע  
 קולו של הקב"ה שהיה יושב ועוסק בפרשת פרה אדומה ואומר ליטור בני  
 עגלה בת שנתה פרה בת שתיים אמר לפניו רבע"ע עליונים ותחתונים ברוסוך  
 וזאתה אומר הלכה משמו של בשר ודם ומה השיב לו הקב"ה עתיד לדיק אחד  
 לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת פרה תחילה ואמר משה יהי רצון שיאל מחללי  
 ואמרו רז"ל ר"א בן הורקנוס היה מורעו של משה כמ"ש ושם האחד ג'טור  
 שיאל מן ג'טור בן משה שהיה לו כתב בס' כסף נבחר המדרש כולו מוקשה מה  
 השיב לו הקב"ה עתיד לדיק אחד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפ' פרה תחילה  
 ואז לפתוח תחילה ועוד מאי דלפתוח ונראה דאיתא בס' זוהרי חמה לפעמים כתוב  
 בזהר אמר ולפעמים כתיב פתח ותירך כל היכא דכתיב אמר היה מחדש דבר  
 בחורה אשר כבר נלמוד במתיבתא דרקייעא וכל היכא דכתיב פתח חידש דבר  
 בחורה אשר לא נחדש עדין במתיבתא דרקייעא לכן כתיב פתח והשתא גיחא  
 דקאמר עליונים ותחתונים ברוסוך וזאתה אומר הלכה משמו של בשר ודם והשיב  
 לו הקב"ה עתיד לדיק אחד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח דייקא אשר עדיין לא  
 נחדש במתיבתא דרקייעא וז"ש שנו חכמים ר"ל האי דשנו חכמים לומר בלשון  
 המשנה הלכות אז תדע לך ברוך שכתב בהם הקב"ה אומר דהלכה משמו ובמשנתם  
 אוחיות ובנשמתם אז יהיה בהם כוח לקבל נשמתם ולחדש הווא ההלכה :  
**א"ל** שנו חכמים וכו' יובן למה אמר שנו חכמים ולא תנו רבנן לא שפעמים כתוב  
 במשנה וחכמים אומרים ומקשו בשם' חכמים יחדאה היא ותירך משום שרבי  
 סדר המשניות כמ"ש בשם' צב"מל צר"שי וראה טעמו של זה החכם דמסתבר  
 נהו בלשון רבים וחכמים אומרים כדי שלא יהיה עליו מחלוקת וז"ש שנו חכמים  
 בלשון המשנה וחכמים אומרים ולז"א משום ברוך שכתב בהם ובמשנתם ר"ל דרבי  
 בחר בהם משום שטעמם מסתבר כנס בלשון רבים כדי שלא יהיה מחלוקת עליהם

כמחלוקת רבי לעזר ותנאים בתנורו של עכנאי :

**א"ל** שט תנאים וכו' יובן כמ"ס רז"ל חזיבוס דברי סופרים זה החכמים יותר  
 מיינה של תורה וז"ש ברוך שזחר בהם הקב"ה בחכמים ובמשנתם דייקא  
 שהם דברי סופרים וקראו אותם סופרים מפני שסופרים אלויות החורה כמ"ס  
 לעיל בפרק ד' וחזיבוס לו כינה של תורה וז"ש יאקני מנסיקות פיהו כי עיבוס  
 דודק מיון ובאמור: **ר"ב** מאיר אומר כל העוסק בחורה לשמה זוכה לדברים  
 הרבה יובן בס"ד **כחב** בס' בית א' כמה מעלות טובות כאמרו בקומת  
 חלה ואחר מהם שזכה להקרא חי חזי במ"ק חי וז"ש לדברים הרבה גימטריא  
 חלת ר"ח חיים לדיקים תמיד כמ"ס בשם' ברטות ובניהו בן יהודע בן איש  
 חי אטו כולו עלמא בני מתי נינהו לא בן איש חי לדיק במיתתו קרוי חי מפני  
 שריבה וקיבץ פעלים לתורה כמ"ס בשם' בב"מ ועיון לעיל בפ' ב' ר"ח בן  
 רשב"י קדם שנפטר אמר לאשתו אחר שיפטר השכיבני בעלייתי ולא תרחלין מאי  
 וכו' יש אומרים י"ח שנים וי"א כ"ב שנים כי הוו איתו תרי לניחא הוו קיינו  
 אבבא זה אומר מיליתיה וזה אומר מיליתיה וילא קול זה אל זכאי וזה אומר  
 לו חייב בלא הוא חי וז"ש ולא ייזונו ר"ל שיקרא חי אפילו במיתתו על ידי  
 זאת תקת הסורה: **א"ל** כחב בס' בית א' כמה מעלות טובות וכו' ואחד  
 מהם שזכה להבין את התורה ולדרוש אותה וז"ש כל העוסק בחורה  
 לשמה זוכה לדברים הרבה ר"ל שזכה להבין את הסורה ולדרוש אותה ע"פ הדין:  
**א"ל** ר"מ אומר כל העוסק בחורה לשמה זוכה לדברים הרבה יובן בס"ד כמ"ס  
 בס' בטיהו משל לאדם אחד שא"ל הרופא שלריך לעשות עמול בנפוי כדי  
 להזיע מתיח אותו עמול וזכה ותרפא מחליו והוא ראה פועלים כחפים ששכרן  
 בעל הבית לשאת ולהאיז אבנים ממקום למקום ופסק להם שכרם בעד כל משא  
 סך כך וזה החולה הלך מליז וגשא עם הפועלים ההם משאות אבנים ולהביאם  
 ממקום למקום כדי שיזיע ולעת ערב באו הפועלים אלל בע"הב וקבלו שכרם  
 וזה החולה לא קבל שכר יען כי העמל אשר עמל הוא היה שכרו דע"י העמל  
 הזיע וגתרפא מחליו משא"כ הפועלים לא היה להם תועלת מנוף העמל ואם לא  
 היה שוכרן בע"הב לא היו נושאין משאות ממקום למקום לך לרך לקבל שכר  
 הנמשל כך הלדיק שיש לו בעו"הז עמל בחורה ובמלית הנה נוף העמל הוא ראוי  
 להיות שכרו כי על יד העמל הזה פלט וילא ממנו זוהמת הנפש והסניגים שבו זוהמת  
 הנפש וגתרפא מחליו הנפש כמותו האדם שיהו הרופא שיהיה יגיע כדי להזיע  
 ולז"א בשם' ברטות חזי עמל ומקבל שכר ר"ל העמל הזה שאני עמל אני מקבלו  
 בחורת שכר שבו היתה רפואתי מחולי הנפש משא"כ אותם יושבי קרנות אע"פ  
 שזדמן להם עמל כמו עמל שלי דהיינו שיהיו לומדים תורה ומע"ט והם עמלים  
 ואינם מקבלים שכר בכך כמוני כי לומדים שלא לשמה ואין בניעתם בחורה פולטים  
 הסניגים מהם וז"ש כל העוסק בחורה לשמה זוכה לדברים הרבה שילאו הסניגים

וזהו המה הנחש ממנו וז"ש יששכר חזור גרם פי' רש"י בעל עליונות סיבל עול  
 החורה כחזור עכ"ל כדי לפלוט הסיגים מגופו ויטור :

**א"ת** כל העוסק בתורה לשמה וכו' יובן מהו זוכה לדברים הרבה כמ"ש במדרש  
 הלמוד תורה לש"ה הקב"ה טימן בו חכמה דעת בינה והשכל משום הכי זכה

שלמה ויחכם מכל אדם מפני שהטריח עליו להוליא משלים כדי להכניס בלב עם  
 ה' יראתו והשתחו וכמ"ש צדק' ברכות א"ר יוחנן אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי  
 שיש בו חכמה שנאמר יהיב חכמתא להכימין א"ל אהון מהתם מחניתו להו און  
 מהכח מחניין ליה שנאמר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה וז"ש תן לחכם

ויחכם עוד וז"ש בלב נבון תניח חכמה וכו' כמ"ש אינני מי שיש לו תרגולת לויס  
 לו בינה וכמ"ש רז"ל פ"א שאלה מטרונא אחת לרבי יהושע כתיב בתורתכם יהיב  
 חכמתא להכימין ומונעא לידעי בינה אדרבא מי שאין לו לדיך ליתן לו וכו' א"ל יש

שני בני אדם אחד עשיר ואחד עני ולריבין זה אף זון וזה אף זון למי את נותנת  
 א"ל לעשיר א"ל למה א"ל אם אהון לעני ולא יש לו מה אהן ממנו אבל העשיר  
 כל עת שאני רואה מעותי יש לו ונותן א"ל כך הקב"ה אם נותן חכמה לשונה  
 מסכים לעשות בה רע ומשא"כ אם נותן לחכם יחכם עוד ומחכים וז"ש צפ'

ויקבל ומלא אותו רוח גאים בחכמה ובתבונה ובדעת אני נותן הכל ובכל מלאכה  
 נמי וז"ש כל העוסק בתורה לשמה והוא שיש לו חכמה זכה לדברים הרבה נותן  
 לו חכמה בינה דעת והשכל : **א"ת** ר"מ אומר כל העוסק בתורה לשמה וכו'

יובן כמ"ש בס' זכות אבות הראשון ונעשה כמעטין המחנבר וכנדר  
 שאינו פוסק והולך על ידי דקפני עליה תלמידים הרבה ואיכא מנייהו שאינם יכולים  
 להוליא לאור מה שקבלה נשמתם מהר סיני והרב מריוח שנטל חלקם כמ"ש

הפסוק כי יהיה להם דבר בא ג' דבר זה הסורה כמ"ש הלא כה דברי כאש וכו'  
 וגם כתוב בשרתי לך בקהל רב שפתי לא אכלא והאי טעמא רמז הכא נעשה  
 כמעטין המחנבר וכו' במלתמחה של חורה וז"ש כל העוסק בתורה לשמה ומלמדה

לאחרים זוכה לדברים הרבה שמחם חדושים של תורה של התלמידים וז"ש אמר  
 ריב"ל וכו' אוי להם לבריות מעלבוניה של חורה שאין מויליחן לאורה מה שקבלה  
 נשמתם מהר סיני ואין הרב נעל חלקם והוליא לאורה וזכה אוי להם מעלבון  
 של חורה : **א"ת** אמר ריב"ל בכל יום ויום וכו' אוי להם לבריות מעלבוניה

של חורה מהו עלבוניה של חורה ראיתי צפ"י כ"י הסורה היא מיסרת לאדם  
 כמ"ש רז"ל ס"ת בודק לאדם אם עושה רע מעשה בעשיר אחד שטעה ס"ת  
 חשוב בכתיבה תמה ובדוק ומוגה וכשר וכשהוליא אותו על ס"ת צפ"י וילא  
 לעשיר בפסוק והאמר למה בא גד וירא החון בא גד בטון ולא בגימל אמר החון  
 ס"ת הזה איני מוגה כראוי הוליא אחר וס"ת האחר ג"כ בא גד בטון אמרו  
 הוליא ספר שלישי ג"כ גד ויתמהו כל העם ואמרו כל הספרים אינם מוגהים כי  
 בודאי העשיר בעל עבירה ושאל לעשיר מה יש בידו טון ויהיה מודה לפני הקהל



ויהיה לו בושם ויתכפר עונו ואל"ל כי היה שיכור והשטן נהגבר עליו ושכב עם אשתו  
 מדה ואח"כ חזרו כל הספרים בא גר בגימל וז"ש אוי להם לבריות מעלבונה של  
 תורה שחשנתה מפני העוונות של האדם ס"ת בודק לאדם :

**א"נ** בכל יום ויום יולאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות וכו' יובן בעת  
 שקבלו ישראל את ההורה אמרו כל אשר ידבר ה' נעשה ונשמע ועוד  
 אמרו נעשה קודם נשמע בחיבה יתירה ועתה אינם עוסקים בחירה יהיה לתורה  
 עלבון גדול וז"ש בכל יום ויום וכו' ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה  
 של תורה ולמה יהיה לה עלבון מפני בעת מת"ת אמרו כל אשר ידבר דבר ה'  
 נעשה ונשמע ועתה אינם עוסקים בחורה :

**א"נ** בכל יום ויום בה קול וכו' אוי להם לבריות מעלבונה וכו' יובן אמרו רז"ל  
 ויש לומר דמילת להם שפת יתר אמנם כמ"ש רז"ל בשם' אם ראה אדם  
 שיסורים באים עליו יפשט במעשיו פשפש ולא מלא יתלה בנפול תורה וי"ל  
 מהו פשפש ולא מלא וכו' וכי יכלא האדם מן העוונות שיש יל"הר בעולם ומהו  
 ולא מלא ועוד דמילת עליו יתרה לא כמ"ש כשיעשה האדם עון בתחילה באים  
 היסורים על ממונו שאין בעל הרחמים ר"ל הקב"ה נפרע מן הנפשות תחילה תחילה  
 מביא על ממונו ואח"כ על גופו ואם באה היסורים על גופו תחילה אז הוא מעון  
 בטול תורה וז"ש אם ראה אדם שיסורים באים עליו דייקא דהיינו על גופו אז  
 יתלה מעון בטול תורה וז"ש אוי להם לבריות אוי להם ר"ל על גופם היסורים  
 בתחילה באים אז מוכרח הוא מעלבונה של בטול תורה :

**א"נ** בכל יום ויום כתב בס' דברים אחדים מהו יום ויום לא כמ"ש בירושלמי  
 סוף ש"ס ברכות א"ר שמעון בן לקיש כחוב במגילת חסידים אם יום  
 תעזיבני יומים אעזבך ויש לחקור אם נענש על יום שני כראשון מאחר שיום  
 שני נחרק ממנו וגראה דודאי נענש דק"ל החילה בפשיעה וסיפו באונס חייב  
 וטוד דהכא ידוע דאם פשע יום כך תעשה לו התורה תחרק ממנו וחייב משל  
 לשנים שילאו אחד מלשורי ואחד מטבריא ופגעו זה בזה בתדא משכנתא עת שילכו  
 זה יום וזה יום נמלאו רחוקים זה מזה שני ימים משל לאשה שהיא ממתנת לאיש  
 כל זמן שהיה בדעתו להנשא לה היחה יושבת וממתנת לו כיון שכלפיג דעתו ממנה  
 גם היא הלכה ונשאת לאיש אחר הנמשל הש"י תמיד חפץ יהיב חכמתה לחבימין  
 וכו' לזהבוי התורה אבל אם הם מואסים בתורה ח"ו גם הקב"ה התורה  
 ירחיק מהם וז"ש בכל יום ויום בין היום שנתרחק בין היום התורה מתרחקת  
 כרוזה קרי אוי על מי שאינו עוסק בתורה שהוא חייב בכל וז"ש שכל מי  
 שאינו עוסק בתורה בין היום הראשון בין היום שני שהתורה מתרחקת ונקרא  
 נוזף וטוב לו ליקרא נוזף ולא יעסוק בתורה מאי נוזף לא כמ"ש בשם' ירושלמי  
 כלאים מעשה פ"א נכנס רבי חייא רבה לגבי רבי אל"ר רב הונא לבר נחרכמו  
 פני רבי אל"ר ארוגו בא אל"ר פוק חזי מאן בעי לך לבר נפק ולא אשכח

שום אדם וידע דכעס עליו ולא עלל לגבי למ"ד יום פי' רש"י מחמת כעס  
 דבר נזיפה נגד רבי חייה וכו' וידע רבי חייה שכעס רבי עליו ונהג נזיפה  
 למ"ד יום : **א"ל** אוי להם לבריות וכו' כחב עיון עקב פ"ק דקדושין לקושיית  
 החוספות דאמרינן אין תחילת דיני של אדם גא' על דברי תורה  
 שנאמר פוער מים ראשית מדון ואמרו בשם' שבת כמכניסין אדם לדין א"ל  
 כשאתה ונתתה באמונה קבעת עתים לתורה ותירך הגאון דמה שזא"ס ברישא  
 כשאתה ונתת באמונה היינו לזורך דין תלמוד תורה דאס ישאורו על התורה אמור  
 יאמר כי הוא טפס גמור ולא היה מבין כלל ולז"א נשאת ונתת באמונה והוא  
 משיב שנשא ונתן באמונה טלדקי להריות באמונה וזכה מגלה לבו שיש לו לב  
 מבין וז"א שזא"ס עסקת בצורה ולא יכול להשיב כי הוא טפס כי כבר קדם  
 חרפתו ושכלו בעסקי העולם במשא ובמתן ובשם' סוף ברכות כמ"ש בן עזאי  
 אזי ברית וחבירי ברית ופירשו החוספות יש לו לב נכון וחרף וז"ש אוי להם  
 לבריות שהם חרפים מעלצונה של תורה שמאבדים זמנם בעסקי העולם ואינם  
 עיסקים בתורה : **א"ל** בת קול יולא מהר תורב ואומרת אוי להם לבריות  
 וכו' יובן למה אכר בריות שהם גא' נכלל בה עשיר וכו' כמ"ש בשם' יומא  
 מעשה בכלל הזקן שבכל יום ויום היה עוסק ומשתכר בחלי דיגר חליו טיחן לשומר  
 בית המדרש וחליו לפרנסתו ופרנסת אגשי ביתו פ"א לא מלא להשתכר ולא הניחו  
 שומר ב"המדרש עליה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי תורה מפי שמעיה  
 ואבטליון אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת שבת היה וירד עליו שלג מן  
 השמים וכסרו כיון שעלה עמוד השחר אמר שמעיה לאבטליון אחי בכל יום  
 הבית מאיר והיום אפל שמא יום מעונן הוא הליזו עיניהם דמית אדם בארובה  
 עלו ומלאו עליו שלג הרבה פרקו השלג מעליו והרחיבוהו וסבוהו והושיבוהו כנגד  
 המדורה אמרו ראו זה לחלל עליו את השבת וילא חכם גדול בתורה נמלא  
 למדין מזה המעשה שלא יאמר אדם שלא עסק בתורה מחמת עניות והיה  
 ערוד במזונותיו כי אין לך עני יותר מהלל הזקן בא וראה מה עשה כדי שילמוד  
 תורה ועוד מעשה בר"א בן חרסום שהניח לו אביו גף עירות ביבשה וכנגדן  
 גף ספינות בים ובכל יום ויום היה נוטל משאוי של קמח והולך מעיר לעיר  
 ללמוד תורה פעם אחת מלאוהו עבדיו ורצו לעשות עמו עבודה והם לא הכירוהו  
 וסבדו שהוא מיושבי העירות שלו א"ל בבקשה מכס הניחוני שאך ולמוד תורה  
 א"ל בחיי ר"א בן חרסום שאין אנתנו מניחם חוץ ונתן להם מזון הרבה כדי  
 שיניחוהו ומיניו לא ראה חוסם גא' וישב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה נמלא  
 למדין מזה המעשה שהעשיר לא יוכל לומר שום תירוץ על מה שלא עסק בתורה  
 כי אין בעשרות יותר מראצ"ח וראה צענים פקוחות איך עשה מפני ש'עסוק  
 בתורה ולא חש על עשרות שלו ומעשה ביוסף הדיק שבכל יום ויום היתה  
 אשת פועיפר משתדלתו בדברים כדי שיעשא רלוכה נגדים שלבשה לו שזרית

בצבורו לא לבשה לו ערבות וא"ל השמע לי א"ל לא אכמע לך אמרה לו  
 הריני חובבך צנית האסורים אמרי לה ה' מסור האסורים א"ל הריני כוכף  
 קומיך א"ל ה' זוקף כפופים א"ל הריני מסמא את עיניך א"ל ה' פוקח עורים  
 נמנה לו יף ככר כסף ולא שמע ליה לשכב לילה בצו"הו להיות עמה לעו"הב  
 נמלא למדין מזה הענין אשר אין תירוץ לרשע לומר מפני מה הלך בשרירות  
 לבו מפני שהיה יפה חואר וילרו מהגבר עליו כי אין לך יפה הואר מיוסף  
 הצדיק והמרשעת הזאת היחה עושה כל התחבולות והמעשים נגדו ולא אבה  
 לשנוע ליה ונחגבר על ילרו וז"ש רבות מחשבות בלב איש כל אחד אומר יש לי  
 טענה ואכלל מן הדין ושלח ה' היא ר"ת הלל יוסף לעזר הקוס לא יוכל להשיב  
 כלום א"נ הקוס ר"ת הקה קל וחומר מהנזכרים וז"ש אוי להם לצבירות אמר  
 בריות סתם נכלל בה עשיר ועני ויפה חואר מעלצונה של תורה שלא עסקו  
 בה ולריך ללמוד מן המעשים האלו : **א** תקרי חרות לא חירות שהין לך  
 בן חירין מדינה של גהינס וכו' יובן כמו"ס צבס' חגיגה א"ר לעזר  
 תלמידי חכמים אין אור של גהינס שולטת בהם קל וחומר מסלמנדרא פי' רש"י  
 סלמנדרא חיה היא שגבראח מן האש כשמצערין אש במקום אחד שבע גנים  
 ומה סלמנדרא שתולדת אש היא הסך מודמה אין אור שולטת בו ת"ח שגופן  
 אש דכתיב הלא כה דברי כאש נאום ה' עאכ"ו וז"ש פדה נפשו מעצור בשחת  
 ס"ח תורה רמז על ידי עסק התורה יגלל מגהינס והתורה נקראה אש ויגלל  
 מאש גהינס כמו"ס צבס' סינהדרין והספרים שורפים את צניהם ואת צניתיים  
 באש וחוקיהו נולך יהודה עשתה לו אמו סלמנדרא שבקש אביו לעשות כן כשהיה  
 נער לא סבסכו אמו בסלמנדרא פי' רש"י ובאחו מליטי כתיב את צנו העציר  
 באש ולא מליטי לו בן אחר לא חוקיהו בלבד וז"ש שאין בן חירין מדינה של  
 גהינס לא מי שפוסק בתלמוד תורה כמו"ס צבס' :

**הדמדר** מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד וכו' לריך לנהוג  
 בו כבוד סקן מליטי גדוד מלך ישראל שלא למד מאחיחופל לא שני  
 דברים בלבד וכו' פי' הבעש"ט דכשהאדם לומד מרב הגון התורה היא פרה  
 ורבה הללו וכשלומד מרשע אזי אינה פרה ורבה לא נשארת כפשוטו כמו שלמד  
 ממנו וכשלומד מנחמס אזי התורה פרה ורבה בחדושים בקשיות ותרוצים הפרה ותרבה  
 וז"ש ומה דוד שלא למד מאחיחופל לא שני דברים בלבד והוא רשע ובודאי לא  
 תהיה התורה פרה ורבה רק נשארם שני דברים לבד כמו שלמד ממונו ואפ"ה  
 קראו רבו וכו' המלמד מחבירו דהיינו שניהם לדיקים ואז התורה פרה ורבה עאכ"ו  
 שלריך לנהוג בו כבוד ואין כבוד לא תורה וכו' :

**בד** היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במוסרה תשתה וכו' ראויה  
 צם' כ"י כתב והדקדוקים מרובים חדא פת במלח תאכל וכו' אפשר לאדם  
 לאכול מלח ואם סוגת התנא כן ז"ל שכל האוכל ישים בו מלח לא ודאי סוגת

התנא שיאכל מלח ממש ועוד ומים במשורה השתה מאחר שאכל מלח כ"ד ישתה  
 מים במשורה כי כל מימי הים אינם יכולין לשבר למואו ועוד ועל הארץ תישן וכי  
 לא היה לו מחללת של קמים לישן עליה לא על הארץ וגם בימי הקץ יוכל האדם  
 לשכב על הארץ אבל בימי השלג כ"ד יכב על הארץ ויעשה האדם כמ"ס התנא  
 בודאי יזוק ויתלה ורעה לו א"כ התנא לא היה מבקש טובה לאדם לא רעה ועוד  
 יחיה לער תחיה וכי יש לער קשה מזה כדי שיאמר וחי לער תחיה ועוד באומרו  
 ובתורה אחת עמל מאחר שהיה לו כל הער איך יהיה לו כוח ופנאי לעסוק בתורה  
 ועוד ואם אחת עושה כן הל"ל ואם הוא עושה כן שלא לטובת וכן כל דבריו אמנם  
 יובן על פי מ"ס רז"ל על כונת התנא פה במלח האכל בא להזהיר לעשירים כי כל  
 ימיהם רעים והעשירים יעשו בעושרם וי"הר אינו מהגרה באדם לא מחוך אכילה  
 דשחיה כמ"ס ואכל ושבע ודשן ופנה ה' להים אחרים וכן אמר ורס לבדך ושכחת  
 את ה' להיך ע"כ בא התנא להזהירו ולומר לו פה במלח האכל כדי שלא ירום  
 לבבו ובא להזהירו אם אחת לריך לידע דרך התורה וקניינה שנמשלה לפת כמ"ס  
 לכו לחמו בלתי וכו' במלח האכל שהמלח הוא לער לאדם אם הוא אוכל תבשיל  
 וכו' מלח יתר כמה הוא מלעטר ר"ל תקנה את התורה וגם שהיא בלעך נקנת וגם  
 מים במשורה התורה שנמשלה למים דכתיב הוי כל אמה לכו למים ר"ל אם  
 אחת מנהגך כהדע פשט התורה ואיך יודיע כוד התורה במשורה השתה ר"ל מטט  
 מטט ועל יד שהגביל עלמך כך אז שתישן בארץ העליונה ר"ל בגן עדן העליון  
 זאם חיי לער בעו"הז תחיה בארץ העליונה כמ"ס בשם' ברכות אין ד"ת מתקיימין  
 לא במי שממיה עלמו עליהן כנאמר זאת התורה אדם כי ימות באוכל ועוד כמ"ס  
 בשם' תמיד עשרה דברים בא לבסודרום את זקני הגג וכו' ואחת מהם א"ל מה  
 יעשה האדם ויחיה ר"ל לעו"קב א"ל ימית עלמו בעו"הז על התורה ומה יעשה  
 אדם וימות ר"ל בעו"הב יחיה את עלמו בעו"הז פי' רש"י יאכל מעדנים יותר  
 ממה שיש לו כך דברי התנא כי מפני שבתורה עמל ואם אחת עושה כן מרטיקך  
 הטוב אשריך בעו"הז ועוב לך לעו"הב :

**א"נ** כך היא דרכה של תורה יובן למה אמר התנא כך וכו' בכ"ף כפוף וכ"ף  
 פשט ולא אמר זה דרכה של תורה לא כמ"ס רז"ל כשם שמו"ה לומר דבר  
 הנשמע כך שלא לומר דבר שאינו נשמע דמוטב שיהיו שוגגים וק' יהיו מזדיין ו"ס  
 כך היא דרכה של תורה שפעמים דלריך להיות החכם הדרשן פיו כפוף ולא לומר  
 ד"ת מפני שאין שומע לו ומוטב שיהיו שוגגים וכו' ופעמים שיהיה פיו פשוט  
 ואומר דברי תורה ומוסר והלכה בעת ששומעים לו ולזה אמר התנא כך בקף  
 כפופה וכף פשוטה דרכה של תורה :

**גדולה** תורה יותר מן הכהונה וכו' והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים  
 וק' הן וכו' בעריכת שפתים יובן בש"ד מהו בעריכת שפתים לא כמ"ס  
 בשם' עירובין בבוריה אשכחיה להווא תלמידא דהוה גרים בלחישא בטשא ביה

וא"ל לאו הכי כתיב ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח איברים של אדם  
 שמורה בלב תנא תלמיד אחד היה לו לר"א בן יעקב שהיה שופה בלחש לאחר  
 שלוש שנים שכח תלמודו א"ל שמואל לרב יהודה שינא פתח פומך קרי פתח פומך  
 הני כי היכי דתוריק חין ותתקיים צידך כי חיים למוציאם וכו' ה תקרי למוציאם  
 שא למוציאם צפה וז"ש בעריכת שפתים שמוציא דברי תורה צפוי ולא בלחש  
 שיטבח את התורה כמו התלמיד הזה :

**א"נ** גדולה תורה וכו' בארך אפים יובן כמ"ש בשם' עירובין רבי פרידה הוה  
 ליה ההוא תלמיד דהוה חני ליה הפיקא ה' מאה זמני ובזר וכו' ועיין לעיל  
 צפיק ה' ע"פ הפוך בה וכו' וז"ש בארך הפים נקנת התורה ואם לא האריך אפי  
 עמו והחזיר לו הפדק לא היה במר א"נ כמ"ש בשם' שבה שבאו גרים לפני שמואי  
 דחפו באמת הבטיין ועיין לעיל צפ"א בא אלל הלל וביירס וכו' :

**א"נ** גדולה תורה וכו' ולו הן וכו' מכריעו לקף זמית יובן כמ"ש בשם' שבת מעשה  
 באדם אחד שירד מגליל העליון וגשכר אלל בעל הבית אחד צדרוס וישב  
 אללו שלוש שנים בערב יום הכפירים א"ל תן לי שכרי שאך ואזין את אחתי ואת  
 בני א"ל אין לי מעות א"ל תן לי פירות א"ל אין לי א"ל כרים וכסתות א"ל אין לי  
 תן לי בהמה א"ל אין לי מה עשה זה הפשיל בלוי לחזוריו והלך לביתו צפתי נפש  
 לאחר הרגל לקח בעל הבית שכרו של ההוא האים ועמו שלוש חמורים משא אחד  
 של מאכל ואחד של שתייה ואחד של מיני מגדים והלך אללו לביתו אחר שאכלו  
 וסאו נתן לו שכרו א"ל ובשעה שא"ל תן לי שכרי ואמרתי לך אין לי מעות במה  
 חשדתי א"ל אמרתי אפשר שתירה בזול נודמן לך ולקחת ולא היה לך מעות  
 ובשעה שא"ל תן לי בהמה וא"ל אין לי במה חשדתי א"ל אמרתי שמוא מושכרות  
 ביד אחרים ובשעה שא"ל תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתי א"ל  
 אמרתי שמוא זרועה ביד אחרים ובשעה שא"ל תן לי פירות ואמרתי אין לי במה  
 חשדתי א"ל אמרתי שמוא אין מוששרין ובשעה שאמרתי לי תן לי כרים וכסתות  
 וא"ל אין לי כרים וכסתות במה חשדתי א"ל אמרתי שמוא שהקדים כל נכסיו  
 לשמים א"ל העבודה כך היה שהידרתי כל נכסיו בשביל הורקנות בני שלא עסק  
 בתורה וכשבאתי אלל חבירי צדרוס התירו לי כל גרדי ואתה כשם שדנתני  
 לזכות המקום ידיו אוהך לזכות בדין מדה כנגד מדה ועוד מעשה בחסיד אחד  
 שפדה נערה חתם פי' רש"י כל מקום שאמרו בחסיד או רבי יהודה בן בבא או  
 רבי יהודה בן געאי בשם' שבת יע"ש וז"ש הפסוק צפ' קדושים בלדק תשפוט  
 עמיאך : **א"נ** מכריעו לקף זכות כמ"ש מספר תשובת הגאונים מעשה באבו  
 דשמואל ולמה קראו אותו אבו דשמואל שהוא שמו אבא לא כי אביו דשמואל  
 הלך בסחורה למקום רחוק לימים מלאה אותו מדות אחת ר"ל עכ"ו אחת שהיתה  
 יודעת לשון העופות ותצטוו לדבר עבירה ונתנה לו ככרי כסף וא"ל למה את  
 נותנת ככרי כסף יש לך אומאך ותלכי אללס א"ל שמעתי מהעוף כי בזה הלילה

אחת תוליד בן שלא יהיה כמותו בחכמה וכששמע זה הדבר הלך בקפילות סס  
 בהוא הלילה לביחו וידע את אשמו שהיא טהורה ונתעברה מההוא הלילה ושב  
 לדרבו בקפילות השם וכשבא הדבר לב"ד שנתעברה כל מה שא"ל בעלי בא בלילה  
 ולא האמינו בדבריה והלקוה מלקוה ואח"כ ילדה בן וקרא שמו שמואל ואח"כ  
 בא בעלה והעיד עליה שזמנו נתעברה והיה שמואל אומר לחכמים כשהייתי בזמן  
 אמי כשהלקוה והכוני ב"ד ברצועה על ראשי ומקום הרצועה ניכר בראשי שבלעו  
 אותי ועל זה היו קוראים אהו אבו דשמואל להודיע לכל כי אביו היה ח"ש ואל הדין  
 את חבירך עד שהגיע למקומו וכאמור ח"ש הטהרה נתינת במ"ח דברים ואלו הם  
 זכו' מכריעו לקף זכות ולא לחשודו שעשה עבירה כמעשה הזה ח"ש בלדק חשפוט  
 עמיחך ולא יספוט אהו לחובה כהבו בשם' מליצה יתיב רב הוכה מ' תעניות משום  
 דחדיה לר"ח : **המחכים** את רבו כמ"ש בשם' ריש לקיש היה מקשה לר"י  
 בהלכה והיה ר"י מוכרת לתרין וקשות וכו' : **גדולה** תורה שנתנת חיים  
 לעושים בעו"הו ובעו"הב יובן בעו"הו יש אריכות ימים כמ"ש רפאות הדי  
 לשריך וכו' כי בי ירבו ימוך וכו' אורך ימים במינה וכו' כמ"ש בשם' סינהדרין מעשה  
 בלויז ז"ל שהיה מחזר על לו נפוחי רעב ולא רלה לקרא שמע ישראל ה' וכו' ומת  
 ואם היה קורא ק"ש היה חי ועיין בפ' א' וכו' בעו"הב מה יש אריכות ימים  
 לעו"הב לא משל לשנים שמתו ביום אחד אחד רשע שדנו אותו לגיהנם או בגלגול  
 ועד כמה שנים עד שהלך לנן עדן ואחר לדיק שעסק בתורה ודנו אותו לנן עדן  
 כמלא הדין הלך קודם ממנו לעו"הב בכמה שנים זה אריכות ימים לעו"הב **א"ל**  
 גדולה וכו' בעו"הו ועו"הב כמזכר כמ"ש ציהר ר"י פתח ואמר תורה ה' המימה  
 משיבת נפש כמה אית לון לבני נשא לאשתתלא באורייתא דכל מאן דאשתתל  
 באורייתא להוי ליה חיים בעלמא דין ועלמא דאתי וכו' בתרי עלמין :

**רבי** שמעון בן מנסיא אומר הגוי וכו' עטרת זקנים בני בניס וכו' בס"ד כמ"ש  
 בשם' סינהדרין תניא ר"מ אומר במדה שאדם מודד בה מודדים לו שאל'  
 בסכאה בשלחה וכו' כמ"ש בס' בן יהודע מעשה באחד עשיר שהיה לו אב זקן  
 ולא היה חס עליו להביאו לביחו להאכילו ולהלבישו והיה הזקן דר עם העניים  
 שבציר ועבור שם בן בנו של הזקן ויתמן לו הזקן וא"ל ראה איך הקור עלום  
 והוא ערום ועריה על כן יאמר לאביו שישלח לו בגד להתכסות בו מפני הקור  
 וילך בן הזקן ויספר לאביו מה שא"ל זקנו וא"ל תעלה ל העליה ותמלא בגד חלוי  
 בידך תיקח אותו לזקניך ויעלה ל העליה וימלא בגד ישן נושן וכמה קרעים יש בו  
 ויחר לבן מאד ויקח מספרים ויחתוך הבגד לארכו לחלואין ועל ידן נתעכב בעליה  
 וישק אביו למה נתעכבת בעליה ואח"כ ירד הבן מן העליה ובידו חלי בגד וא"ל  
 אביו למה חתכת הבגד ומה תעשה בחלי הבגד השני א"ל אחר שתזקין אתה ואוליא  
 אוסף מן הבית הזה ותשב עם העניים וימי הקור כשתבקש ממני בגד ללבוש  
 אשלח לך חלי הבגד הזה ומה שיעשו אבות ישעו הבנים וכו' ויבוס האב וידע כי

חמא בכבוד אביו והלך אלל אביו ויביאהו לביתו וז"ש אדם כי יקריב מנח"ם ר"ת  
מדה כנגד מדה וכאמור וז"ש עטרת זקנים והביאו והאכילו בביתו בני בנים וכל  
המדות בעלה מדה כנגד מדה לא בטלה :

**א"ת** עטרת זקנים בני בנים יובן כז"ש בזיהר רבי חזקיה פתח ואמר לכן כה  
אמר ה' א בית יעקב אשר פדה את אברהם האי קרא קשיה לכן כה אמר

ה' אשר פדה את אברהם מבני ליה מאי כה אמר ה' א בית יעקב וכו' לא הא  
אמור דפדה את אברהם ודאי וכו' ועיין בפ' תולדות וז"ש עטרת זקנים זה אברהם  
כז"ש והאברהם זקן בני בנים זה יעקב בזכות יעקב ניצל א"א ע"ה מביטן האש :

**והדר** זקנים שיבה יובן כז"ש בשם' ברכות מעשה בחלמיר אחד שבא לפני  
רבי יאסע א"ל רבי תפלת ערבית רשות או חובה הוא להתפלל א"ל

ר"י רשות הוא בא לו לפני רבן גמליא א"ל חיבה וכו' א"ל ר"ג לר"י עמוד על  
רגליך ויעירו בך עמר ר"י וכו' וכו' אמרו החכמים עד כמה נצטר לר"י כי ברחש

הסנה שער לעיר אותו ר"ג לר"י וכן נצר אותו במקום אחד וכעת ג"כ מצטר  
אותו כל כך והולך אח"כ לדרשו ר"ג לכן בואו ונעביר אותו מנח"א אותו וכו' אמרו

לרבי לעזר בן עזריה וכו' א"ל לך ואימלך עם אחתי וכו' א"ל אית זקן לך תיורתי  
כמו שנאה להיות לדרשן זקן וכו' ונעשה לו נס ונלמח לו י"ח שורות לבנות והיינו

שאמר ראב"ע הרי אני כבן שנשים שנה ולא בן שנשים שנה ממש וז"ש והדר  
זקנים שיבה הדר זקנים לחכם והדרת פני זקן שיבה זקנה שערות לבנות ועיין לעיל  
בפ' ב' ע"פ כל שרות הכריות נוחה הימנו וכו' :

**אמר** רבי יוסי בן קסא פ"א הייתי מתהלך בדרך ומלאני אדם אחד ונתן לי  
שלום והסורתי לו שלום וכו' יובן למה עד א"ל שלום זה האדם עד שחזר

לו שלום למה לא היה עושה כז"ש בשם' רבי יוחנן הוה מקדים שלום לכל אדם  
אפילו לנכרי בשוק לא רבי יוסי היה מקדים שלום לכל אדם בכל עת לא הוה

הצת היה נבון מפני שנשבו שני בניו שלקחם השר ועיין המעשה בס"הק לק"ט  
אמרי א' בפ' וארא וז"ש וירא פרעה כי היתה הרוחה מן המכות והכבד את לבו

הוא ועבדיו וכאמור : **א"ת** אמר ריב"ק פ"א הייתי מתהלך בדרך וא"ל רעוק  
שתדור עמנו במקומינו ואני אתן לך לף לפים דיגרי זהב וכו' יובן שא"ל

שתדור עמנו מהו במקומינו לא כז"ש רז"ל הלדיק אבד ואין איש שם על לב  
וכו' כי מפני הרעה נאסף הלדיק טעל לדיק אחד ומכפר על הדור הטעם  
למה נטל וכו' עיין בס"הק בפ' כי תשא ובפ' ויקרא ובפ' דברים ועוד אמרו

רז"ל משל לאדם אחד שהיה לו כוס גאה א"ל לסוס הן לנו ראשך לחבכו ואני אתן  
לך בית מלא תבן ושעורים ידע הסוס מה שהם אומרים לעשות לו שהיה פקח  
א"ל אם אתן ראשי לכס לחיבתה מי יאכל התבן והשעורים כך הנמשל שא"ל  
רעוק שתדור עמנו במקומנו שימות כפרה על הדור מה תועיל לו ואני אתן לך  
לף לפים דיגרי זהב בעת שימות אמרתי לו אם נובן לי כל כסף זהב שבעולם

אינו דר לא במקום תורה ובמקום תורה יש חכם גדול ממני וימות הוא ואני אכלל ועוד שבשעת פטירתו של אדם אין מלוים לו לא כסף ולא זהב לא תורה ומעשים טובים בלבד כמ"ס בשם' ומה אור מאור לעולם אף התורה מגינה לעולם ואומר בהתהלך תנחה אותך בשו"ה התורה בשוכך שמור עליך בקבר צעת שימות והקולות הוא תשיחך לעו"ה פ' רש"י תליך בערך את זכותך משל לאדם אחד שהיה מהלך בדרך בא"שין לילה ואפלה והיה מתירא מן הקולות ומשפחים ומחיה רעה ומן הלסעים ואינו יודיע באיזה דרך מהלך נודמה לו אבוקה של אור ניזול מן הקולות ומן וכו' ועדיין מתירא מחיה רעה ומן הלסעים כיון שעלה עמוד השחר ניזול מחיה וכו' ועדיין אינו יודיע באיזה דרך מהלך כיון שהגיע לפרשת דרכים ניזול מכולם פ' רש"י ושם הכיר את דרכו וגם כאן הלך הגיע ליום המיתה ולא פירש מחורה ניזול מכל המקטרגים ומכל המלעיגים ומלוים ואוחו תורה ומע"ש :

**א"ר** אין מלוין לו לאדם לא תורה ומעשים טובים ועיין בפ' משפטים בס"ה קטוי אמרי א שני נרגרין :

**בר** מה שברא הקב"ה בעולמו וכו' יובן כמ"ס בשם' בן סירא פעם אחת היה דוד המלך יושב בגנו וראה לרעה אוכלת עכביש ובה שוטה ובידו עץ והיה מנרשם אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מה הגאה בלא שבראחה בעולמך לרעה עוקלת ומשפחת ואין בה הגאה עכביש יארוג כל השנה ולא ילכשו שוטה מזיק את הבריות ואינו יודיע יחודך וגבורתך ואין בו הגאה לעולם א"ל הקב"ה דוד מלעיג אתה על הבריות הבה שעה ותלטרך להם ותדע למה נבראו וכשנחבא במערה מפני שאל המלך שלח הקב"ה עכביש וארג פי המערה וסגר אותה אמר שאלו בודאי לא נכנס אדם הנה שאם נכנס היה קוריע לאורג ונכנס להסך את רגליו ויאל לפני אביש עשה עלמו שוטה ולפני אנשיו והיתה בת אביש שוטה כיון שהביאו לדוד לוי א"ל מלעיגים אתם אותי בכביל בתי חסר משוגעים אני מיד הניחו וברח כמ"ס לדוד בשטותו את עצמו פ' רש"י עשה עלמו שוטה והוריד ריחו על זקנו לפני אבימלך שהיה לדיק כאבימלך שלא נגע בשרה ולא הרג לדוד ועם בראה דוד לשאל שוכב במדבר והיה אבגר שוכב ראשו בפחה אחד ורגלו באחד בל דוד ונכנס מבין רגליו והיו רגליו זקופות ונטל לפחת המים וכשבא ללאת מבין רגליו פשט אבגר רגליו וכסהו בסם והיו על דוד כשני עמודים ובקש דוד רחמים מלפני הקב"ה ושלה לו לרעה וכשה רגלו אבגר וזקפן ויאל דוד והודה ושבת להקב"ה על מעשיו וו"ס וכל מה שברא בעולם יש בו הגאה לפיכך שלא ילעיג בן אדם במעשה הקב"ה לא בראו א לכוזרו וכו' :

**רבי** חנניה בן עקשיה אומר רלה הקב"ה לזכות וכו' יובן י"ל למה הממרא הזאת אומרים אותה קודם הקדיש כשיקראו דברי הגדה שהיא גם כן דברי הגדה לא כמ"ס בשם' סינהדרין א"ר מאיר במדה שהארס מרד בה מודרין לו שנאמר בססאה בשלחה וכו' מפני שאמר רלה הקב"ה לזכות את ישראל ג"כ וכו' אותו מן השמים שאומרים דברי הגדה



הוציא ולא חזרת שכל המדות בטלה מדה כנגד מדה לא בטלה :  
**א"נ** רחב"ק אומר ראה הקב"ה לזכות את ישראל וכו' יובן למה אומרים אותה  
 קודם הקדים שהיא דברי הגדה לא ח"ר ישמעאל בשעה שאומרים ישראל דבר  
 הגדה מפי הדרשן ואח"כ אומר קדים ועינים אמן יהי שגיה רבה מצדך וכו'  
 באותה שעה הקב"ה שמח ואומר למלאכי השרת בואו וראו עם זו יצרתי לי תהילתי  
 יספרו : **א"נ** רחב"ק אומר ראה הקב"ה לזכות את  
 ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות יובן י"ל לא ידענו ראה הקב"ה לזכות  
 את ישראל לעו"הב לפיכך הרבה להם וכו' ה"ל הקב"ה ראה לזכות וכו' מלבד עו"הב  
 גם בעו"הז לזכותם כז"ש רש"י ע"פ ויתרוללו הבנים בקרבה שהיו מתרוללים יעקב  
 ועשו בעינין חילוק העולמות כז"ש רז"ל יעקב ועשו חלקו העולמות יעקב לקח  
 עו"הב ועשו העו"הז של עשו נמצא ישראל אוכלים בעו"הז מחלק עשו שהוא גזל  
 ותיך מה"רשפ וכו' ועיין לעיל בפרק ג' ע"פ שלושה שאכלו על שלחן אחד וכו'  
 וז"ש רחב"ק אומר ראה הקב"ה לזכות את ישראל גם בעו"הז בחלק עשו מלבד  
 עו"הב לפיכך הרבה להם תורה ומצוות כז"ש בשם' בתרה אמרו רז"ל על ידי  
 עסק החורה שהיה הגאולה שנאמר גם כי יתנו בניו עתה אקבלם פי' רש"י ז"ל  
 אם כולם וכן רובם יהיו שונים ועוסקים בחורה על ידי תורה לשמה כי גלו באומות  
 עתה אקבלם ולמה יבשר ליהו"ע ע"י עסק החורה לפי שקטרג על ישראל עזבו ברייתך  
 בני ישראל זה החורה יבא ויבשר שעסקו בחורה הטעם למה על ידי עוסקים בחורה  
 שהיה הגאולה אמתו עתה יושבים בגולה על ידי עסק החורה שנקראה ה"ל חכמה  
 ה"ל בינה אם חשים א' בין אומות גולה שהיה גאולה שנאמר גם כי יתנו בניו  
 יתנו מחייתין בגולה בגלות שאמתו בו חשים אות א' תהיה גאולה ועוד החורה  
 נקראה שלום דכתיב דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום יבא ליהו"ע ויבשר  
 הגאולה בשלום כז"ש מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמוע שלום וכו' ועוד  
 טעם אחר החורה נקראה זבול זיין של זבול זיין רומז לחורה שיה בה שבעה ספרים  
 ויהי בנסוע הארון עשר בפני עלמו ראש החורה בראשית ב' וא"ו כל הולך על  
 גחין ואו בבאתי למד סוף החורה לעיני כל ישראל אומות זבול ועל יד עסק החורה  
 שנקראה זבול יבא הגוף ויבנה לנו בית המקדש שנקרא זבול מדה כנגד מדה דכתיב  
 בנה בניתי בית זבול לך מכן לשבתך עולמים ועוד טעם אחר החורה נקראה שית  
 דכתיב כל היום היא שיתתי והחורה נתנה במ' יום דכתיב ויהי משה בזה ארבעים  
 יום וכו' ואם חשים מ' באומות שית תהיה משיח ויבא משיח לישראל ועוד ש"ל על  
 מה אבדה הארץ ונחשב ב"ה המק וישראל גלו כז"ש סס' ב"מ דבר זה אמרו לחכמים  
 ולא פרשוהו אמרו לנביאים ולא פרשוהו עד שפרשו הקב"ה בעלמי שנאמר ויאמר  
 ה' על עובדי את תורתיו ולמה אמר הקב"ה על עובדי את תורתיו ולא אמר על עון  
 ע"ז ג"ע ש"ד שהיה בהם שהם עוניה גדולים משל וכו' וע"י עסק החורה שהיה  
 הגאולה ויבא הגוף ויבנה לנו בית שלישי שנחשב עליו הכבוד **יחזקאל** :